

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

Godišnji izvještaj 2021. godine

Sadržaj:

I.	REALNI SEKTOR	7
	Ekonomski rast u Bosni i Hercegovini u 2021. godini	7
	Industrijska proizvodnja	10
	Prerađivačka industrija	11
	Energetski sektor	12
	Maloprodaja	13
	Građevinarstvo	14
	Transport	15
	Tržište rada	15
	Zaposlenost	17
	Nezaposlenost	18
	Plate	20
	Penzije	22
II.	JAVNE FINANSIJE	24
	Indirektni porezi	25
	Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda	28
	Javni dug	30
III.	CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR	34
	Cijene	34
	Monetarni sektor	36
	Bankarski sektor	39
	Tržište kapitala	43
IV.	VANJSKI SEKTOR	49
	Platni bilans	49
	Vanjskotrgovinska robna razmjena	51
	Izvoz roba	52
	Uvoz roba	54
	Vanjskotrgovinski bilans	55
V.	STRANA DIREKTNA ULAGANJA	57
VI.	POSLOVNO OKRUŽENJE	61
	DODATAK	69

PRILOZI:

- Tabela 1: Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini
Tabela 2: Industrijska proizvodnja u Federaciji Bosne i Hercegovine
Tabela 3: Industrijska proizvodnja u Republici Srpskoj
Tabela 4: Realni sektor- industrija i usluge
Tabela 5: Realni sektor po entitetima
Tabela 6: Tržište rada
Tabela 7: Pregled emitovanih obveznica Republike Srpske
Tabela 8: Pregled emitovanih obveznica Federacije Bosne i Hercegovine
Tabela 9: Pregled emitovanih trezorskih zapisa Vlade Republike Srpske
Tabela 10: Pregled emitovanih trezorskih zapisa Vlade Federacije BiH

Tabela 11: Rast i struktura monetarnih agregata	
Tabela 12: Indeks potrošačkih cijena (CPI)	
Tabela 13: Rast i sektorska struktura kredita	
Tabela 14: Rast i sektorska struktura depozita	
Tabela 15: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM s valutnom klauzulom	
Tabela 16: Kamatne stope na kredite nefinansijskim preduzećima u KM s valutnom klauzulom	
Tabela 17: Kamatne stope na depozite	
Tabela 18: Uvoz i izvoz roba prema HS klasifikaciji za 2019. godinu	
Tabela 19: Vanjskotrgovinska razmjena u BiH po glavnim trgovinskim partnerima za 2019. godinu	
Tabela 20: Platni bilans Bosne i Hercegovine	

SPISAK GRAFIKONA:

Grafikon 1: Kretanje BDP-a po zemljama u 2021. godini	7
Grafikon 2: Struktura ekonomskog rasta u 2021. godini	8
Grafikon 3: BDP (proizvodni pristrup), bruto dodana vrijednost po djelatnostima u 2021. god.	9
Grafikon 4: Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2021. godine	10
Grafikon 5: Prerađivačka industrija po zemljama za 2021. godini (stope rasta g/g).....	11
Grafikon 6: Prerađivačka industrija po granama u 2021. godine (stopa rasta g/g u %).....	12
Grafikon 7: Pregled kretanja u sektoru za proizvodnju električne energije u 2021. god	13
Grafikon 8: Ukupna trgovina na malo u Bosni i Hercegovini – po godinama (rast g/g u %)	14
Grafikon 9: Građevinski radovi u Bosni i Hercegovini po godinama (rast g/g u %)	15
Grafikon 10: Anketna stopa nezaposlenosti u 2021. godini (u %) – poređenje	16
Grafikon 11: Stope rasta broja zaposlenih lica i registrovanih nezaposlenih lica u 2021. godini	17
Grafikon 12: Stope rasta i doprinosi rastu ukupnom broju zaposlenih lica u Bosni Hercegovini	18
Grafikon 13: Doprinosi rastu/smanjenju broja registrovanih nezaposlenih lica u Bosni Hercegovini	19
Grafikon 14: Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini i stope rasta g/g	21
Grafikon 15: Prosječne neto plate u Bosni i Hercegovini	22
Grafikon 16: Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini i stope rasta g/g	23
Grafikon 17: Rast neto prihoda u % i doprinosi rastu neto prihoda od indirektnih poreza (u p.p.)	26
Grafikon 18: Udio raspoređenih prihoda u bruto prihodima u 2021. godini (u %).....	28
Grafikon 19: Doprinos rastu prihoda entitetskih poreskih uprava	30
Grafikon 20: Javni dug u regionu na kraju 2021. godine u % BDP-a.....	30
Grafikon 21: Stanje javnog duga u milionima KM	31
Grafikon 22: Dinamika javnog duga	32
Grafikon 23: Zaduženost sektora opšte vlade kroz komercijalno zaduživanje (u %)	33
Grafikon 24: Inflacija u Bosni i Hercegovini po mjesecima u 2021. godini	34
Grafikon 25: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu	35
Grafikon 26: Indeks potrošačkih cijena I-XII 2021/I-XII 2020	36
Grafikon 27: Kretanje godišnje inflacije, poređenje g/g (u %)	36
Grafikon 28: Stope rasta monetarnih agregata M2.....	37
Grafikon 29: Pričuvni novac - stope rasta.....	38
Grafikon 30: Prosječan saldo računa obveznih pričuvi kod CBBiH	39
Grafikon 31: Ukupne bruto devizne pričuve i stope rasta	39
Grafikon 32: Sektorska struktura depozita i godišnje stope rasta	41
Grafikon 33: Kretanje prosječne EKS na depozite u Bosni i Hercegovini	41

Grafikon 34: Sektorska struktura kredita i godišnje stope rasta	42
Grafikon 35: Kretanje prosječne EKS na kredite u Bosni i Hercegovini	43
Grafikon 36: Neto štednja po sektorima (u mil. KM stanje na kraju razdoblja)	43
Grafikon 37: Kretanje ekonomske aktivnosti u SAD (WEI Indeks)	44
Grafikon 38: Kretanje vrijednosti indeksa u svijetu.....	45
Grafikon 39: Kretanje vrijednosti indeksa na Bečkoj berzi	45
Grafikon 40: Indeksi na SASE i BLSE u 2021. godini	46
Grafikon 41: Promet na SASE po mjesecima u 2020. i 2021. godini (u mil. KM).....	46
Grafikon 42: Promet na BLSE po mjesecima u 2020. i 2021. godini (u mil. KM).....	47
Grafikon 43: Kapitalizacija u mlrd. KM i stopa rasta (u %) na SASE i BLSE	48
Grafikon 44: Kapitalizacija u regionu u mil. EUR.....	48
Grafikon 45: Deficit tekućeg računa Bosne i Hercegovine – po godinama	49
Grafikon 46: Domaćinstva - prilivi novca iz inostranstva po godinama	50
Grafikon 47: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u 2021. godini	52
Grafikon 48: Struktura robnog izvoza po glavnim trgovinskim partnerima u 2021. godine.....	53
Grafikon 49: Struktura robnog uvoza po glavnim trgovinskim partnerima u 2021. godine	54
Grafikon 50: Struktura vanjskotrgovinskog robnog deficita po trgovinskim partnerima u 2021.	55
Grafikon 51: Ukupno SDU u svijetu u milijardama USD.....	57
Grafikon 52: Ulaganja u Bosni i Hercegovini od 2018. do 2021. god. (u mil. KM).....	58
Grafikon 53: Ulaganja u Bosni i Hercegovini po djelatnostima, K1-K3 2021. god. (u mil. KM)	59
Grafikon 54: Najznačajnija ulaganja u Bosnu i Hercegovinu po zemljama i godinama (u mil. KM) ..	59
Grafikon 55: EBRD ocjena konkurentnosti u 2021. godini	62
Grafikon 56: EBRD ocjena tranzicije u 2021. godina.....	62
Grafikon 57: Indeks Ekonomske slobode Bosna i Hercegovina	62

SPISAK TABELA:

Tabela 1: Prosječne neto plate u 2021. godini, poređenje (g/g)	17
Tabela 2: Anketa o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini u 2021. godini (u 000)	20
Tabela 3: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza	26
Tabela 4: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i kazni u periodu jan – decemb.	29
Tabela 5: Stanje unutrašnjeg duga prema nosiocima u milionima KM.....	32
Tabela 6: Financijski rezultat bankarskog sektora u Bosni i Hercegovini	40
Tabela 7: Nekvalitetni krediti prema ukupnim kreditima	42
Tabela 8: Promjena vrijednosti vodećih berzanskih indeksa u svijetu.....	44
Tabela 9: Promjena vrijednosti (u % g/g) indeksa na SASE i BLSE	46
Tabela 10: Ukupan promet (u KM) na SASE i BLSE.....	47
Tabela 11: Vanjskotrgovinska robna razmjena za 2021. godinu po HS klasifikaciji.....	56
Tabela 12: Strana direktna ulaganja po kvartalima	58
Tabela 13: Rangiranje Bosna i Hercegovina u svijetu prema međunarodnim organizacijama	63
Tabela 14: Kreditni rejting Bosne i Hercegovine i zemalja u okruženju na kraju 2021. god.	64

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	OR	– Obavezne rezerve
BATX	– Bosnian Traded Index	PB	– Platni bilans
BD	– Brčko Distrikt	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BDP	– Bruto domaći proizvod	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDV	– Bruto dodana vrijednost	PJI	– Program javnih investicija
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASE	– Sarajevska berza
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASX-10	– Indeks rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BiH	– Bosna i Hercegovina	SB	– Svjetska banka
BLSE	– Banjalučka berza	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1	– Prva polovina godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2	– Druga polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1	– Prvi kvartal godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K2	– Drugi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3	– Treći kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4	– Četvrti kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M2	– Novac u širem smislu
		QM	– Kvazi novac
		mil. KM	– Milioni KM
		g/g	– Stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine

EKONOMSKI POKAZATELJI U BOSNI I HERCEGOVINI godišnji pokazatelji					
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.(p)
Nominalni BDP (u milionima KM)	33.096	34.921	36.527	35.436	37.578*
Nominalna stopa rasta (u %)	5,0%	5,5%	4,6%	-3,0%	6,0%*
Realna stopa rasta (u %)	3,8%	3,3%	2,8%	-3,2%	5,4%*
Stanovništvo (hiljade) - prema popisu iz 2013. godine	3.504	3.496	3.491	3.475	3.475
BDP per capita (u KM)	9.445	9.989	10.463	10.197	10.814*
Broj registrovanih nezaposlenih lica - prosjek (u hiljadama)	489	452	411	415	394
Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini (u KM)	851	879	921	956	998
Inflacija (indeks potrošačkih cijena)	1,3%	1,4%	0,6%	-1,0%	2,0%
Konsolidirani budžet Bosne i Hercegovine (u % BDP-a)					
Tekući prihodi	40,7%	41,2%	41,1%	40,7%	-
Tekući rashodi	36,0%	34,6%	33,3%	45,8%	-
Štednja (Bruto operativni bilans)	4,7%	6,6%	7,8%	-5,1%	-
Javne investicije (Transakcije u nefinansijskim sredstvima)	2,3%	2,6%	2,8%	5,0%	-
Suficit/Deficit (Neto pozajmljivanje(+)/zaduživanje(-))	2,4%	4,0%	5,0%	-10,1%	-
Vanjski javni dug	23,7%	23,5%	22,3%	24,5%	25,8%
Novac i krediti (u % BDP-a)					
Novac u širem smislu (M2)	66,8%	69,3%	72,1%	79,7%	85,6%
Kreditiranje privatnog sektora ⁽¹⁾	51,5%	51,6%	52,5%	52,6%	52,7%
Platni bilans					
Saldo tekućeg računa u milionima KM	-1.520	-1.094	-985	-1.286	-802
U % BDP-a	-4,6%	-3,1%	-2,7%	-3,6%	-2,1%
Trgovinski bilans	-5.088	-4.909	-5.172	-4.781	-4.609
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	12.824	14.250	14.320	11.826	16.448
(stopa rasta u %)	18,0%	11,1%	0,5%	-17,4%	39,1%
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	17.912	19.159	19.492	16.607	21.058
(stopa rasta u %)	13,1%	7,0%	1,7%	-14,8%	26,8%
Bilans roba i usluga (u % BDP-a)	-15,4%	-14,1%	-14,2%	-13,5%	-12,3%
Bruto devizne rezerve					
U milionima KM	10.556,6	11.623,2	12.597,1	13.868,0	16.348,1
U mjesecima uvoza roba i usluga	7,1	7,3	7,8	10,0	9,3
Servisiranje vanjskog javnog duga					
U milionima KM	995,3	976,4	821,6	771,3	805,3
U % izvoza roba i usluga	7,8%	6,9%	5,7%	6,5%	4,9%

- Izvor Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine (BHAS): BDP, stanovništvo, zaposlenost, plate i cijene

- Izvor Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine: vanjski javni dug i njegovo servisiranje

- Izvor Centralna banka Bosne i Hercegovine: konsolidovani budžet opšte vlade; platni bilans; novac i krediti; devizne rezerve

(1) Pod kreditima privatnog sektora obuhvaćeni su krediti svih sektoria osim sektora vlade i javnih kompanija.

* Procjena/pretpostavka DEP-a

(p) Projekcija DEP-a

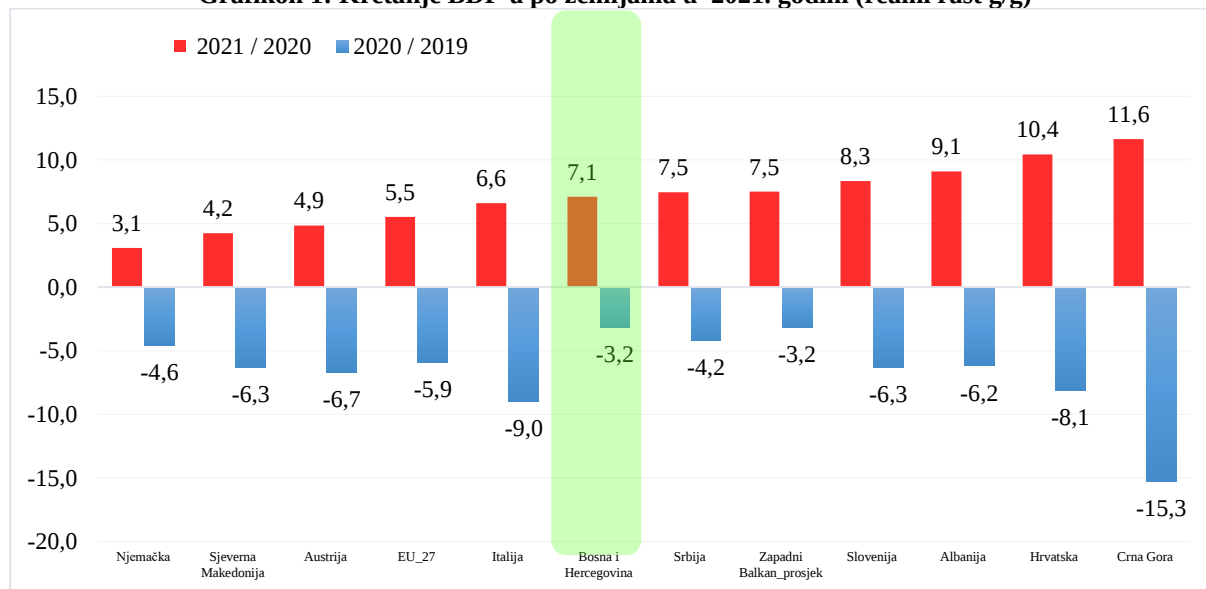
I REALNI SEKTOR

Ekonomski rast u Bosni i Hercegovini u 2021. godini

- Snažan oporavak privredne aktivnosti u Bosni i Hercegovini u 2021. god
- Visoka stopa ekonomskog rasta od oko 7%, izražen bazni efekt
- Privatna potrošnja nosilac ekonomskog rasta
- Dvocifrene stope rasta izvoza i uvoza

Bosna i Hercegovina je u 2020. godini usljed širenja globalne pandemije virusa Covid 19 zabilježila realni pad BDP-a od 3,2%. Međutim, već početkom 2021. godine došlo je do postepene stabilizacije epidemioloških i ekonomskih prilika u vanjskom okruženju (zemlje EU27), što se pozitivno odrazilo i na ekonomsku aktivnost u zemlji. Naime, oporavak prije svega izvozne, a kasnije i domaće tražnje rezultirao je relativno snažnim oporavkom privredne aktivnosti u zemlji. Tako je Bosna i Hercegovina prema procjeni BHAS-a¹ u 2021. godini zabilježila realni rast BDP-a od preko 7% u odnosu na prethodnu godinu.² Posmatrano po kvartalima, registrirane stope ekonomskog rasta su iznosile K1: 2,6%, K2: 11,6%, K3: 6,9% i K4: 7,6% u odnosu na isti period 2020. godine. Međutim, vrijedi istaći da je ova relativno visoka stopa ekonomskog rasta u dobroj mjeri posljedica i niske osnovice (bazni efekt) iz prethodne godine, obzirom da je Bosna i Hercegovina u prethodnoj godini zabilježila pad BDP-a od preko 3%. S druge strane, ako se ekonomski rast u Bosni i Hercegovini u 2021. godini posmatra komparativno po zemljama može se konstatovati da je isti bio u rang regionalnog prosjeka zemalja Zapadnog Balkana. Na grafikonu ispod prikazane su procjenjene stope rasta BDP-a po zemljama za 2021. godinu.

Grafikon 1: Kretanje BDP-a po zemljama u 2021. godini (realni rast g/g)

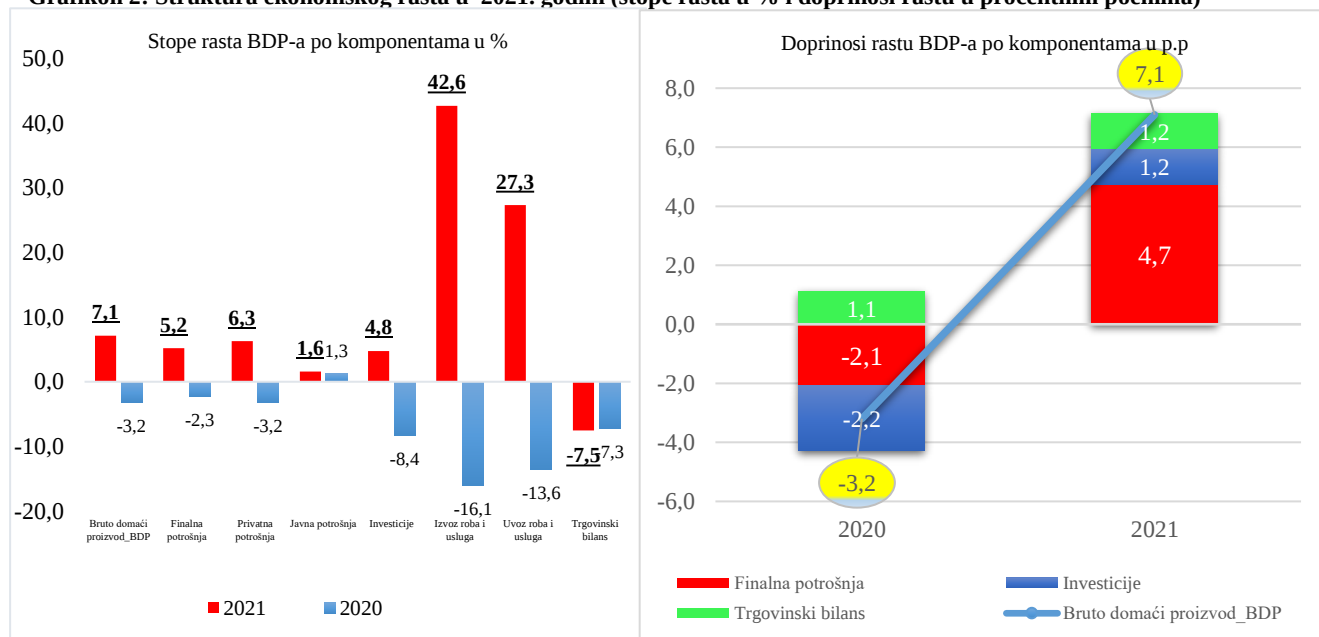
Izvor: Eurostat i nacionalni zavodi za statistiku

¹ Procjena je napravljena na osnovu raspoloživih kvartalnih podataka - statistika nacionalnih računa (rashodovni pristup) za 2021. godinu.

² Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci za K4 2021. godine“, 31.03.2022. godine.

Uvidom u strukturu ovog relativno snažnog ekonomskog rasta od oko 7% može se konstatovati da je isti ostvaren ponajviše zahvaljujući povećanju privatne potrošnje od 6,3% što je predstavljalo više od polovine ostvarenog ekonomskog rasta, odnosno 4,4 p.p. Snažan rast privatne potrošnje pored baznog efekta i veće sklonosti ka potrošnji, po svemu sudeći je posljedica i djelimičnog rasta raspoloživog dohotka građana. Naime, prema podacima nadležnih statističkih institucija tokom 2021. godine u Bosni i Hercegovini je zabilježen rast broja zaposlenih od oko 1,3%, realni rast plata od 2,4%, povećanje novčanih doznaka građana iz inostranstva od oko 20%, a došlo je i do postepenog oporavka kreditne aktivnosti naročito u domenu sektora stanovništva. Poboljšanje svih navedenih pokazatelja unatoč određenom povećanju cijena (porast indeksa potrošačkih cijena od CPI od oko 2%), omogućili su povećanje raspoloživog dohotka građana odnosno privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini. Ako se ima u vidu da privatna potrošnja ima daleko najveću zastupljenost u strukturi BDP-a od oko 75%, može se konstatovati da je snažan rast privatne potrošnje predstavljao ključno uporište ostvarenog ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini u 2021. godini. Određeni pokazatelji iz domena javnih finansija kao što su dvocifrena povećanja ukupnih javnih prihoda a naročito prihoda od indirektnih poreza za oko 16%, pri čemu je rast prihoda od PDV-a iznosio oko 18,5% također ukazuju na trend rasta privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini. S druge strane, u istom vremenskom periodu rast javne potrošnje iznosio je svega 1,6%, tako da je doprinos iste u ekonomskom rastu bio skoro neutralan i iznosio je 0,3 p.p. Tako je ukupna finalna potrošnja (privatna + javna potrošnja) u Bosni i Hercegovini u 2021. godini povećana za 5,2% u odnosu na prethodnu godinu, dok je doprinos iste ekonomskom rastu iznosio 4,7 p.p. Trenutno raspoloživi podaci BHAS-a iz nacionalnih računa ukazuju rast bruto investicija od 4,8% u odnosu na isti period prethodne godine, tako da je doprinos ove kategorije u ekonomskom rastu iznosio oko 1,2 p.p. Međutim, vrijedi istaći da oporavak investicija u Bosni i Hercegovine napreduje dosta sporije u odnosu na ostale komponente, obzirom da su iste za razliku od ostalih komponenti još uvijek ispod nivoa iz 2019. godine. Pregled strukture ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini u 2021. godini prikazan je na grafikonu ispod.

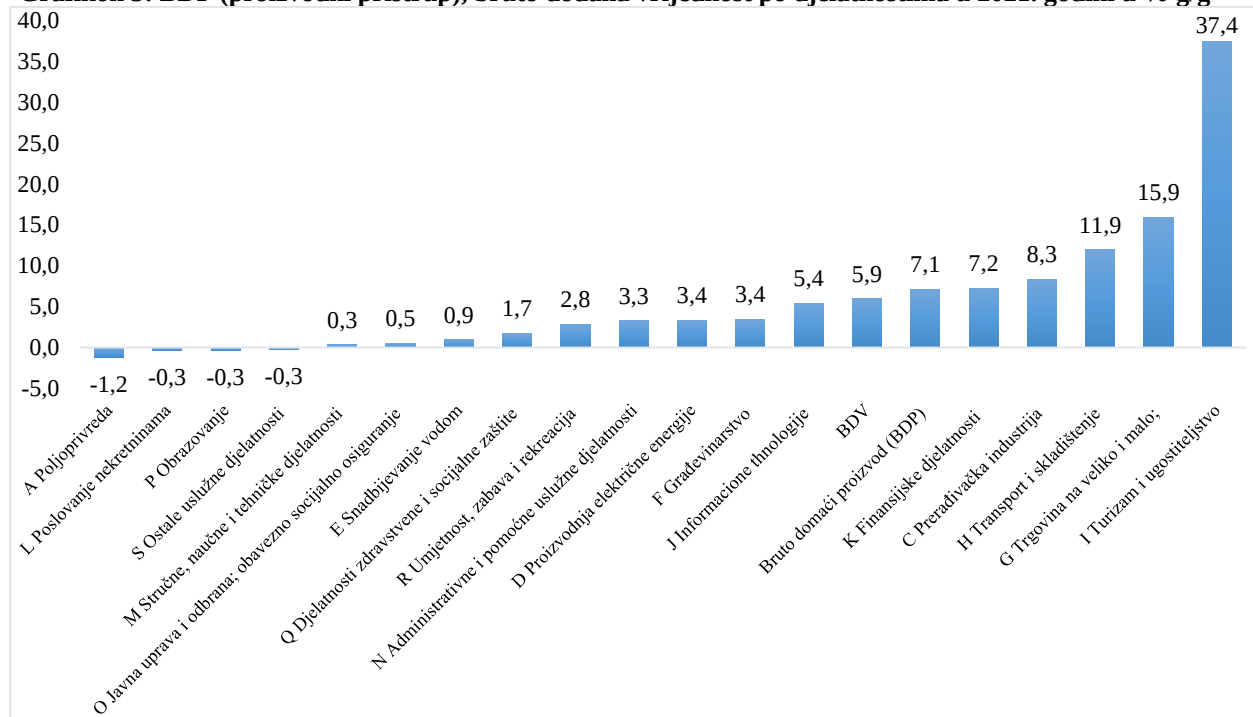
Grafikon 2: Struktura ekonomskog rasta u 2021. godini (stope rasta u % i doprinosi rastu u procentnim poenima)

Izvor: BHAS

S duge strane, oporavak vanjskotrgovinske razmjene bio je prilično ohrabrujući kako u domenu roba tako i u domenu usluga. Naime, ekonomski oporavak izvoznih tržišta prije svega u zemljama EU (rast BDP-a preko 5%) rezultirao jačanjem izvozne tražnje za bh. proizvodima i povećanjem ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tako je prema raspoloživim statističkim podacima za 2021. godinu ukupna vanjskotrgovinska razmjena u Bosni i Hercegovini uvećana je za preko 9 milijardi KM u odnosu na prethodnu godinu, što predstavlja povećanje od 33,3% (1/3) u nominalnom smislu. Ovo povećanje ukupne vanjskotrgovinske razmjene posljedica je povećanja izvoza od preko 42% (skoro 4,8 milijardi KM) i istovremenog rasta uvoza od 27% (4,4 milijarde KM). Međutim prilikom interpretacije ovih pokazatelja veoma je važno imati u vidu efekat niske osnovice iz prethodne godine, kao i činjenicu da je tokom 2021. godine došlo do povećanja kako opšteg nivoa cijena, tako i rasta izvoznih i uvoznih cijena u Bosni i Hercegovini. Naime, prema podacima Agencije za Statistiku Bosne i Hercegovine u 2021. godini došlo je do povećanja izvoznih i uvoznih cijena od oko 15% u odnosu na prethodnu godinu. Na osnovu ovih pokazatelja se može konstatovati da su realna povećanja u okviru vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini bila znatno skromnija u odnosu na nominalna. Ova povećanja vanjskotrgovinske robne razmjene na neki način ukazuju da su se proizvodni procesi u Bosni i Hercegovini prilično dobro oporavili nakon pandemijske godine. Naročito se se ovo odnosi na prerađivačku industriju u Bosni i Hercegovini koja je prilično izvezno orijentisana i čini oko 90% robnog izvoza. Prema podacima iz nacionalnih računa (proizvodni pristup) u 2021. godini povećanje dodane vrijednosti u okviru prerađivačke industrije iznosilo je 8,3%. Pored prerađivačke industrije, najznačajnija povećanja dodane vrijednosti zabilježena su u okviru turističko-ugostiteljskih djelatnosti skoro 40%, zatim trgovine na veliko i malo, te u okviru transporta gdje su registrirane dvocifrena povećanja dodane vrijednosti. Detaljniji pregled strukture rasta BDP-a u Bosni i Hercegovini po djelatostima u 2021. godini prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 3: BDP (proizvodni pristup), bruto dodana vrijednost po djelatnostima u 2021. godini u % g/g

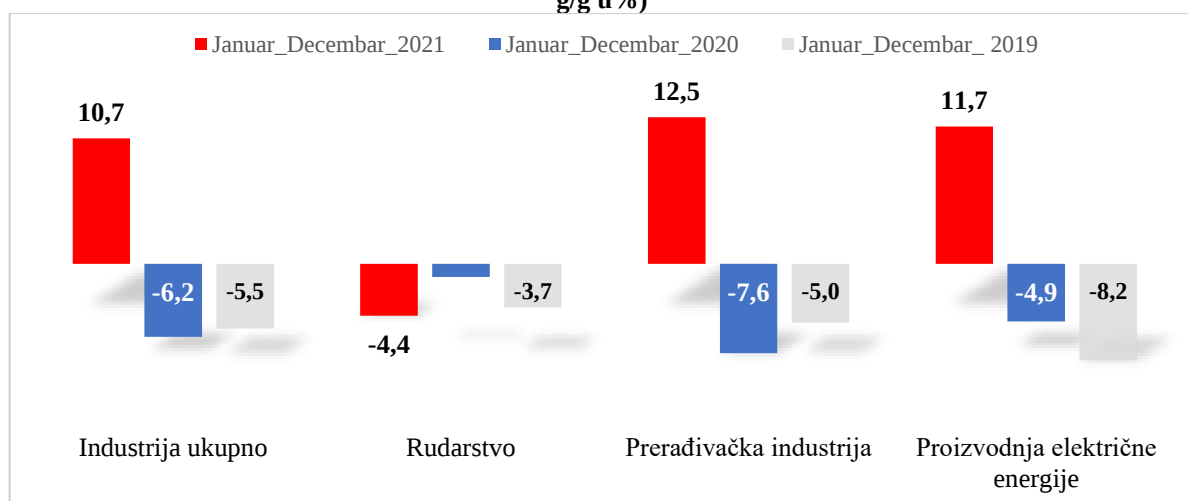
Izvor: BHAS

Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini u 2021. godini

- *Relativano snažan rast industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini*
- *Povećanje proizvodnje u okviru prerađivačke industrije i sektora za proizvodnju električne energije*
- *Pad proizvodnje u sektoru rudarstva*

Statistički podaci o kretanju fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2021. godini ukazuju na to da je došlo do značajnog poboljšanja proizvodnje u odnosu na pandemijsku 2020. godinu. Naime, prema podacima BHAS-a za 2021. godinu Bosna i Hercegovina je zabilježila rast fizičkog obima industrijske proizvodnje 10,7% u odnosu na prethodnu godinu.³ S druge strane, posmatrano po kvartalima, registrirane stopa rasta su iznosile 7,3% u K1, 19,1% u K2, 9,6% u K3, i 7,4% u K4 2021. godine u odnosu na isti period prethodne godine. Imajući u vidu prisustvo globalne pandemije virusa Covid 19, ovaj porast fizičkog obima industrijske proizvodnje djeluje ohrabrujuće. Međutim, isto tako potrebno je imati u vidu efekat niske osnovice i prethodne godine koji je omogućio ovako visoku stopu rasta. Sektorski posmatrano, najznačajniji rast, a samim tim i doprinos ukupnom rast industrijske proizvodnje tokom 2021. godine ostvaren je u okviru prerađivačke industrije gdje je registrirana stopa rasta proizvodnje iznosila 12,5%. Ovaj oporavak u okviru prerađivačke industrije naročito je važan obzirom da ista čini 2/3 ukupne industrijske proizvodnje i ima visok stepen izvozne orijentacije, te predstavlja važan generator zapošljavanja u Bosni i Hercegovini. Pored prerađivačke industrije, zanačajan doprinos povećanju fizičkog obima industrijske proizvodnje je ostvaren u okviru sektora za proizvodnju električne energije koji je zabilježio rast proizvodnje od 11,7% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, u sektoru rudarstva u 2021. godini zabilježen je pad proizvodnje od skoro 4,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Grafički prikaz kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini po sektorima u 2021. godini prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 4: Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2021. godine po sektorima (rast g/g u%)

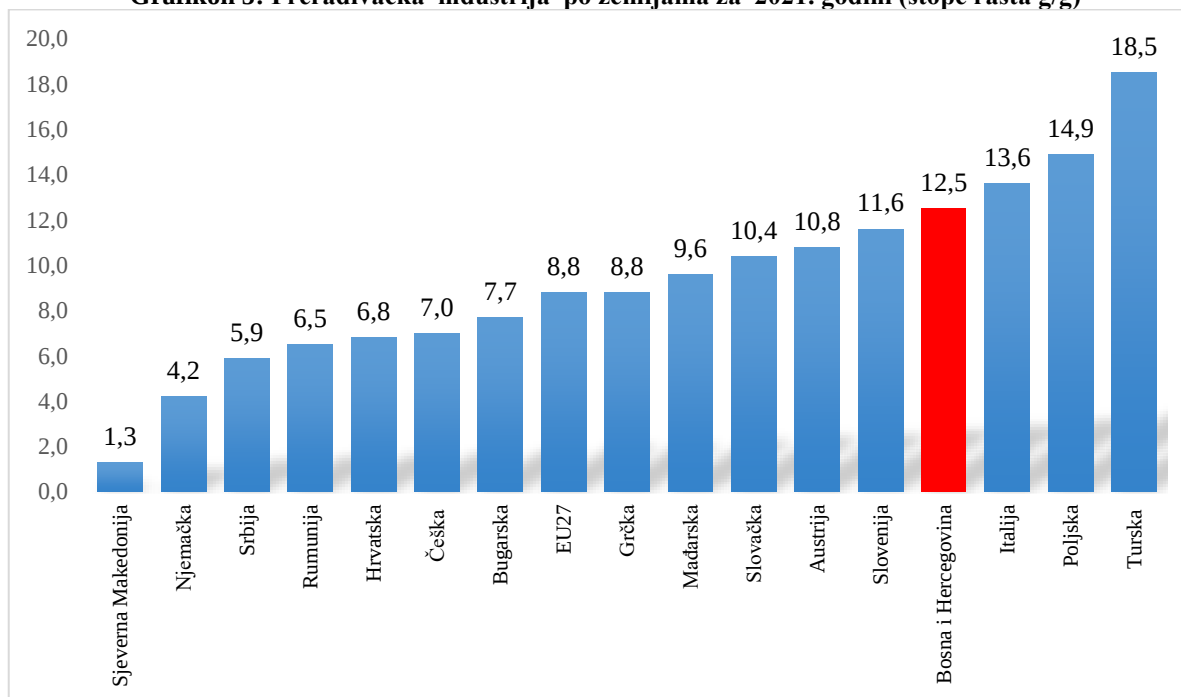
Izvor: BHAS

³Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za decembar 2021. godine-prethodni podaci“, 26.01.2022. godine.

Prerađivačka industrija

Imajući u vidu strukturu proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini koja ima visok stepen izvozne orijentacije može se konstatovati da kretanja u okviru iste skoro u potpunosti zavise od privrednih kretanja u vanjskom okruženju prije svega zemalja EU27. Trenutno raspoloživi podaci BHAS-a ukazuju na to da je već početkom 2021. godine došlo do postepene stabilizacije proizvodnih procesa kako u zemljama EU tako i u Bosni i Hercegovini, koji su dodatno intenzivirani u drugoj polovini godine. Naime, prema podacima BHAS-a za period za 2021. godinu Bosna i Hercegovina je zabilježila povećanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije od 12,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Iako je ovo povećanje proizvodnje uglavnom posljedica niske osnovice iz prethodne godine, isto je veoma važno obzirom na centralnu ulogu iste u strukturi bosanskohercegovačke ekonomije. Osim toga, iako je ukupni obim proizvodnje u okviru prerađivačke industrije neuporedivo manji u poređenju sa vodećim evropskim zemljama, u pogledu kratkoročnih kretanja stopa rasta u navedenom periodu Bosna i Hercegovina solidno stoji. Komparativni prikaz kretanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije po zemljama u 2021. godini prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 5: Prerađivačka industrija po zemljama za 2021. godini (stope rasta g/g)

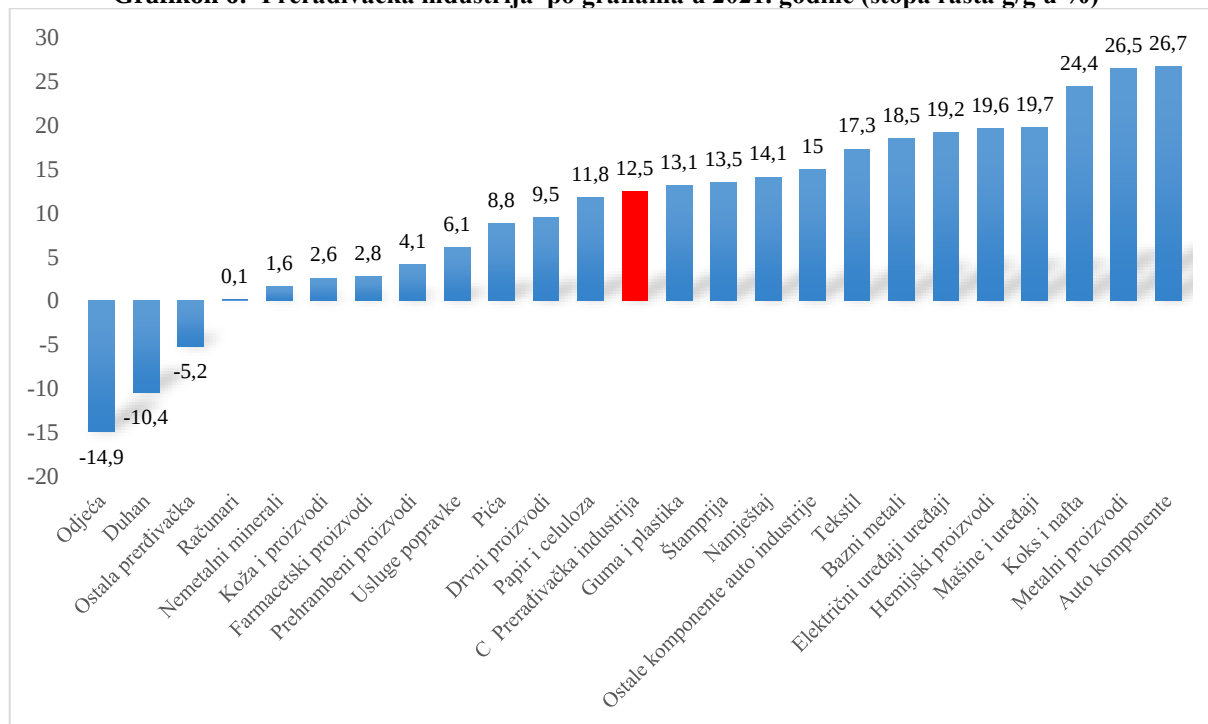

Izvor: EUROSTAT i BHAS

Ako se kretanje prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini posmatra detaljnije po granama vidljivo je da su izvezno orijentirane grane prerađivačke industrije koje su bile snažno pogođene krizom Covid 19 ostvarile određeni napredak tokom posmatranog perioda. Tako su prema podacima BHAS-a za 2021. godinu najznačajnija (dvocifrena) povećanja proizvodnje registrirana u okviru proizvodnje tradicionalno-izvoznih proizvoda kao što su auto-komponente, metalni proizvodi, električni, mašinski i hemijski proizvodi, namještaj i dr.. S druge strane, smanjenja proizvodnje su zabilježene u okviru proizvodnje odjeće, obuće,

nemetalnih mi dr. Grafički prikaz kretanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije po proizvodima u Bosni i Hercegovini u 2021. godini prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 6: Prerađivačka industrija po granama u 2021. godine (stopa rasta g/g u %)

Izvor: BHAS

Energetski sektor

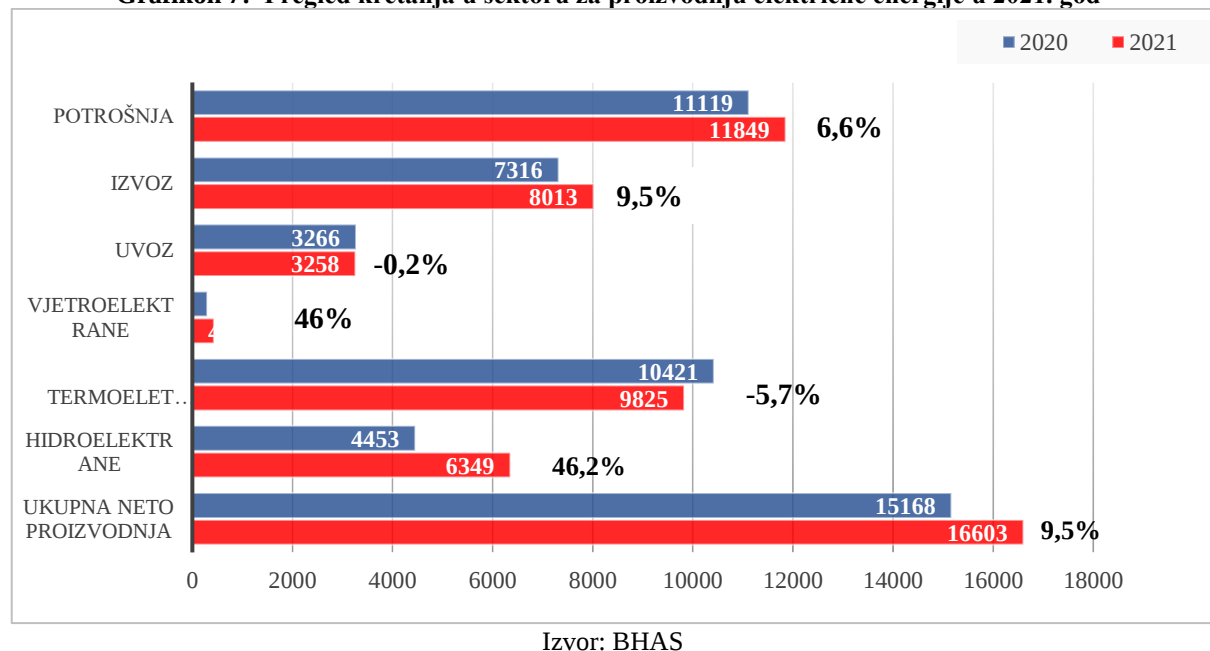
Za razliku od prerađivačke industrije, kretanja u okviru energetskeg sektora koji uključuje proizvodnju električne energije i rudnike u većoj mjeri su determinisana kretanjima internih dinamika. Tokom prethodnih godina sektor za proizvodnju električne energije predstavljao je važan oslonac stabilnosti ukupne industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini, što je bio slučaj i tokom 2021. godine. Naime, prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za 2021. godine ukupna neto proizvodnja električne energije u Bosni i Hercegovini iznosila je 16603 GWh⁴ što predstavlja povećanje proizvodnje od 9,5% u odnosu na prethodnu godinu. Ovo povećanje proizvodnje električne energije u Bosni i Hercegovini ostvareno je ponajviše zahvaljujući povećanju proizvodnje u okviru hidroelektrana od oko 46% u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, u istom vremenskom periodu u okviru termoelektrana zabilježen je pad proizvodnje od skoro 6%.⁵ Tokom 2021. godine ukupna potrošnja električne energije u Bosni i Hercegovini uvećana je za 6,6% u odnosu na isti period prethodne godine, što je u korelaciji sa registriranom stopom ekonomskog rasta u zemlji. Značajan porast proizvodnje električne energije uz ovaj nivo potrošnje rezultirali su povećanjem izvoza električne energije iz Bosne i Hercegovine od 9,5% (posmatrano u fizičkim jedinicama), dok

⁴ Saopštenje, „Statistika Energije- kratkoročni pokazatelji energetske statistike za decembar“ 25.01. 2022. godine

⁵ U 2021. godini hidroelektrane u ukupnoj proizvodnji električne energije su učestvovala sa 38,2%, termoelektrane 59,2%, dok je učešće vjetroelektrana iznosilo 2,6%.

je uvoz stagnirao. S druge strane, prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za 2021. godinu u okviru sektora rudarstvo u Bosni i Hercegovini je registriran pad proizvodnje od skoro 4,5% u odnosu na prethodnu godinu. Pregled kretanja u okviru sektora za proizvodnju električne energije u Bosni i Hercegovini u 2021. godinu prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 7: Pregled kretanja u sektoru za proizvodnju električne energije u 2021. god

Maloprodaja

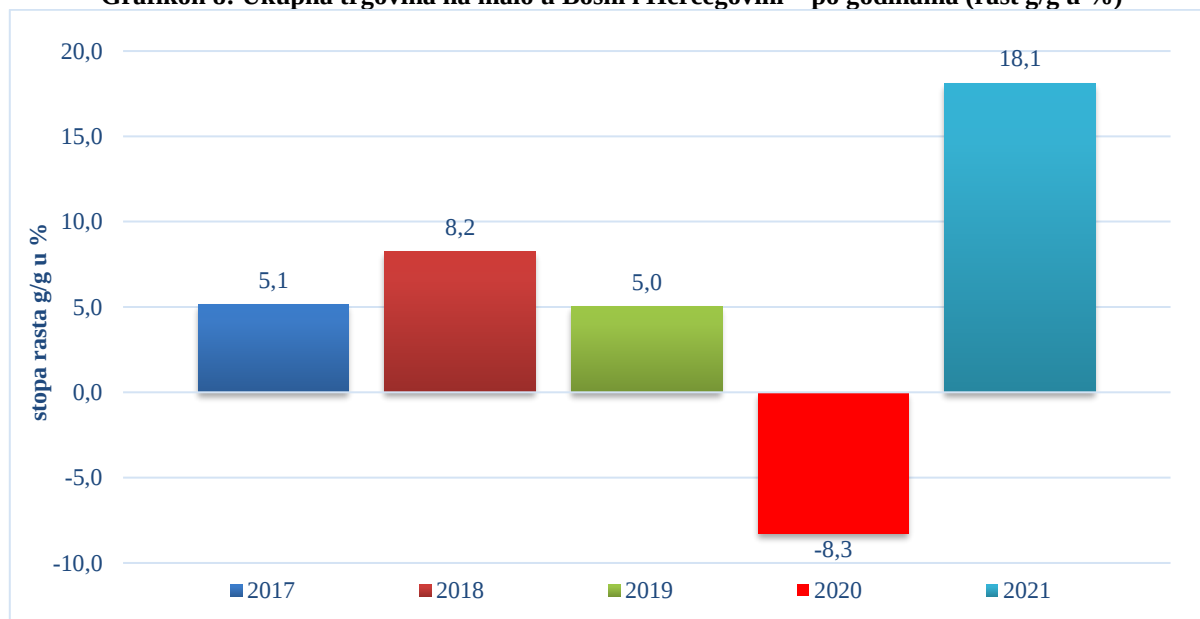
- *Oporavak prometa u maloprodaji nakon pada u 2020.godini*

Zvanični podaci ukupne trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, za proteklu 2021. godine, ukazuju na realni rast prometa od 18,1% u odnosu na 2020. godinu. Posmatrano po kvartalima najniža stopa rasta je ostvarena u K1 2021. godine i iznosila je 1,9%, u K2 je zabilježen rast od 26,6%, u K3 od 26,4% dok je u K4 rast ukupnog prometa u maloprodaji iznosio 17,2%.

Ovaj značajniji porast prometa je rezultat rasta trgovine motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicima (u daljem tekstu s.p.) od 23,7% (g/g) te rasta trgovine na malo osim trgovine motornim gorivima u s.p. od 16,8% (g/g). Na osnovu ovih podataka moglo bi se reći da je do oporavka prometa u maloprodaji dobrim dijelom došlo usljed značajnijeg popuštanja epidemioloških mjera (vezanih za Covid-19), dozvoljenog dolaska većeg broja stranih gostiju te posjeta rezidenata Bosne i Hercegovine na privremenom radu u inostranstvu.

Svakako treba imati u vidu da svoj uticaj na rast prometa u maloprodaji ima i bazni efekat u odnosu na prethodnu godinu (pad ukupne trgovine u 2020. godini je bio 8,3%). Pored svega navedenog u obzir treba uzeti i činjenicu da je u kraju 2021. godine došlo do porasta indeksa potrošačkih cijena (CPI) što se sasvim sigurno reflektovalo i na promjene nivoa cijena u maloprodaji.

Grafikon 8: Ukupna trgovina na malo u Bosni i Hercegovini – po godinama (rast g/g u %)

Izvor: BHAS

Promet u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u s.p. zabilježio je realni rast od 9,2% dok je u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u nespecijaliziranim prodavnicama (dalje u tekstu n.p.) promet povećan za 7,6%. U okviru trgovine na malo neprehrambenim proizvodima, u 2021. godini, sve kategorije su ostvarile realni rast. Trgovina na malo informacijsko komunikacijskom opremom, usljed povećane potrebe za korištenjem informacionih tehnologija, značajno je porasla (61,1%) i realno je ostvarila najveći rast u posljednjih 5 godina. Zabilježeni rast u trgovini na malo ostalom robom u s.p. iznosio je 37,7%, u trgovini na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju ostvaren je rast od 33,5%, u trgovini na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica rast od 13,7% dok je istovremeno u trgovini na malo ostalom opremom za domaćinstvo zabilježni rast iznosio 11,2%. Kod prometa na štandovima i tržnicama je u 2021. godini ostvaren rast od 4,9%.

U okviru trgovine opremom za domaćinstvo sve kategorije također bilježe realni porast prometa. U trgovini na malo tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože, u 2021. godini, je zabilježen najveći porast (rast je iznosio 64,5%).

Porast je ostvaren i kod trgovine sportskom opremom, igrama i igračkama gdje je zabilježeno povećanje prometa od 38,1%, u trgovini na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima rast je iznosio 22,4%, u trgovini na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo porast od 14,9% dok je u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima ostvaren rast prometa za 9,8%,

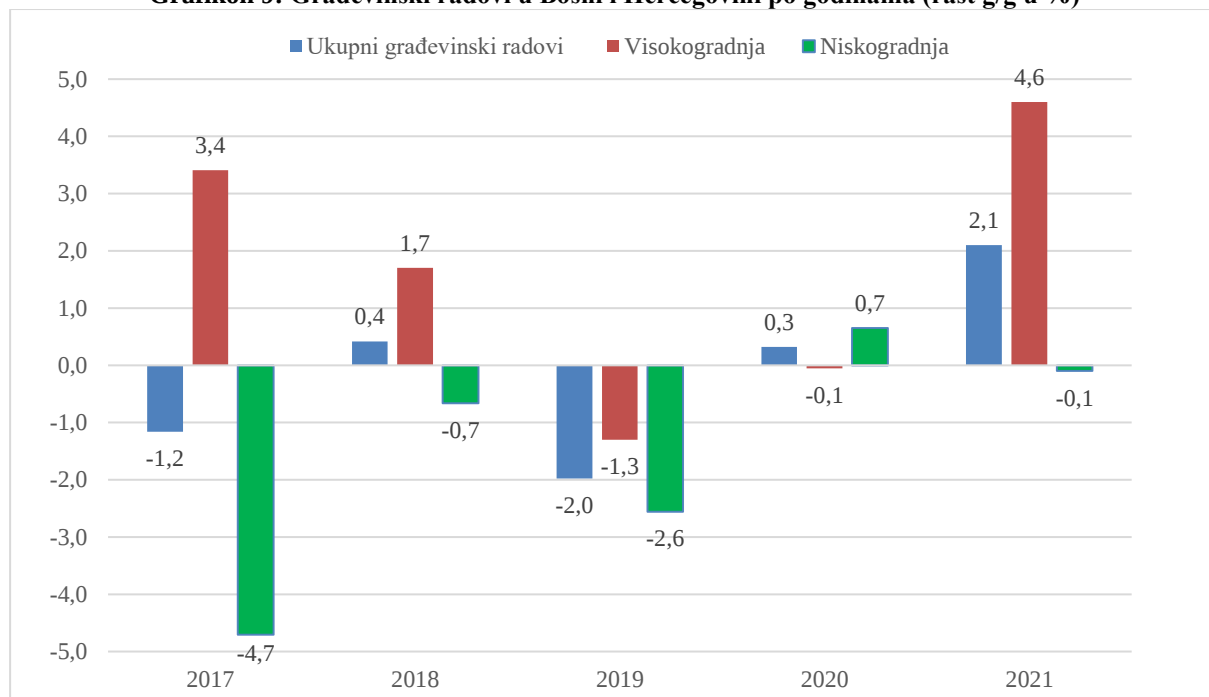
Građevinarstvo

- *Porast ukupnih građevinskih radova*

Do porasta ukupnih građevinskih radova u Bosni i Hercegovini prvenstveno je došlo zahvaljujući sektoru visokogradnje koji je, u 2021. godini, ostvario rast od 4,6% (g/g). Prema

zvaničnim podacima BHAS-a ukupni građevinski radovi, u 2021. godini, su zabilježili rast od 2,1% (g/g). Istovremeno sektor niskogradnje bilježi smanjenje građevinskih radova za 0,1% (g/g).

Grafikon 9: Građevinski radovi u Bosni i Hercegovini po godinama (rast g/g u %)

Izvor: BHAS

Broj izdatih odobrenja za građevinske radove u 2021. godini u odnosu na isti period prethodne godine veći je za 5,4%. Najveći porast izdatih dozvola za građenje objekata, u 2021. godini, je u sektoru niskogradnje gdje je zabilježen rast od 12,5%.

U posmatranom periodu odobrenja za građenje u oblasti visokogradnje su veća za 3,5% (u ovom sektoru je porastao broj izdatih dozvola za građenje stambenih zgrada za 3,5% dok je istovremeno broj izdatih dozvola za nestambene zgrade veći za 3,6%).

Transport

U trenutku izrade godišnjih trendova nisu bili dostupni podaci o sektoru transporta za cijelu 2021. godinu.

Tržište rada

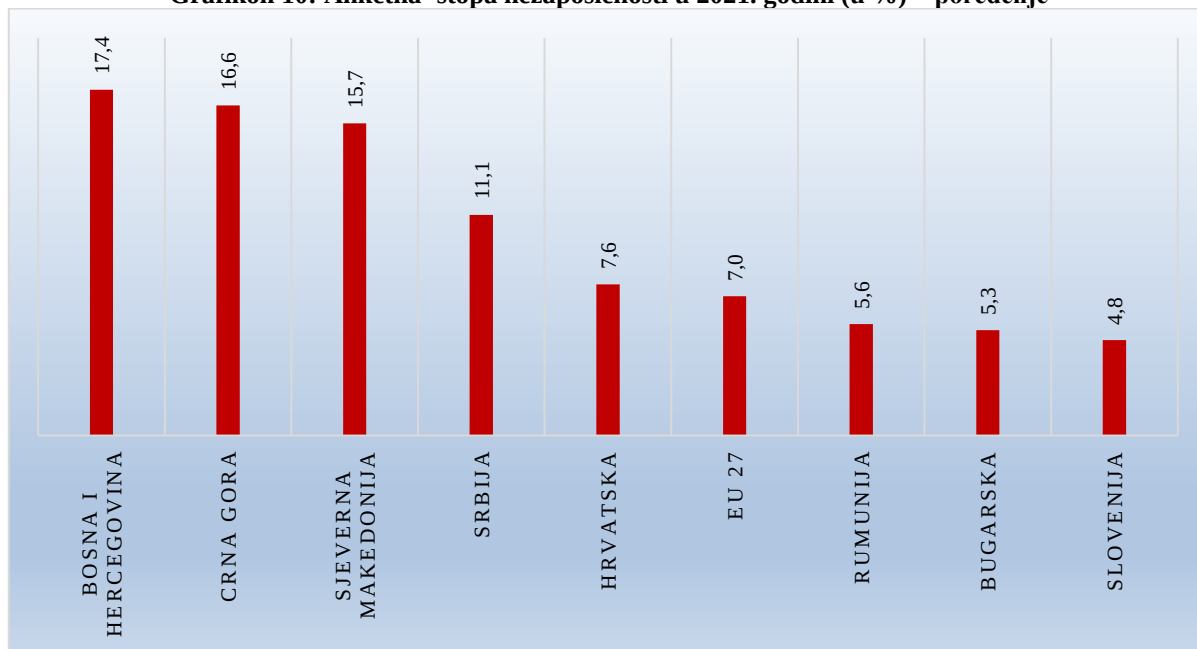
- Rast ukupnog broja zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini uz smanjenje stope nezaposlenosti.
- Broj zaposlenih lica najviše uvećan u djelatnosti prerađivačke industrije, informacija i komunikacija.
- Prosječne neto plate i penzije u Bosni i Hercegovini nominalno uvećane uz znatno skromniji realni rast zbog inflacije.

Iako je pandemija virusa Covid-19 bila prisutna u 2021. godini, na tržištu rada u Bosni i Hercegovini primjetan je trend postepenog rasta potražnje za radnom snagom. Uz ublažavanje/popuštanje epidemioloških mjera došlo je do stabilizacije na tržištu rada i rasta broja zaposlenih lica od drugog kvartala pa sve do kraja 2021. godine. Mnoge djelatnosti koje su tokom pandemije zabilježile snažan pad broja zaposlenih lica su tokom 2021. godine uvećale svoje poslovne aktivnosti što se odrazilo na ponovni rast broja zaposlenih lica u ovim djelatnostima.

Međutim, tržište rada u Bosni i Hercegovini se i prije pandemije suočavalo sa velikim izazovima. Stopa zaposlenosti je niska, a stopa nezaposlenosti je još uvijek veoma visoka u poređenju sa EU. Na grafikonu ispod je predstavljeno poređenje stope nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini sa odabranim zemljama u regionu i EU.

Primjećuje se da je Bosna i Hercegovina uz Crnu Goru i Sjevernu Makedoniju u 2021. godini imala najveću stopu nezaposlenosti što je znatno iznad prosjeka EU 27 koji je iznosio 7%.

Grafikon 10: Anketna⁶ stopa nezaposlenosti u 2021. godini (u %) – poređenje

Izvor: Eurostat, agencije za statistiku posmatranih zemalja

U 2021. godini u Bosni i Hercegovini ali i zemljama u regionu registrovan je rast prosječne neto plate. Kao i prethodne godine, najveća prosječna neto plata posmatranih zemalja bila je u Sloveniji i Hrvatskoj, dok je najniža neto plata u Sjevernoj Makedoniji. Bosna i Hercegovina je u 2021. godini ostvarila nominalni rast prosječne neto plate od 4,4% g/g ali je i dalje znatno ispod prosječne neto plate najbolje rangiranih zemalja u tabeli ispod, pogotovo ako se ima u vidu sporiji realni rast (zbog rasta cijena), što se zasigurno odrazilo na kupovnu moć građana.

⁶ Zbog promjene metodologije (detaljnije u poglavlju o Anketi o radnoj snazi) nije vršeno poređenje stopa nezaposlenosti sa prethodnom godinom. Podaci se odnose na prosjek godine.

Tabela 1: Prosječne neto⁷ plate u 2021. godini, poređenje (g/g)

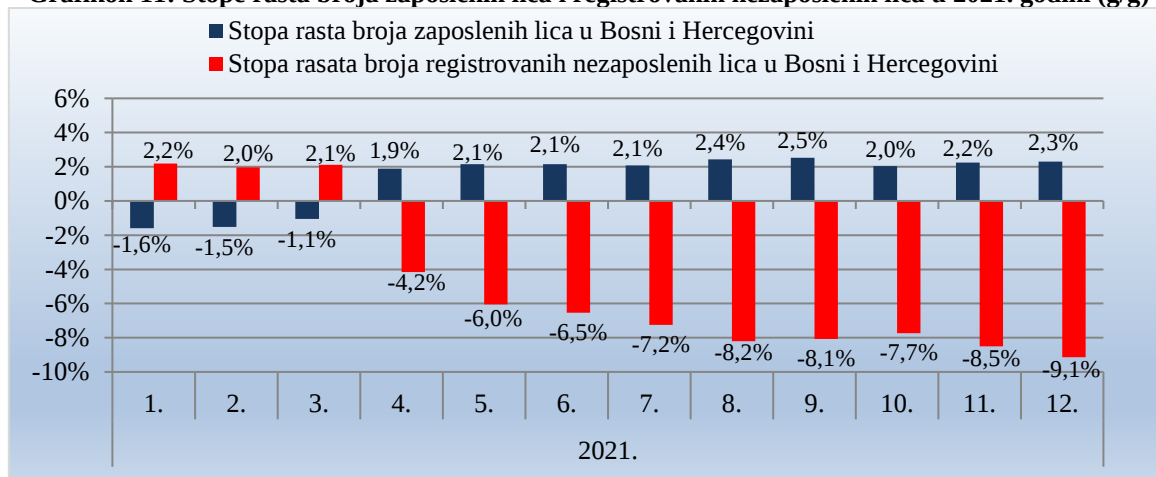
	Prosječna neto plata (€)	Nominalni rast neto plata	Realni rast neto plata
Slovenija	1.270	5,1%	3,1%
Hrvatska	944	5,4%	2,7%
Rumunija	716	7,1%	2,9%
Srbija	559	1,5%	-0,9%
Crna Gora	532	9,6%	5,4%
Bosna i Hercegovina	510	4,4%	2,4%
Sjeverna Makedonija	465	5,7%	2,3%

Izvor: agencije za statistiku posmatranih zemalja

Zaposlenost

Tokom 2021. godine u Bosni i Hercegovini došlo je do povećanja broja zaposlenih lica. Nakon što je u K1 2021. godine broj zaposlenih lica smanjen (grafikon ispod), od K2 dolazi do uvećanja broja zaposlenih do kraja posmatrane godine. U periodu I-XII 2021. godine prosječan broj zaposlenih lica je iznosio oko 823,6⁸ hiljada i veći je za 1,3% u odnosu na 2020. godinu. Rast ukupnog broja zaposlenih lica potpomognut je uvećanjem broja zaposlenih u oba entiteta. U Federaciji Bosne i Hercegovine prosječan broj zaposlenih lica u 2021. godini je uvećan za 1% g/g i iznosio je oko 525,4 hiljada. U Republici Srpskoj prosječan broj zaposlenih lica u 2021. godini bio je veći za 1,8% u odnosu na 2020. godinu i iznosio je oko 279 hiljada.⁹

Grafikon 11: Stope rasta broja zaposlenih lica i registrovanih nezaposlenih lica u 2021. godini (g/g)

Izvor: BHAS, zavodi za zapošljavanje, DEP kalkulacije

Posmatrajući broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini prema područjima djelatnosti, najznačajniji rast u 2021. godini bio je u oblasti industrije, informacija i komunikacija, te djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite. Rast obima proizvodnje u prerađivačkoj industriji (detaljnije u poglavlju o industrijskoj proizvodnji), uticao je na prosječan broj zaposlenih lica u ovoj djelatnosti koji je u 2021. godini bio veći za 1,9% g/g uz doprinos rastu ukupnog broja

⁷ Prosječne neto plate su konvertovane u EUR u 01.04.2022. godine prema srednjem kursu. Metodologije obračuna neto plata po pojedinim zemljama mogu se razlikovati.

⁸ Privremeni podatak. Podaci o broju zaposlenih lica do septembra 2021. godine konačni, a za ostale mjesec privremeni.

⁹ Broj zaposlenih lica u Republici Srpskoj se objavljuje samo za mjesec mart i septembar (podatak u tekstu se odnosi na prosjek perioda).

zaposlenih oko 0,4 p.p. Broj zaposlenih lica takođe je značajno uvećan i u području djelatnosti informacija i komunikacija (9,7% g/g) uz doprinos rastu od 0,3 p.p. Pored navedenih oblasti broj zaposlenih lica u djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite je uvećan za 2,8% g/g (doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih oko 0,2 p.p.). Sve druge djelatnosti koje su registrovale rast broja zaposlenih imale su nešto manji doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih lica što se vidi na grafikonu ispod.

S druge strane, i dalje je u određenim djelatnostima registrovano smanjenje broja zaposlenih u odnosu na prethodnu godinu. Broj zaposlenih lica je najviše smanjen u području djelatnosti poslovanja nekretninama (-7,8% g/g) ali bez značajnijeg uticaja na rast ukupog broj zaposlenih lica zbog malog udjela (oko 0,4%).

Grafikon 12: Stope rasta i doprinosi rastu ukupnom broju zaposlenih lica u Bosni Hercegovini po djelatnostima¹⁰ (u p.p) – poređenje 2021/2020

Izvor: BHAS, DEP kalkulacije

Nezaposlenost

Rast broja zaposlenih lica odrazio se na smanjenje broja nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini. Prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica u 2021. godini iznosio je oko 394,4 hiljada što je za 5% manje u poređenju sa 2020. godinom. Posmatrajući po kvartalima, broj nezaposlenih lica u K1 2021. godine je uvećan 2,1% g/g. Međutim, od K2 2021. godine evidentirano je smanjenje broja nezaposlenih lica od 5,6% g/g što je nastavljeno do kraja godine (u K3 i K4 2021. godine broj registrovanih nezaposlenih lica je smanjen oko 7,8% g/g i 8,5% g/g respektivno).

Smanjenje broja nezaposlenih lica registrovano je u oba entiteta. U Federaciji Bosne i Hercegovine prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica u 2021. godini iznosio je oko 311,7

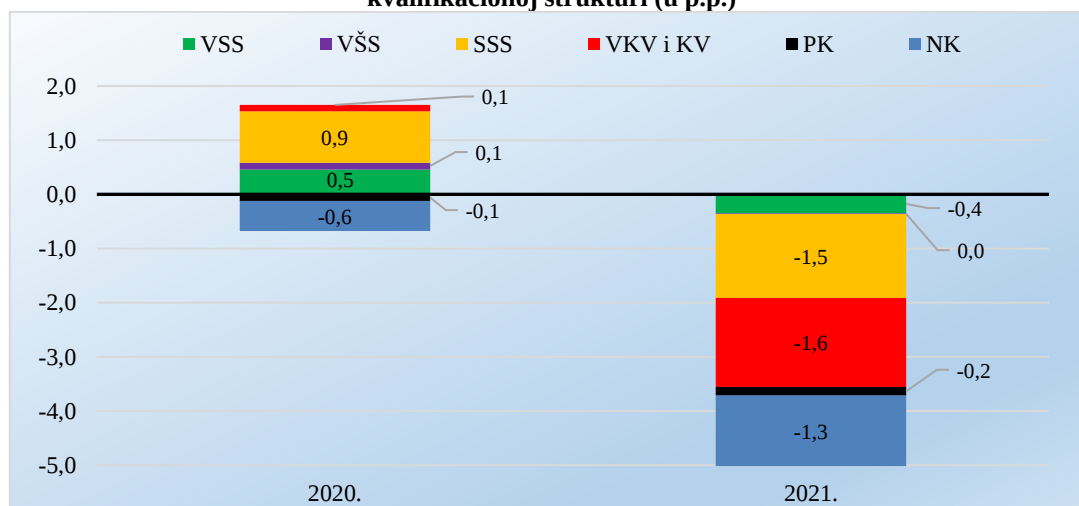
¹⁰ Klasifikacija djelatnosti: A - Poljoprivreda, lov i šumarstvo, B - Vađenje ruda i kamena, C - Prerađivačka industrija, D - Proizv. i snadbijev. el. energijom, gasom, parom i klimatizacija, E - Snadbijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša, F - Građevinarstvo, G - Trgovina na veliko i malo, popravak motor. vozila i motocikala, H - Prevoz i skladištenje, I - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelierstvo i ugostiteljstvo), J - Informacije i komunikacije, K - Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja, L - Poslovanje nekretninama, M - Stručne, naučne i tehničke djelatnosti, N - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, O - Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje, P - Obrazovanje, Q - Djelatnost zdravstvene i socijalne zaštite, R - Umjetnost, zabava i rekreacija, S - Ostale uslužne djelatnosti.

hiljada i manji je za 3,1% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, u Republici Srpskoj prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica iznosio je 76 hiljada i bio je manji za 12,3% g/g.

Prema kvalifikacionoj strukturi broj registrovanih nezaposlenih lica je tokom 2021. godine promijenjen u odnosu na prethodnu godinu. Na grafikonu ispod se može vidjeti da je u 2021. godini broj registrovanih nezaposlenih lica najviše smanjen u kategorijama VKV, KV, SSS kao i NK radnika. Od ukupnog broja brisanih sa evidencije zavoda za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini najveći broj je zbog zapošljavanja.¹¹

Rast broja zaposlenih lica (uz smanjenje broja nezaposlenih lica) uticao je na smanjenje stope nezaposlenosti. Stopa registrovane nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini u decembru 2021. godine je iznosila je 31% i smanjena je za 2,6 p.p. u odnosu na isti mjesec 2020. godine.¹²

Grafikon 13: Doprinosi rastu/smanjenju broja registrovanih nezaposlenih lica u Bosni Hercegovini prema kvalifikacionoj strukturi (u p.p.)

Izvor: DEP kalkulacije na osnovu podataka BHAS

Anketa o radnoj snazi u 2021. godini

U martu 2022. godine objavljeni su godišnji podaci Ankete o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini za 2021. godinu. Anketa o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini se provodi kontinuirano prema novoj, redizajniranoj metodologiji usklađenoj sa novom Regulativom Evropskog parlamenta i Vijeća, koja je stupila na snagu 1. januara 2021. godine.¹³

¹¹ Na osnovu podataka entitetskih zavoda za zapošljavanje.

¹² Stopa registrovane nezaposlenosti je preuzeta iz mjesečnog saopštenja Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine.

¹³ Zbog prelaska na novu, redizajniranu metodologiju Ankete o radnoj snazi u 2021. godini došlo je do prekida serije podataka. Metodološke promjene mogu imati uticaj na ključne indikatore Ankete o radnoj snazi, poput stopa zaposlenosti, nezaposlenosti i neaktivnosti. Uvođenjem nove, redizajnirane metodologije Ankete o radnoj snazi od januara 2021. godine prekinuta je serija podataka objavljenih u prethodnoj godini. Rezultati Ankete o radnoj snazi 2021. godine **nisu uporedivi** sa rezultatima kontinuirane Ankete o radnoj snazi 2020. godine i rezultatima godišnjih anketa o radnoj snazi provedenih u periodu od 2006. do 2019. godine. Detaljnije u metodološkim objašnjenjima u dokumentu na linku: https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Saopštenja/2022/LAB_00_2021_Q4_1_BS.pdf

Posmatrajući po kvartalima, tokom 2021. godine registrovan je rast broja zaposlenih lica uz smanjenje broja nezaposlenih lica (tabela ispod). Na taj način smanjena je stopa nezaposlenosti u K4 u odnosu na K1 (16,1% vs. 19,1%) i u prosjeku godine iznosila je 17,4%. Tokom 2021. godine postepeno je uvećana stopa aktivnosti (48% prosjek godine), kao i stopa zaposlenosti (39,6%).

U 2021. godini u Bosni i Hercegovini radnu snagu je činilo 1,393 miliona lica od kojih je 1,151 miliona (82,6%) zaposlenih i 242 hiljada (17,4%) nezaposlenih lica. Struktura zaposlenih lica prema djelatnosti pokazuje da je najveće učešće zaposlenih lica u uslužnim djelatnostima 57%, zatim u industriji i građevinarstvu 33,5% te u poljoprivredi, šumarstvu i ribolovu 9,4%.

Od ukupnog broja nezaposlenih lica u 2021. godini 52 hiljade ili 21,6% je tražilo posao kraće od 12 mjeseci, dok je 45 hiljada ili 18,7% lica tražilo posao od 12 mjeseci do dvije godine. Broj nezaposlenih lica koje su tražili posao dvije godine i duže iznosio je 144 hiljade ili 59,7%. Obrazovna struktura nezaposlenih lica u 2021. godini pokazuje da 71,8% lica ima završenu srednju školu i specijalizaciju, slijede lica sa završenom osnovnom školom ili nižim obrazovanjem 14,2% i lica sa završenom višom školom, fakultetom, magisterijem, doktoratom 14%.

Tabela 2: Anketa o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini u 2021. godini (u 000)¹⁴

	K1 2021.	K2 2021.	K3 2021.	K4 2021.	K1-K4 2021.
Radno sposobno stanovništvo (15-89)	2.904	2.904	2.904	2.904	2.904
Lica izvan radne snage ¹⁵ (15-89)	1.527	1.517	1.502	1.498	1.511
Radna snaga (15-89)	1.377	1.387	1.402	1.406	1.393
Zaposlena lica (15-89)	1.115	1.137	1.173	1.179	1.151
Nezaposlena lica (15-74)	262	250	229	226	242
Stopa nezaposlenosti ¹⁶ (15-74)	19,1%	18,1%	16,4%	16,1%	17,4%
Stopa aktivnosti ¹⁷ (15-89)	47,4%	47,7%	48,3%	48,4%	48,0%
Stopa zaposlenosti ¹⁸ (15-89)	38,4%	39,1%	40,4%	40,6%	39,6%

Izvor: Anketa o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini za 2021. godinu

Plate

Uz rast broja zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini došlo je do uvećanja plata. Prosječna neto plata u 2021. godini iznosila je 998 KM i nominalno veća je za 4,4% u odnosu na 2020. godinu. Ipak, realni rast prosječne neto plate bio je znatno sporiji (2,4%) jer je inflacija u posmatranoj godini iznosila 2%. Prosječne neto plate u oba entiteta su takođe uvećane, i na taj način imale su doprinos rastu prosječne neto plate u Bosni i Hercegovini. U Federaciji Bosne i Hercegovine prosječna neto plata u 2021. godini je iznosila 996 KM i nominalno je uvećana za 4,2% g/g.

¹⁴ Zbog zaokruživanja decimala u nekim slučajevima zbir brojeva nije jednak predstavljenom broju.

¹⁵ Osobe/lica izvan radne snage su osobe starosti od 15 do 89 godina koje nisu svrstane u zaposleno ili nezaposleno stanovništvo, odnosno sve osobe koje u referentnoj sedmici nisu obavljale nijedan plaćeni posao, nisu aktivno tražile posao ili nisu bile u mogućnosti da počnu da rade u roku od dvije sedmice nakon isteka referentne sedmice.

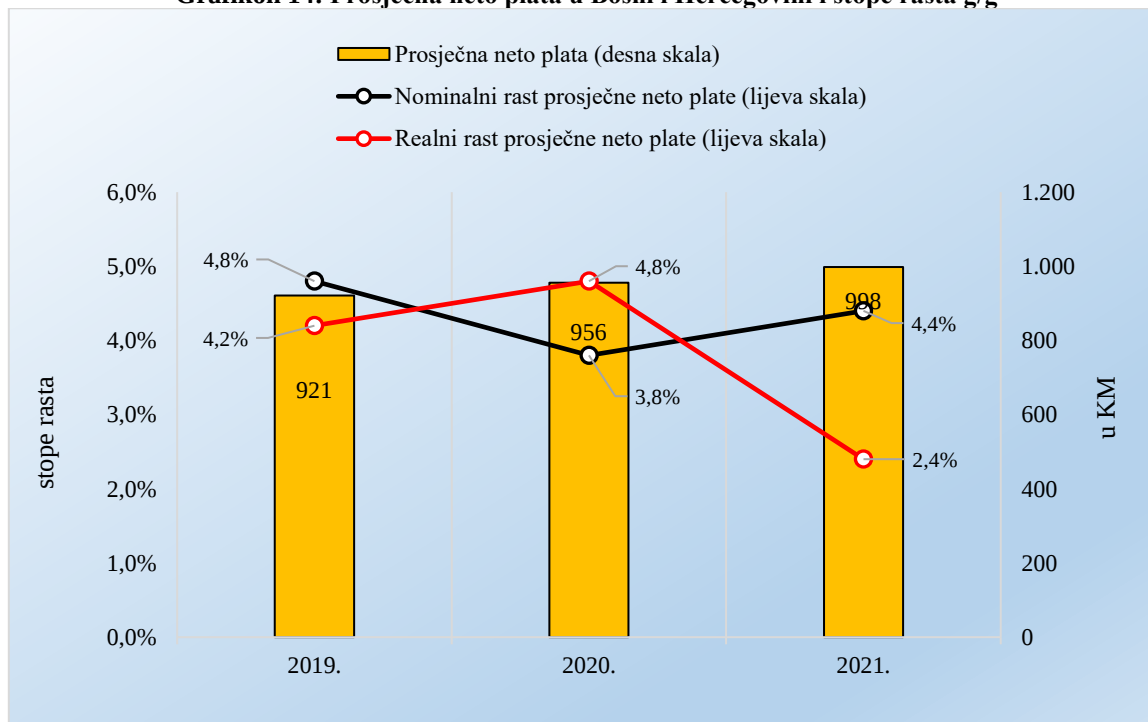
¹⁶ Ukupna stopa nezaposlenosti izračunata je kao omjer nezaposlenih starosti 15-74 godine i ukupnog aktivnog stanovništva starosti 15-74 godine.

¹⁷ Ukupna stopa aktivnosti izračunata je kao omjer aktivnog stanovništva starosti 15-89 godina i radno sposobnog stanovništva starosti 15-89 godina.

¹⁸ Ukupna stopa zaposlenosti izračunata je kao omjer zaposlenih starosti 15-89 godina i ukupnog radon sposobnog stanovništva starosti 15-89 godina.

Istovremeno, u Republici Srpskoj prosječna plata nakon oporezivanja (neto plata) imala je nešto brži nominalni rast od 4,9% g/g i iznosila je 1.004 KM.

Grafikon 14: Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini i stope rasta g/g

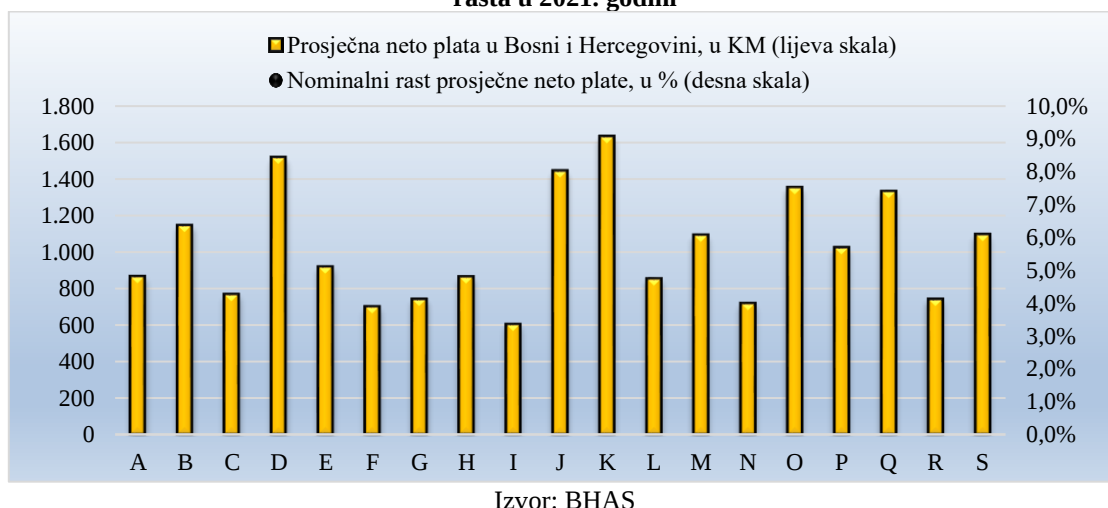
Izvor: BHAS

Kao i prethodnih godina, najveća prosječna isplaćena neto plata u 2021. godini bila je u području finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.630 KM), dok je najniža prosječna isplaćena neto plata u području djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (603 KM).

Rast neto plata prema područjima djelatnosti bio je različit (grafikon ipod). Najveće nominalne stope rasta prosječne neto plate u 2021. godini bile su u području administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (9% g/g), građevinarstvu (7,2%), stručnih, naučnih i tehničkih djelatnosti (6,7% g/g) te poslovanja nekretninama (6,6% g/g). Pored navedenih djelatnosti bitno je pomenuti rast prosječne neto plate u djelatnosti prerađivačke industrije od 6,8% g/g koja zajedno sa trgovinom zapošljava najviše lica u Bosni Hercegovini (oko 38%). U djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala prosječna neto plata je nominalno uvećana za 3,9% g/g. U oblasti javne uprave, obrazovanja i zdravstva prosječna stopa rasta neto plate bila je oko 3,2%¹⁹ g/g.

¹⁹ Misli se na područja djelatnosti O, P Q. Nominalna stopa rasta je izračunata na osnovu dostavljenih podataka o prosječnoj neto plati za pomenute djelatnosti od strane BHAS-a.

Grafikon 15: Prosječne neto plate u Bosni i Hercegovini prema područjima djelatnosti²⁰ i nominalne stope rasta u 2021. godini

Penzije

Tokom 2021. godine evidentiran je rast prosječne penzije u Bosni i Hercegovini. Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini u 2021. godini iznosila je oko 421²¹ KM i nominalno je veća za 2,2% u odnosu na 2020. godinu. Ipak, rast prosječne penzije bio je zanemariv u realnom smislu u poređenju sa rastom penzija u prethodnoj godini što se može vidjeti na grafikonu ispod. Zbog inflacije od 2% realni rast prosječne penzije bio je 0,2%, i ukazuje da nije bilo značajnijeg realnog uvećanja prosječne penzije u Bosni i Hercegovini.

U 2021. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine prosječna penzija je iznosila oko 428 KM uz nominalni rast od 1,3% g/g. Ipak, ovaj rast je rezultat uvećanja penzija u 2020. godini jer tokom 2021. godine nije bilo uvećanja penzija. Na taj način najniža penzija u Federaciji Bosne i Hercegovine se nije mijenjala i iznosila je 382,2 KM. S druge strane, u Republici Srpskoj prosječna penzija u 2021. godini je iznosila oko 409²² KM uz nominalni rast od 3,8% g/g, a najniža penzija u decembru je iznosila 212 KM za penzijski staž do 15 godina. Analizirajući strukturu penzija, najveći broj isplaćenih penzija u Bosni i Hercegovini pripada starosnim, a potom porodičnim i invalidskim penzijama.²³

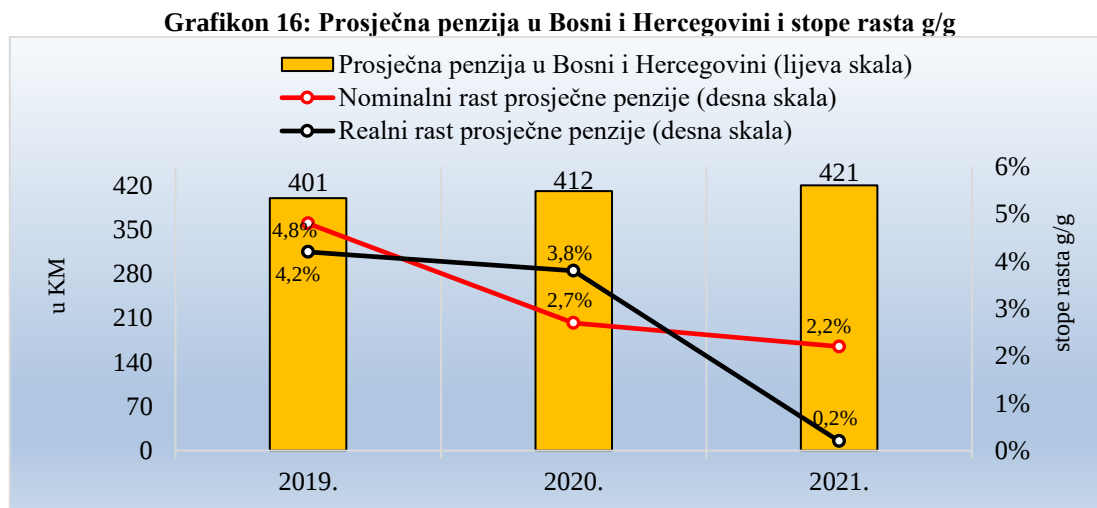
²⁰ Opis svake od djelatnosti predstavljen je u poglavlju o zaposlenosti.

²¹ Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog boja penzionera u svakom od entiteta u ukupnom broju penzionera.

²² Podatak je prosjek mjesečnih penzija. U Republici Srpskoj penzije svim korisnicima prava usklađene su od 01.01.2021. godine i povećavane za 3% (redovno godišnje usklađivanje 2,16% i vanredno povećanje 0,84%). Pored toga, penzije su svim korisnicima prava od 01. septembra 2021. godine vanredno usklađene i povećane za 2%. Izvor: Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, Vijesti.

²³ Podatak je prosjek mjesečnih penzija. U Federaciji Bosne i Hercegovine u decembru 2021. godine oko 58% penzija su bile strosne, a potom porodične (28%) i invalidske (14%). U Republici Srpskoj oko 60% su bile starosne, porodične 27%, a ostatak pripada invalidskim penzijama (13%).

Uz rast broja zaposlenih lica uvećan je i broj penzionera u Bosni i Hercegovini. Prosječan broj penzionera u 2021. godini je uvećan za 0,4% u odnosu na 2020. godinu i iznosi 697,7 hiljada.²⁴ Kao i prethodnih godina nije bilo značajnijih promjena odnosa između broja penzionisanih lica i zaposlenih koji uplaćuju doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje (oko 1:1,2).

Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, DEP kalkulacije

²⁴ Broj penzionera u Bosni i Hercegovini u analizi predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske bez obzira na mjesto prebivališta (u ili izvan Bosne i Hercegovine).

II JAVNE FINANSIJE

- *Javni prihodi na kraju 2021. godine zabilježili dvocifrenu stopu rasta*
- *Javni dug na kraju 2021. godine u porastu*

Glavne karakteristike u oblasti javnih finansija u Bosni i Hercegovini, u 2021. godini jesu rast ukupnih javnih prihoda (porezi i socijalni doprinosi) za 13,2% g/g, rast javne zaduženosti od 5,4% g/g. Najveći doprinos rastu javnih prihoda dali su: prihodi od poreza na dodatu vrijednost (PDV) od 6,1 p.p. i prihodi od doprinosa od 2,8 p.p. Ne treba zanemariti ni pozitivan doprinos prihoda od akciza (1,1 p.p.) i prihode po osnovu taksi, kazni i naknada (1,3 p.p.). U vrijeme pisanja Ekonomskih trendova nisu bili dostupni konsolidovani podaci o izvršenju budžeta za 2021. godinu. Ali, na osnovu dostupnih podataka o izvršenju budžeta za prva tri kvartala, na svim nivoima vlasti na kraju 2021. godine može se očekivati budžetski deficit.

Trend stabilnog ekonomskog rasta Bosne i Hercegovine u 2020. godini narušen je pojavom globalne pandemije virusa Covid-19, za čije negativne posljedice se očekivalo da će se nastaviti i u 2021. godini. Fiskalni sektor se u prethodnoj godini suočavao sa smanjenjem poreskih prihoda i istovremenim bržim rastom rashoda usljed realizacije stabilizacijskih mjera za ublažavanje negativnih efekata pandemije na zdravstveni i realni sektor. Sa početkom godine, iako je zabilježen postepeni oporavak ekonomije, uticaj Covid-19 na fiskalni sektor je još uvijek bio prisutan. Prvo tromjesečje posmatrane godine obilježilo je pooštavanje mjera rada poslovnih subjekata (uslužni sektor), što je dodatno uticalo na javne prihode i povećanje rashoda (povećanje subvencija pogođenim sektorima). Takođe, vlade na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegoni su nastavile da sprovedu ranije donijete mjere o ublažavanju negativnih ekonomskih posljedica pandemije u 2021. godini (izdvajanja za subvencije privrednim subjektima i zdravstvenom sektoru). Fiskalni cilj na svim nivoima je smanjenje primarnog deficita. Na osnovu raspoloživih podataka za devet mjeseci, Bosna i Hercegovina je već u značajnoj mjeri smanjila budžetski deficit u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Što se tiče budžeta za posmatranu godinu, jedino je budžet Republike Srpske usvojen na vrijeme.²⁵ Budžet Federacije Bosne i Hercegovine je kasnio sa usvajanjem, tako da je isti usvojen početkom 2021. godine.²⁶ Takođe, početkom godine usvojen je budžet Brčko Distrikta za 2021. godinu.²⁷ Institucije Bosne i Hercegovine su u 2021. godini bile na privremenom finansiranju, jer budžet za 2021. godinu nije usvojen.

Zbog sprovođenja navedenih mjera, i pored snažnog rasta prihoda od indirektnih poreza, entitetske vlade su se zaduživale kako kod inostranih kreditora, tako i na domaćem tržištu kapitala, što je dovelo do porasta stanja duga.

Glavni razlog rasta prihoda od indirektnih poreza jeste oporavak ekonomskih aktivnosti u zemlji, a posebno rast privatne potrošnje (oporavak sektora turizma i rast doznaka iz

²⁵ Narodna skupština Republike Srpske je na 17. posebnoj sjednici, održanoj 17.12.2020. godine, usvojila Budžet Republike Srpske za 2021. godinu u iznosu od 3.795 milijardi KM, te Zakon o izvršenju Budžeta Republike Srpske za 2021. godinu.

²⁶ Predloženi budžet je na 17. redovnoj sjednici održanoj 29.12.2020. godine prihvatio Predstavnički dom Federacije Bosne i Hercegovine. <https://parlamentfbih.gov.ba/v2/bs/propis.php?id=602>. Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine usvojio je na 8. redovnoj sjednici održanoj 11.01.2021. godine, Prijedlog budžeta Federacije Bosne i Hercegovine za 2021. godinu u iznosu od 5.480 milijardi KM. https://parlamentfbih.gov.ba/v2/bs/sjednice.php?sjed_kat=1.

²⁷ Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine usvojila je na 2. vanrednoj sjednici, održanoj 02.02.2021. godine, Prijedlog budžeta Brčko distrikta Bosne i Hercegovine za 2021. godinu, u iznosu od 238,2 miliona KM.

inostranstva), visoke stope rasta uvoza, ali i rast cijena. Na rast prihoda od direktnih poreza i doprinosa uticala su dešavanja na tržištu rada.

Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini

Sa početkom godine u primjeni je Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete i duvan za pušenje za 2021. godinu, kao rezultat nastavka harmonizacije akcizne politike sa EU, o čemu je pisano i u ranijim izvještajima²⁸.

Naplaćeni prihodi. Oporavak ekonomskih aktivnosti u zemlji, pozitivna dešavanja u vanjskotrgovinskoj razmjeni, a posebno visoke stope rasta uvoza, u 2021. godini, u značajnoj mjeri su uticala na naplatu prihoda od indirektnih poreza. Ovde ne treba zanemariti ni smanjenje istih tokom prethodne godine, kao ni uticaj porasta uvoznih cijena. Sa druge strane, ukidanjem ograničenja vezanim za Covid-19 i oporavak sektora turizma, u značajnoj mjeri se uticalo na rast potrošnje, što je, takođe, dalo doprinos u rastu navedenih prihoda.

U strukturi ukupnih javnih prihoda Bosne i Hercegovine prihodi od indirektnih poreza čine sa oko 50%.

Prema podacima o naplaćenim prihodima od strane Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu UIO) u toku 2021. godine zabilježen je dvocifreni rast prihoda od indirektnih poreza. Ovakav rast bruto prihoda, prisutan je od drugog tromjesečja 2021. godine. U posmatranoj godini UIO Bosne i Hercegovine je prikupila oko 8,4 milijarde KM bruto prihoda od indirektnih poreza, što je u poređenju sa prethodnom godinom više za oko 16,8%. Istovremeno su isplate povrata sa Jedinstvenog računa UIO (dalje u tekstu JR UIO) bile veće za 17,5% g/g, što je umanjilo neto efekat naplate. Neto prihodi, u istom periodu, su iznosili oko 7 milijardi KM i veći su za 16,7% g/g.

U strukturi ukupno prikupljenih prihoda od indirektnih poreza i ostalih prihoda, uplaćenih na JR UIO, najviše je prikupljeno prihoda od poreza na dodanu vrijednost (PDV) koji u ukupnim prihodima učestvuju sa oko 70% i od akciza sa oko 18%.

²⁸ Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2021. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 78/20), a koja se primjenjuje od 01.01.2021. godine. Odlukom je definisano da se od 01.01.2021. godine, na cigarete i duvan za pušenje plaća sljedeća akciza i to :

1. akciza na cigarete - minimalna akciza (proporcionalna+specifična) iznosi 3,25 KM za pakovanje cigareta od 20 komada:
- proporcionalna akciza po stopi od 42% na osnovicu utvrđenu u skladu sa članom 15. stav (1) tačka b) Zakona o akcizama u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, br. 49/09, 49/14, 60/14 i 91/17) i
- specifična akciza u iznosu od 82,50 KM za 1.000 komada, odnosno 1,65 KM za pakovanje od 20 komada
2. akciza na duvan za pušenje u iznosu od 130,00 KM po kilogramu.

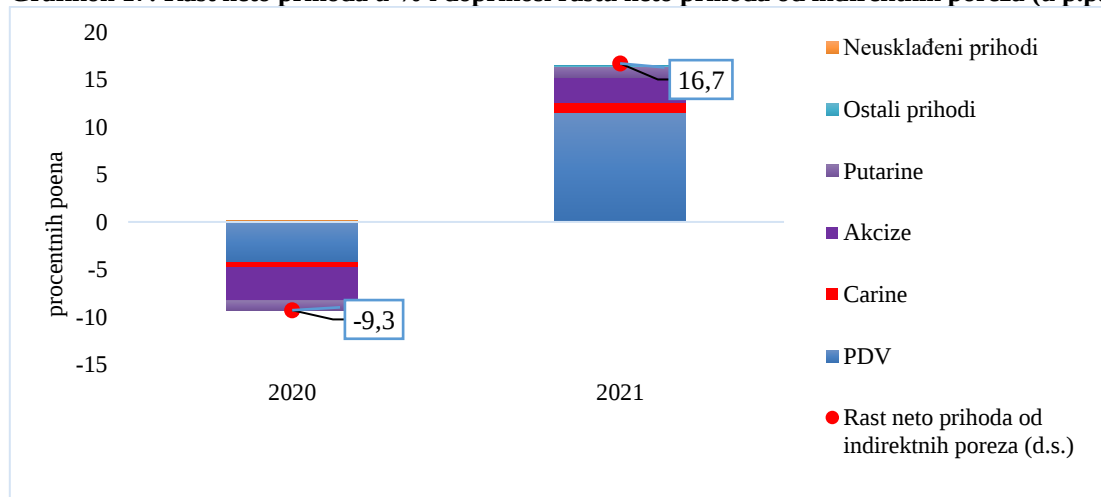
Tabela 3: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2021	jan-dec 2020	jan-dec 2021	K1 2020	K2 2020	K3 2020	K4 2020
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	-9,5	16,8	-3,1	30,2	22,1	23,3
Povrati	17,8	-10,1	17,5	3,2	24,9	13,6	24,8
Neto prihodi - prikupljeno	82,2	-9,3	16,7	-4,5	31,5	23,9	22,9
PDV	52,5	-6,8	18,2	-0,3	35,0	23,6	18,6
Carine	3,8	-12,8	23,7	-3,0	40,1	26,1	44,1
Akcize	17,5	-15,0	12,3	-16,6	27,6	23,6	24,7
Putarine	7,8	-10,2	12,2	-3,1	18,0	24,3	9,1
Ostali prihodi	0,2	-5,9	13,8	6,4	33,7	11,6	4,8
Neusklađeni prihodi	0,3	-11,4	-5,6	-	-	-	-
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	-9,4	16,7	-3,5	30,3	21,9	41,0
Minimalne rezerve	18,3	-10,0	17,3	2,9	24,3	13,9	34,1
Budžeti	81,7	-9,3	16,6	-5,0	31,8	23,7	42,6
Servisiranje vanjskog duga	9,0	-6,8	3,7	18,6	-2,9	8,6	-1,3
Federacija Bosne i Hercegovine	6,1	-4,4	5,2	23,7	-2,7	11,4	3,7
Republika Srpska	2,9	-11,7	1,4	10,2	-1,8	3,8	-5,9
Brčko Distrikt	0,1	4,7	-19,1	-3,1	-89,5	-3,4	-93,9
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	72,7	-9,6	18,5	-7,4	38,6	25,6	49,3
Institucije Bosne i Hercegovine	9,3	4,0	0,0	4,0	4,0	-6,9	-6,7
Federacija Bosne i Hercegovine	39,0	-13,6	19,9	-12,5	43,4	31,3	60,3
Republika Srpska	22,0	-7,9	25,2	-2,8	52,0	32,3	61,1
Brčko Distrikt	2,4	-11,8	21,4	-6,4	41,1	31,4	54,5

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

Sve kategorije prihoda su dale pozitivan doprinos stopi rasta neto prihoda od indirektnih poreza, gdje posebno treba naglasiti prihode od PDV-a 11,5 p.p..

Grafikon 17: Rast neto prihoda u % i doprinosi rastu neto prihoda od indirektnih poreza (u p.p.)

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

PDV. Tokom 2021. godine, usljed značajnog rasta uvoza i uvoznih cijena, ali i drugih faktora, bruto prihodi od PDV-a su iznosili preko 5 milijardi KM, čime su ostvarili rast od 18,2% g/g. U 2021. godini zabilježen je snažan rast povrata PDV-a, kao posljedica rasta izvoza i uvoza, što se odrazilo na neto prihode od PDV-a. Neto prihodi po osnovu PDV-a, su iznosili oko 4,4 milijarde KM, i rasli su istom stopom kao i bruto prihodi. U strukturi naplaćenih prihoda od

PDV-a dominiraju prihodi naplaćeni prilikom uvoza roba koji su ostvarili stopu rasta od oko 23,4% g/g dok je naplaćeni prihod od PDV-a, koji se odnosi na promet domaćih roba i usluga ostvario povećanje od oko 10,8% g/g.

Akcize. U 2021. godini neto prihodi od akciza su iznosili oko 1,5 milijardu KM čime je registrovana stopa rasta istih iznosila oko 12,3% g/g. Prihodi od akciza po osnovu uvoznih proizvoda su veći za 13,3% g/g, dok su prihodi od akciza na domaće proizvode nepromjenjeni u odnosu na prethodnu godinu.

Ako se uvozne akcize posmatraju po vrstama proizvoda, uočava se da su prihodi od akciza na duvan i duvanske prerađevine zabilježili pozitivnu stopu rasta od 14,4% g/g, dok su prihodi od akciza na naftu i naftne prerađevine su ostvarili rast od 11,3% g/g. Ovde svakako treba uzeti u obzir i rast cijena na svjetskom tržištu nafte. I svi ostali prihodi od uvoznih akciza bilježe rast (8,8 g/g).

Posmatrajući po vrstama akcize na domaće proizvode, skroman rast prihoda ostvarili su prihodi od akciza na domaći duvan i duvanske prerađevine (0,7% g/g). Prihodi po osnovu prometa domaće nafte i nafnih derivata nisu ostvareni. Prihodi od ostalih domaćih akciza bilježe povećanje, osim akciza na promet domaćeg piva i vina.

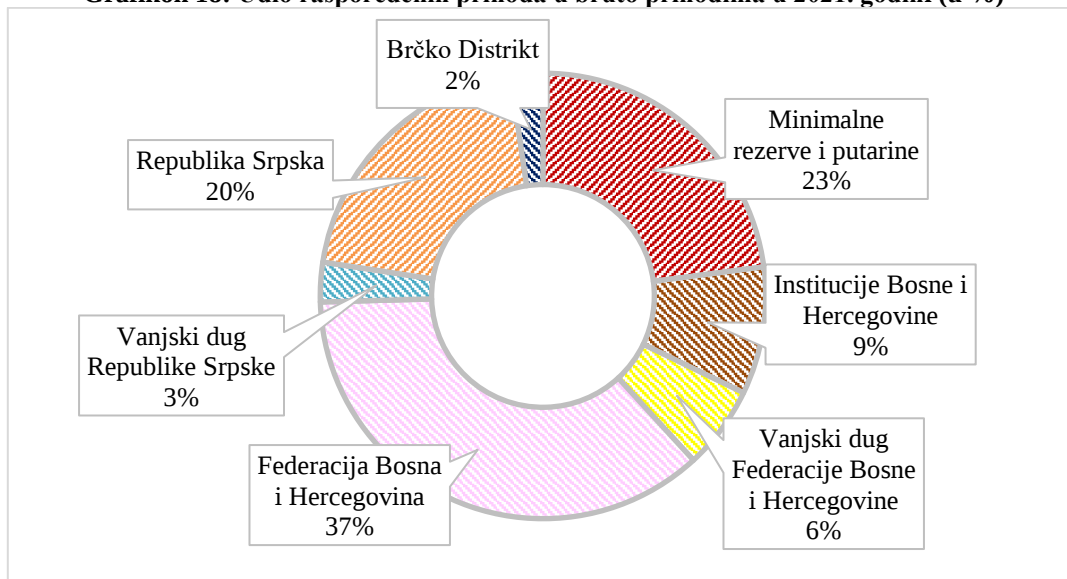
Putarine. Ukupna naplata prihoda od putarina 2021. godini je iznosila oko 655 miliona KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine ovi prihodi su veći za oko 12,2%.

Carine. Tokom posmatranog perioda, naplaćeni neto prihodi po osnovu carinskih dažbina su iznosili oko 324 miliona KM, čime su ostvarili rast od oko 23,7% g/g. Visoka stopa rasta prihoda od carina dijelom je posljedica niske osnovice iz prethodne godine, ali se može povezati sa rastom cijena energenata, sirovina, hrane i drugih roba na stranim tržištima. S obzirom da su prihodi od carina usko povezani sa uvozom, rast uvoza je donio i rast prihoda od carina.

Raspoređeni prihodi. Ukupni prihodi raspoloživi za raspodjelu, na kraju 2021. godine, su iznosili oko 8,4 milijarde KM. Nakon izdvajanja sredstava za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini u iznosu od oko 407,5 miliona KM, minimalne rezerve u iznosu od oko 1,5 milijardi KM i sredstava za finansiranje institucija Bosne i Hercegovine u iznosu od 780 miliona KM, UIO Bosne i Hercegovine, je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 5,7 milijardi KM krajnjim korisnicima prema važećim koeficijentima²⁹. Od tog iznosa Federaciji Bosne i Hercegovine je doznačeno ukupno oko 3,6 milijardi KM (za servis vanjskog duga oko 509 miliona KM), Republici Srpskoj oko 1,9 milijardi KM (za servis vanjskog duga oko 242 miliona KM) i Brčko Distriktu oko 203,5 miliona KM (7,2 miliona KM za servis vanjskog duga). U poređenju sa istim periodom prethodne godine raspoređena sredstva sa JR UIO za servisiranje obaveza vanjskog duga su veća za 3,7%, dok su raspoređena sredstva krajnjim korisnicima, nakon servisiranja obaveza vanjskog duga veća za 18,5%.

²⁹Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje je na svojoj 53. sjednici održanoj dana 21.09.2021. godine usvojio Odluku, broj: 02-17-01-5-1/21, o utvrđivanju privremenih koeficijenata za raspodjelu sredstava sa Jedinstvenog računa za period oktobar-decembar 2021. godine, kojom su utvrđeni privremeni koeficijenti raspodjele sredstava sa Jedinstvenog računa i to: FBiH 62,52%, RS 33,93% i Brčko Distrikt BiH 3,55%.

Grafikon 18: Udio raspoređenih prihoda u bruto prihodima u 2021. godini (u %)

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda

Vlada Republike Srpske je u prvom polugodištu 2021. godine, donijela set zakona u cilju realizacije mjera Vlade koji bi trebali da doprinesu privrednom rastu i platama zaposlenih.³⁰ Takođe, s ciljem povećanja plata zaposlenih radnika, utvrđen je i Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o porezu na dohodak,³¹ Prijedlog Zakona o dopuni Zakona o doprinosima³² i donijeta je Odluka o izmjeni odluke o najnižoj plati u Republici Srpskoj, prema kojoj se najniža plata povećava sa 520 KM na 540 KM³³.

Narodna Skupština Republike Srpske je u decembru mjesecu 2021. godine, donijela set zakona u cilju realizacije mjera Vlade koji bi trebali da doprinesu privrednom rastu i platama zaposlenih.³⁴ Takođe, s ciljem povećanja plata zaposlenih radnika, usvojene su i Izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak,³⁵ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima³⁶ i donijeta je Odluka o najnižoj plati u Republici Srpskoj u 2022. godini, prema kojoj se najniža plata povećava 590 KM.

³⁰ Vlada Republike Srpske, na 122. sjednici, održanoj 20.05.2021. godine, po hitnom postupku, utvrdila Prijedlog zakona o platama zaposlenih lica u javnim ustanovama u oblasti zdravstva, visokog obrazovanja i studentskog standarda, zaposlenih u osnovnim i srednjim školama i đачkim domovima, zaposlenih u oblasti kulture, zaposlenih u Ministarstvu unutrašnjih poslova i zaposlenih u institucijama pravosuđa Republike Srpske.

³¹ Ovim zakonom predlaže se povećanje osnovnih ličnog odbitka sa dosadašnjih 6.000 KM na 8.400 KM na godišnjem nivou, odnosno 700 KM na mjesečnom nivou, te povećanje ličnog odbitka za izdržavanje članova porodice sa dosadašnjih 9000 KM na 1.800 KM na godišnjem, odnosno sa 75 KM na 150 KM na mjesečnom nivou po svakom izdržavanom članu porodice. Zakon je objavljen u „Službenom glasniku Republike Srpske“ br. 49/21 i stupa na snagu od 01.07.2021. godine.

³² Navedenim zakonom propisano je da osnovica doprinosa za lica u radnom odnosu ne može biti niža od najniže bruto plate u Republici Srpskoj, utvrđenoj u skladu sa propisima kojima se uređuje rad, a koja je važeća u mjesecu za koji se doprinosi obračunavaju. Zakon je objavljen u „Službenom glasniku Republike Srpske“ br. 49/21 i stupa na snagu od 01.07.2021. godine.

³³ Ova odluka je objavljena u „Službenom glasniku Republike Srpske“, br. 47/21 i stupa na snagu 01.06.2021. godine.

³⁴ Narodna Skupština Republike Srpske, na 26. posebnoj sjednici, održanoj 14.12.2021. godine, usvojila Zakon o izmjenama i dopunama zakona o radu.

³⁵ Ovim zakonom predlaže se povećanje osnovnih ličnog odbitka sa dosadašnjih 8.400 KM na 12.000 KM na godišnjem nivou, odnosno 1.000 KM na mjesečnom nivou..

³⁶ Najznačajnija izmjena u Zakonu o doprinosima odnosi se na smanjenje stope doprinosa za zdravstveno osiguranje sa 12,0% na 10,2%.

U 2021. godini, entitetske poreske uprave su ukupno prikupile oko 8,4 milijarde javnih prihoda iz svojih nadležnosti. U poređenju sa 2020. godinom prihodi od direktnih poreza, doprinosa i ostali prihodi su ostvarili rast od 9,8%. Detalji o naplati prihoda poreskih uprava slijede u tabeli ispod.

Tabela 4: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i kazni u periodu januar - decembar

Naziv prihoda	Federacija Bosne i Hercegovine			Republika Srpska			Bosna i Hercegovina		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2020	2021		2020	2021		2020	2021	
Direktni porezi	874,9	977,5	11,7	462,9	485,5	4,9	1.337,8	1.463,0	9,4
Porez na dohodak	420,3	469,7	11,7	196,9	197,9	0,5	617,2	667,6	8,2
Porez na dobit	355,4	392,2	10,4	226,2	243,1	7,5	581,6	635,3	9,2
Porezi građana	98,7	115,0	16,5	39,8	44,5	11,8	138,5	159,4	15,1
Ostali porezi	0,5	0,6	18,9	0,0	0,0	-	0,5	0,6	18,9
Takse, kazne i naknade	626,1	740,5	18,3	379,9	462,8	21,8	1.006,0	1.203,4	19,6
Doprinosi	3.640,4	3.909,3	7,4	1.638,4	1.792,0	9,4	5.278,8	5.701,3	8,0
Penzijско i invalidsko osiguranje	2.022,8	2.185,8	8,1	935,2	1.022,4	9,3	2.958,0	3.208,1	8,5
Zdravstvo	1.449,9	1.545,0	6,6	589,7	645,5	9,5	2.039,6	2.190,5	7,4
Nezaposleni	167,7	178,5	6,4	29,1	31,8	9,6	196,8	210,3	6,9
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	78,7	86,2	9,5	78,7	86,2	9,5
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	5,7	6,1	6,8	5,7	6,1	6,8
Ostali prihodi	1,2	1,0	-16,4	0,9	0,3	-62,4	2,1	1,3	-35,8
UKUPNO	5.142,6	5.628,3	9,4	2.482,1	2.740,7	10,4	7.624,7	8.369,0	9,8

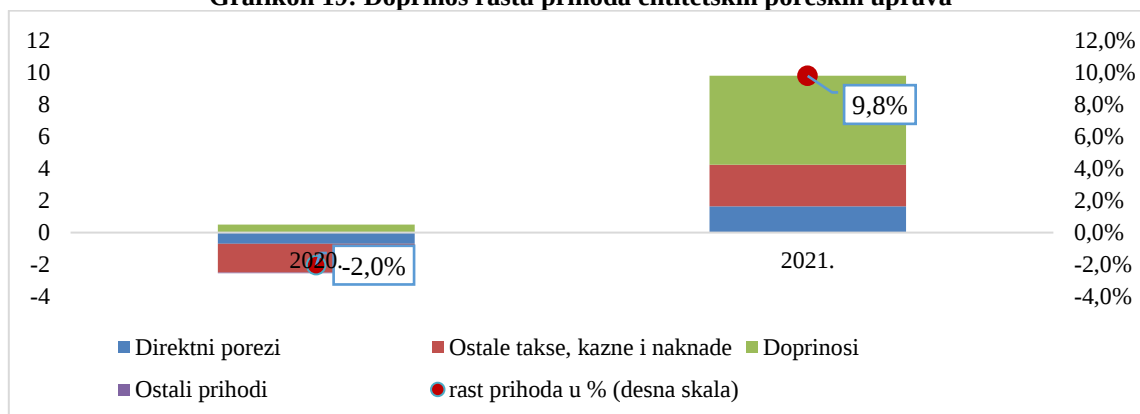
Izvor: entitetske poreske uprave

Socijalni doprinosi. U 2021. godini, po osnovu socijalnih doprinosa, ukupno je naplaćeno oko 5,7 milijardi KM prihoda. U poređenju sa 2020. godinom, navedeni prihodi su ostvarili rast od oko 8,0%. Najznačajnija kategorija socijalnih doprinosa su doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje (PIO), koji su ostvarili rast od oko 8,5% g/g i učestvuju u ukupnim prihodima sa oko 68%.

Direktni porezi. U toku 2021. godine, ukupno je naplaćeno oko 1,7 milijardu KM prihoda od direktnih poreza. Ovi prihodi su ostvarili rast od 9,4% u poređenju sa 2020. godinom. U strukturi navedenih prihoda dominiraju prihodi od poreza na dohodak. Prihodi od poreza na dohodak bilježe povećanje od 8,2% g/g i to zahvaljujući rastu prihoda od poreza na dohodak od samostalne i nesamostalne djelatnosti. Porezi na dobit su uvećani za 9,2% g/g, prvenstveno zbog rasta prihoda od poreza na dobit banaka, pravnih lica iz oblasti pošte i telekomunikacija, kao i organizovanja igara na sreću.

Takse, kazne i naknade. U decembru mjesecu usvojen je Zakon o komunalnim taksama, koji stupa na snagu 01.01.2022. godine. Po osnovu neporeskih prihoda (takse, naknade i kazne) u toku 2021. godine, ukupno je naplaćeno oko 1,2 milijarde KM prihoda. U poređenju sa prethodnom godinom, navedeni prihodi su veći za oko 19,6%. Na rast prihoda u ovoj kategoriji najviše uticaja je imao porast prihoda po osnovu naknada za priređivanje internet igara na sreću, kao i prihoda po osnovu raznih administrativnih i sudskih taksi, koncesionih naknada (korišćenje mineralnih sirovina) ali i po osnovu naplaćenih kazni (iz prekršajnih postupaka i krivičnih djela).

Grafikon 19: Doprinosi rastu prihoda entitetskih poreskih uprava

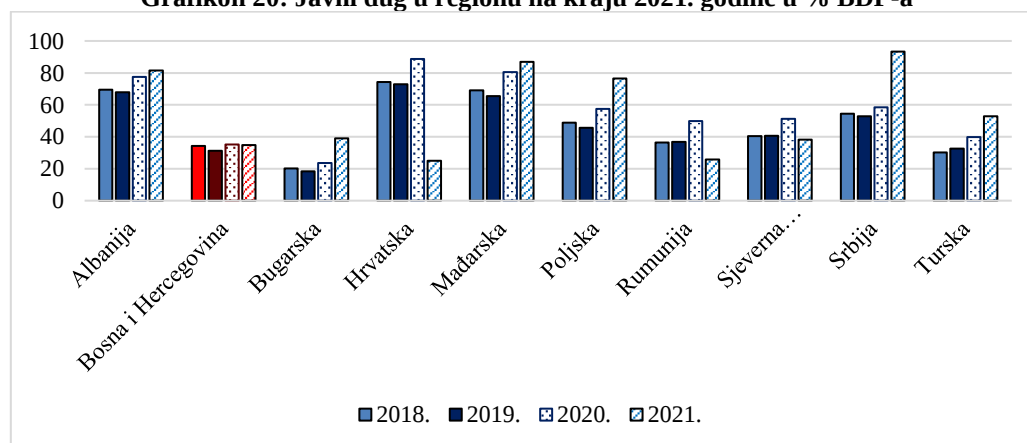

Izvor: entitetske poreske uprave

Javni dug (stanje duga na kraju 2021. godine)

Prema podacima Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu MFT), ukupan javni dug (sa javnim dugom entiteta i Brčko Distrikta i vanjskim dugom jedinica lokalne samouprave) na kraju 2021. godine je dostigao iznos od oko 12,8 milijardi KM. U poređenju sa 2020. godinom, stanje javnog duga je veće za oko 5,4%. Javni dug Bosne i Hercegovine mjereno udjelom prema BDP-u, u poređenju sa prethodnom godinom, je smanjen za 0,6 p.p. i iznosio je 33,8% BDP-a³⁷. Na smanjenje udjela duga uticalo je smanjenje unutrašnjeg javnog duga. Na kraju posmatranog perioda, stanje vanjskog javnog duga je zabilježilo povećanje od 11,5%, g/g, dok je unutrašnji dug smanjen za 10,7% g/g.

Grafikon 20: Javni dug u regionu na kraju 2021. godine u % BDP-a

Izvor: MFT, IMF, i ministarstva finansija

Javni vanjski dug. Prema podacima MFT Bosne i Hercegovine, stanje javnog vanjskog duga na kraju 2021. godine, je iznosilo oko 9,7 milijardi KM, čime je vanjski dug, u poređenju sa

³⁷ BDP za 2021. godinu mjereno rashodivnim pristupom, prema saopštenju BHAS-a iz marta 2022. godine https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Saopstenja/2022/NAC_04_2021_Q4_1_HR.pdf

istim periodom prethodne godine, uvećan za oko 11,5%. Vanjski dug mjeren udjelom prema BDP-u, bilježi porast od 1,0 p.p., čime je na kraju posmatranog perioda iznosio 25,6% BDP.

Najveći udio u vanjskom dugu se odnosi na dug Federacije Bosne i Hercegovine (55,9%), zatim slijede Republika Srpska sa učešćem od 42,9%, Institucije Bosne i Hercegovine sa 0,6% i Brčko Distrikt sa 0,5%. U strukturi vanjskog duga, prema kreditorima, najveći udio se odnosi na kredite uzete kod Svjetske banke (28,3%) i Evropske investicione banke (EIB) (21,7%) učešća u ukupnim kreditima. Vlada Republike Srpske je, početkom drugog kvartala 2021. godine, na međunarodnom finansijskom tržištu emitovala petogodišnje obveznice u vrijednosti oko 600 miliona KM po kuponskoj stopi od 4,75%. Ovim je udio evroobveznica Republike Srpske u ukupnom vanjskom dugu povećan na 9,4%. Udio duga prema Međunarodnom monetarnom fondu (MMF) je, zbog odobrenog aranžmana brze finansijske pomoći (RFI) u prethodnoj godini, na kraju posmatranog perioda iznosio oko 9,5%.

Prema namjeni korištenja kredita dominiraju krediti uzeti radi infrastrukturnih projekata (53% ukupnih kredita). Značajan porast u 2021. godini, u poređenju sa 2020. godinom, zabilježen je kod kredita namjenjenih javnom sektoru (37,8%), a u svrhu finansiranja vladinih mjera za sanaciju negativnih posljedica izazvanih pandemijom Covid-19.

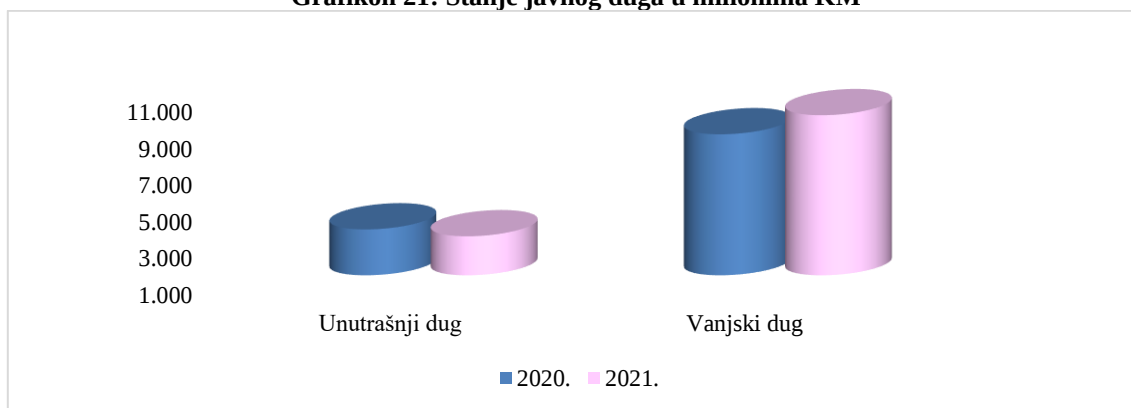
U strukturi vanjskog duga prema valutama dominira dug izražen u evrima sa 63,8%. Zatim slijedi dug od 24,9% u SDR. Oko 65,1% vanjskog duga (kredita) je ugovoreno po fiksnoj kamatnoj stopi.

U toku 2021. godine, ukupno je servisirano oko 805 miliona KM obaveza po osnovu vanjskog duga, što je više za 4,4% u poređenju istim periodom prethodne godine. Od tog iznosa 85,4% se odnosi na servis glavnice vanjskog duga.

U toku posmatranog perioda, a prema podacima MFT Bosne i Hercegovine, ukupno je povučeno oko 989 miliona KM novih kreditnih sredstava, što je za oko 29% manje nego u prethodnoj godini.

Tokom 2021. godine, po osnovu odobrenih, a neangažovanih kreditnih sredstava ukupno je plaćeno oko 10,7 miliona KM novčanih naknada. U poređenju sa istim periodom prethodne godine plaćeno je za skoro tri puta više novčanih sredstava po ovom osnovu. Najveći iznos je plaćen Evropskoj banci za obnovu i razvoj (EBRD) (89,3%) od ukupno plaćenih penala.

Grafikon 21: Stanje javnog duga u milionima KM

Izvor: MFT Bosne i Hercegovine

Javni unutrašnji dug. Unutrašnji dug, prema podacima MFT Bosne i Hercegovine na kraju 2021. godine, je dostigao iznos od oko 3,1 milijardu KM, i u poređenju sa 2020. godinom je smanjen za oko 10,7%. Unutrašnji dug Bosne i Hercegovine mjeren udjelom prema BDP-u u

poređenju sa prethodnom godinom, je smanjen za 1,6 p.p. i na kraju posmatranog perioda je iznosio oko 8,2% BDP-a.

Ukupan unutrašnji dug Federacije Bosne i Hercegovine je iznosio oko 1,1 milijarde KM, Republike Srpske oko 2 milijarde KM, dok je unutrašnji dug Brčko Distrikta iznosio oko 1 milion KM.

Ako se posmatra unutrašnji dug prema nosiocima, dug vlada entiteta, koji je i najveći nosilac unutrašnjeg duga, bilježi smanjenje. Takođe, unutrašnji dug je smanjen i kod opština i fondova socijalne sigurnosti. Detalji se mogu vidjeti iz tabele ispod.

Tabela 5: Stanje unutrašnjeg duga prema nosiocima u milionima KM

<i>Nosilac obaveza</i>	2020.	2021.	rast u %
<i>Dug vlada entiteta/ Distrikta</i>	2.576,63	2.195,09	-14,8%
<i>Dug kantona</i>	225,13	242,47	7,7%
<i>Dug gradova</i>	247,36	254,86	3,0%
<i>Dug opština</i>	193,4	186,54	-3,5%
<i>Dug fondova socijalne sigurnosti</i>	212,58	194,81	-8,4%
<i>Dug javnih preduzeća</i>	26,15	44,47	70,1%
UKUPNO UNUTRAŠNJI DUG	3.481,25	3.118,24	-10,4%

Izvor: MFT BiH

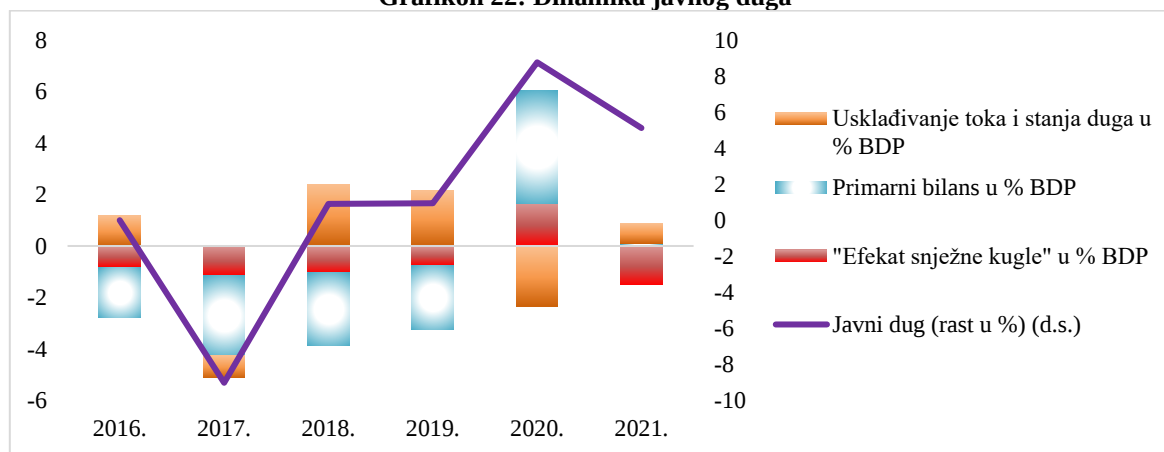
U toku 2021. godine, ukupno je servisirano oko 704,7 miliona KM obaveza po osnovu unutrašnjeg duga, što je više za 45,4% u poređenju prethodnom godinom. Od tog iznosa 92% se odnosi na servis glavnice unutrašnjeg duga.

Dinamika duga. Glavni faktor za rast duga u 2021. godini bio je primarni deficit izražen u procentu BDP-a. Na osnovu dostupnih podataka o izvršenju budžeta za prva tri kvartala, za sve nivoe vlasti i na kraju 2021. godine može se očekivati da Bosna i Hercegovina ostvari budžetski deficit.

Sa druge strane, korekcije tokova (uskladjivanje toka i stanja) koji obuhvataju razlike u novčanoj i obračunskoj osnovi, akumuliranju finansijske imovine i vrednovanju drugih efekata, takođe su doprinijele rastu ukupnog duga, kao i rashodi za kamate.

Jedino je rast BDP-a tokom posmatrane godine dao doprinos smanjenju omjera duga.

Grafikon 22: Dinamika javnog duga³⁸

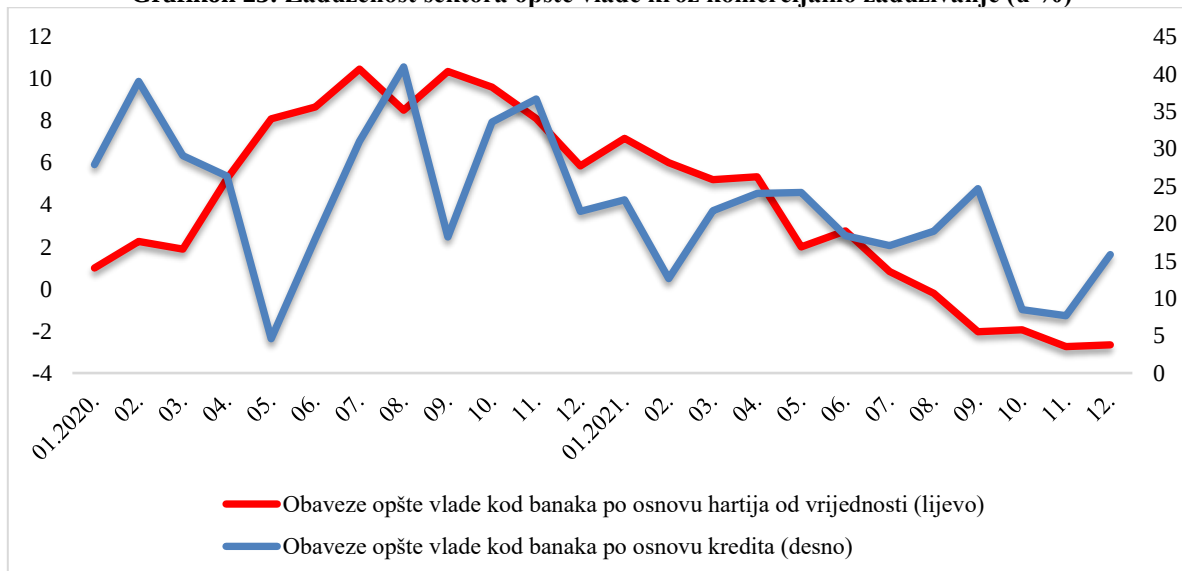

Izvor: MFT, BHAS i kalkulacije DEP-a

³⁸ „Efekat snježne kugle” („Snowball“ efekat obuhvata uticaj rashoda za kamate na akumulirani dug, kao i uticaj realnog rasta BDP-a i inflacije na omjer duga (kroz nazivnik).

Potraživanja od sektora opšte vlade³⁹. Ukupna komercijalna zaduženost sektora opšte vlade Bosne i Hercegovine na kraju 2021. godine, a prema podacima CBBiH, je dostigla iznos od oko 3,1 milijardu KM. Time je zaduživanje opšte vlade, kroz kredite uzete kod komercijalnih banaka i emisije hartija od vrijednosti na kraju posmatrane godine uvećano za oko 3,0% g/g. Obaveze po kreditima su zabilježile povećanje od 1,6% g/g i iznosile su oko 1,2 milijarde KM, dok su obaveze po hartijama od vrijednosti uvećane za oko 3,8% g/g i iznosile su oko 1,9 milijardi KM.

Grafikon 23: Zaduzenost sektora opšte vlade kroz komercijalno zaduživanje (u %)

Izvor: CBBiH

Tokom 2021. godine, a u skladu sa indikativnim kalendarom za 2021. godinu⁴⁰, obje entitetske vlade su se zadužile za oko 330 miliona KM putem emisije kratkoročnih i dugoročnih hartija od vrijednosti. Detalji o vrstama hartija od vrijednosti i uslovima zaduživanja mogu se naći u dodatku Ekonomskih trendova.

³⁹U skladu sa GFS Priručnikom, sektor opšte vlade definiše se tako da obuhvata sve entitete koji obavljaju funkcije vlade kao njihove osnovne djelatnosti. On ne obuhvata poslovna poduzeća u vlasništvu vlade koja proizvode robe i/ili usluge te ostvaruju profit prodajom istih po ekonomskim cijenama. U opštu vladu uključeni su i fondovi socijalne zaštite, tj. fondovi za penzijsko-invalidsko osiguranje, zapošljavanje, zdravstvo, dječiju zaštitu i za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, te vanbudžetski fondovi za izgradnju puteva odnosno JP direkcije za izgradnju i održavanje cesta svih nivoa vlasti kao i JP autoputevi u oba entiteta.

⁴⁰ Ministarstva finansija zadržavaju pravo da promjene kalendar aukcija u nekim/svim elementima u bilo koje vrijeme.

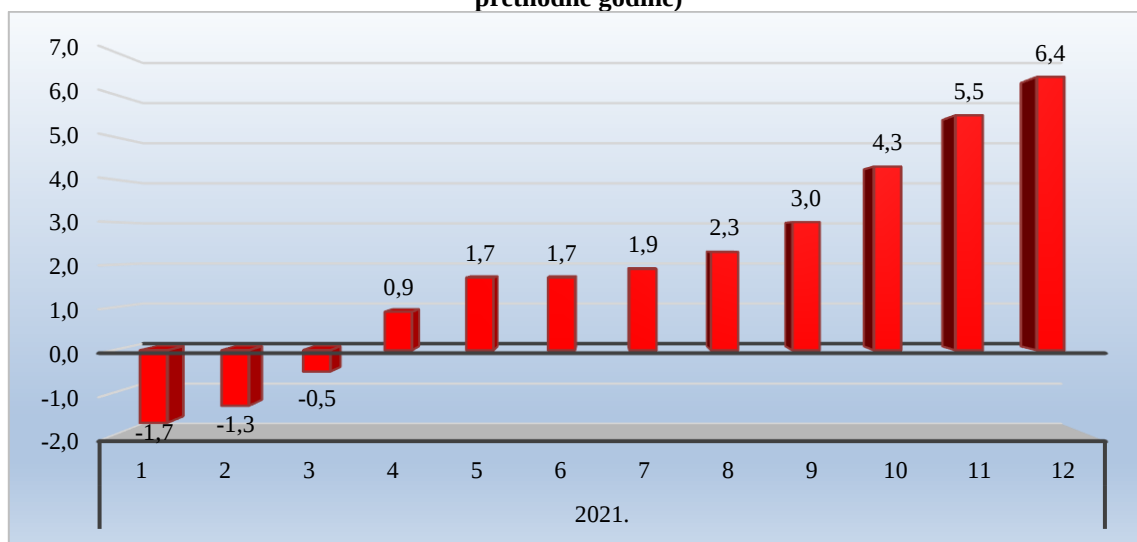
III CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR

Cijene

- *Snažan rast cijena energenata (naročito sirove nafte) i hrane na svjetskom tržištu.*
- *Inflacija u Bosni i Hercegovini u 2021. godini iznosila 2% g/g.*
- *Cijene najznačajnije uvećane u odjeljcima hrane i bezalkoholnih pića i prevoza.*

Deflacija iz 2020. godine nastavljena je u K1 2021. godine da bi od K2 2021. godine došlo do porasta ukupnog nivoa cijena u Bosni i Hercegovini (grafikon ispod). U periodu I-XII 2021. godine inflacija je iznosila 2% g/g. Rast cijena je primjetan i u zemljama EU. Uvećanje ukupne inflacije podstaknuto je rastom cijena energenata odnosno sirove nafte (uz bazne učinke iz prethodne godine) kao i većim ulaznim troškovima povezanim s poremećajima u lancima snabdijevanja.⁴¹

Grafikon 24: Inflacija u Bosni i Hercegovini po mjesecima u 2021. godini (poređenje sa istim mjesecom prethodne godine)

Izvor: BHAS

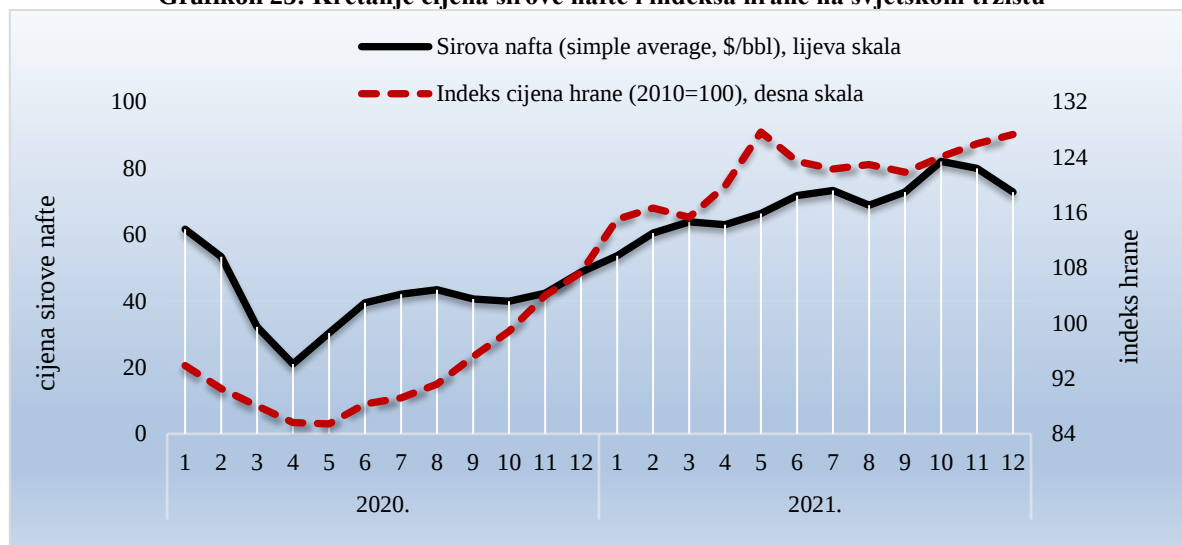
Cijene sirove nafte na svjetskom tržištu energenata tokom 2021. godine ostale su izrazito visoke. Podaci koje je objavila Svjetska banka pokazuju da je cijena sirove nafte u periodu I-XII 2021. godine iznosila 69,1 \$/barelu⁴² i veća je oko 67,4% u odnosu na isti period prethodne godine. Pored sirove nafte, cijena prirodnog gasa takođe je bila u porastu (30% g/g).

Uz cijene energenata indeks cijena hrane u 2021. godini takođe je bilježio rast. Posmatrajući period I-XII 2021. godine indeks cijena hrane na svjetskom tržištu bio je veći oko 30,0% g/g.

⁴¹ Evropska centralna banka.

⁴² Prosjek 12 mjeseci.

Grafikon 25: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu

Izvor: Svjetska banka

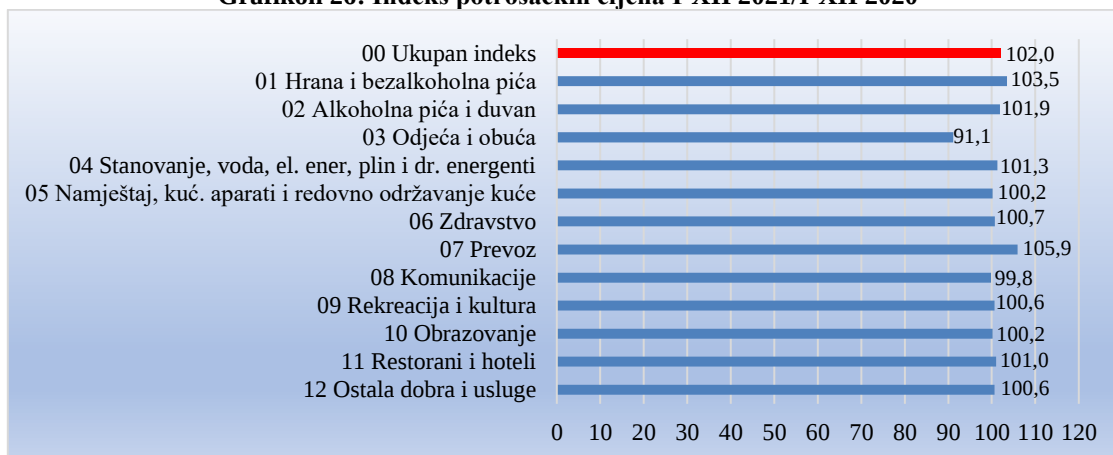
Cijene u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića (najveći udio u indeksu potrošačkih cijena) u periodu I-XII 2021. godine su uvećane za 3,5% g/g na šta je značajno uticalo poskupljenje hrane. U okviru hrane evidentno je poskupljenje hljeba i žitarica, ulja i masnoća, mesa, povrća, mlijeka i mliječnih proizvoda itd. Na taj način ovaj odjeljak je uz prevoz imao najveći uticaj na inflaciju u Bosni i Hercegovini. Zbog viših cijena nafte i naftnih derivata u periodu I-XII 2021. godine u odjeljku prevoza cijene su bile više za 5,9% g/g.

U odjeljku stanovanja, vode, električne energije, plina i drugih eneregenata cijene su uvećane za 1,3% g/g i imale su nešto manji doprinos rastu ukupne inflacije u Bosni i Hercegovini u odnosu na hranu i prevoz. U ovom odjeljku primjetan je rast cijena tečnih i čvrstih goriva, najamnina za stanovanje, održavanja i popravke stana. Istovremeno cijene električne energije, vodosnabdijavanja i različitih komunalnih usluga nisu bitno doprinosile rastu cijena u ovom odjeljku. Cijene u odjeljku alkoholnih pića i duvana u periodu I-XII 2021. godine su uvećane za 1,9% g/g uz izmjenu akciza⁴³ na cigarete i duvan u 2021. godini.

Suprotno, najznačajnije smanjenje cijena bilo je u odjeljku odjeće i obuće gdje su cijene bile niže za 8,9% g/g uz višegodišnji deflatorski pritisak, što je samo djelimično usporilo rast ukupne inflacije u Bosni i Hercegovini.

⁴³ Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje donio je Odluku o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2021. godinu. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 3,25 KM (u 2020. godini je iznosila 3,04 KM), a specifična akciza iznosi 1,65 KM za pakovanje cigareta od 20 komada. Akciza na duvan za pušenje utvrđuje se u visini od 80% minimalne akcize na cigarete utvrđene u članu 3. stav (3) ove odluke iznosi 130 KM po kilogramu (u 2020. godini je iznosila 121,6 KM po kilogramu). Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2021. godinu.

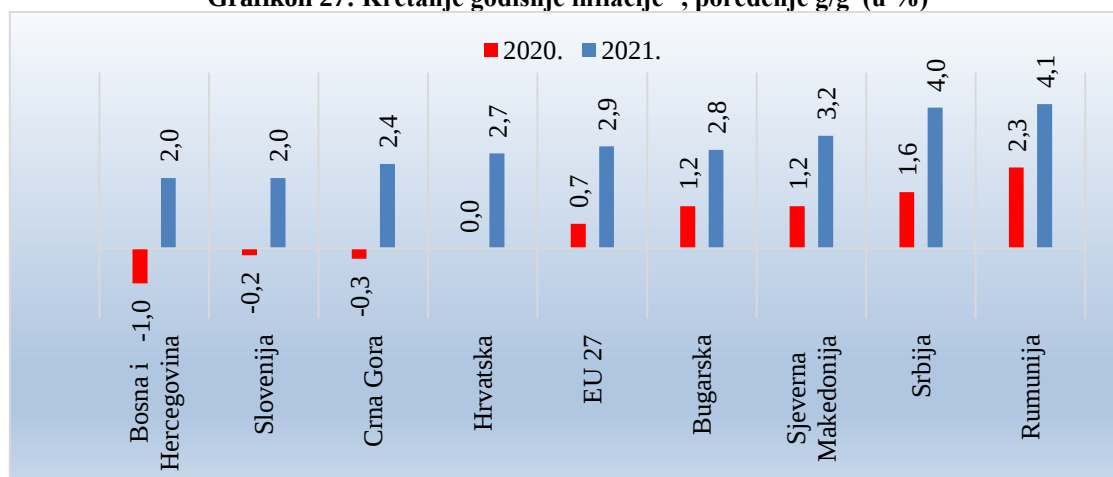
Grafikon 26: Indeks potrošačkih cijena I-XII 2021/I-XII 2020

Izvor: BHAS

Rast cijena energenata i hrane imao je veliki uticaj na kretanja inflacije i u zemljama u regionu. U 2021. godini u EU je registrovan znatno brži rast cijena u odnosu na prethodnu godinu što se može vidjeti na grafikonu ispod. Prema podacima EUROSTAT-a inflacija u EU 27 u 2021. godini je iznosila 2,9% g/g, što je čak za 2,2 p.p. više u poređenju sa inflacijom iz prethodne godine. U poređenju sa zemljama u regionu i EU 27 Bosna i Hercegovina je uz Sloveniju imala najnižu stopu inflacije. Najveća inflacija u 2021. godini je registrovana u Rumuniji i Srbiji.

Grafikon 27: Kretanje godišnje inflacije⁴⁴, poređenje g/g (u %)

Izvor: Eurostat i agencije za statistiku posmatranih zemalja

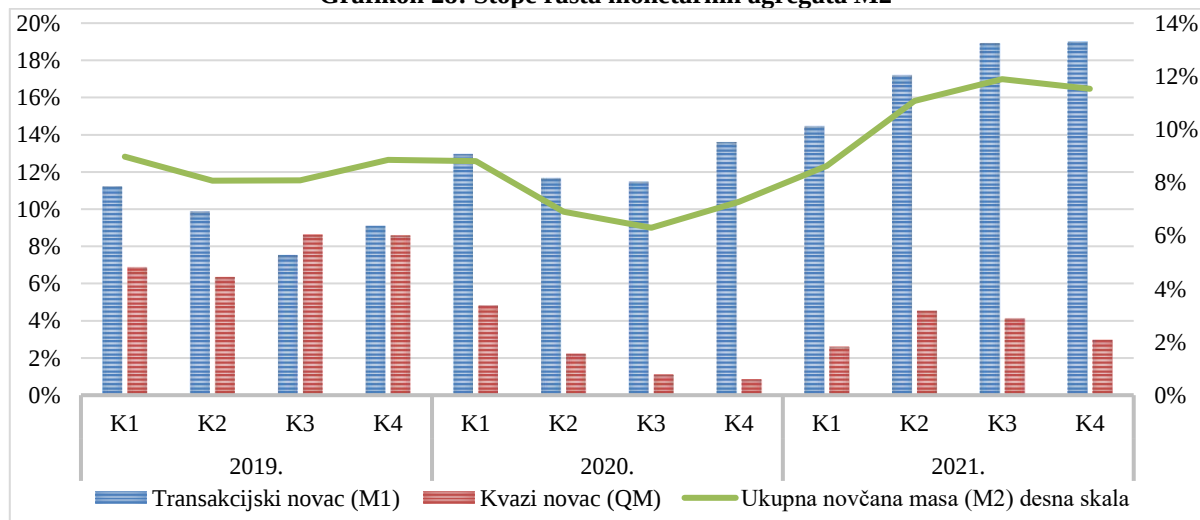
⁴⁴ Inflacija za EU 27, Bugarsku, Rumuniju, Sloveniju i Hrvatsku je mjerena harmonizovanim indesom potrošačkih cijena (HICP). HICP je je osnova za komparativna mjerenja inflacije u Evropskoj uniji. Za razliku od Indeksa potrošačkih cijena (CPI) koristi drugačiji metodološki koncept koji se primjenjuje od strane svih članica Izvor: Eurostat. Za Bosnu i Hercegovinu, Sjevernu Makedoniju, Crnu Goru i Srbiju inflacija je predstavljena CPI indeksom.

Monetarni sektor

- Novčana masa zabilježila rast kroz sva četiri tromjesečja 2021.godine. Rast vođen znatno većim doprinosom transakcijskog novca, prije svega rastom prenosivih depozita u domaćoj valuti.
- Stopa obvezne pričuve nepromijenjena i iznosila je 10%. Nastavak snažnog rasta viška iznad obvezne pričuve.
- Uvećanje bruto deviznih pričuva uz visoke stope rasta investicija u vrijednosne papire.

Kretanje monetarnih agregata obilježio je rast ukupne novčane mase (M2) po godišnjoj stopi rasta od 11,5% na iznos od 31,5 mlrd. KM. U okviru M2, najveći rast imao je transakcijski novac (M1) sa stopom rasta od 19% g/g i blagi oporavak rasta kvazi novca (QM) u odnosu na 2020. godinu po stopi od 3% g/g. Ukupan iznos transakcijskog novca iznosio je 17,9 mlrd. KM dok je kvazi novac ostvario iznos od 13,6 mlrd. KM. Sastavnica M1⁴⁵, prenosivi depoziti⁴⁶ u domaćoj valuti imali su na kraju 2021.godine izrazito visoku stopu rasta od 23,7% g/g i iznos od 12,4 mlrd. KM. Druga sastavnica M1, gotovina izvan banaka imala je uvećanje od 9,7% g/g. Nasuprot tome, dvije sastavnice QM, ostali depoziti u domaćoj valuti imali su znatno sporiji rast sa stopom od 0,3% g/g dok su ostali depoziti u inozemnoj valuti ostvarili pad (-0,2% g/g). Visoku stopu rasta bilježi treća sastavnica QM, prenosivi depoziti u inozemnoj valuti sa 13,7% g/g. Većinu ukupne novčane mase od 62,3% čine prenosivi depoziti u domaćoj valuti i ostali depoziti u inozemnoj valuti (39,3% i 23% pojedinačno). Gotovina izvan banaka u M2 imala je udio od 17,6%.

Grafikon 28: Stope rasta monetarnih agregata M2

Izvor: CBBiH

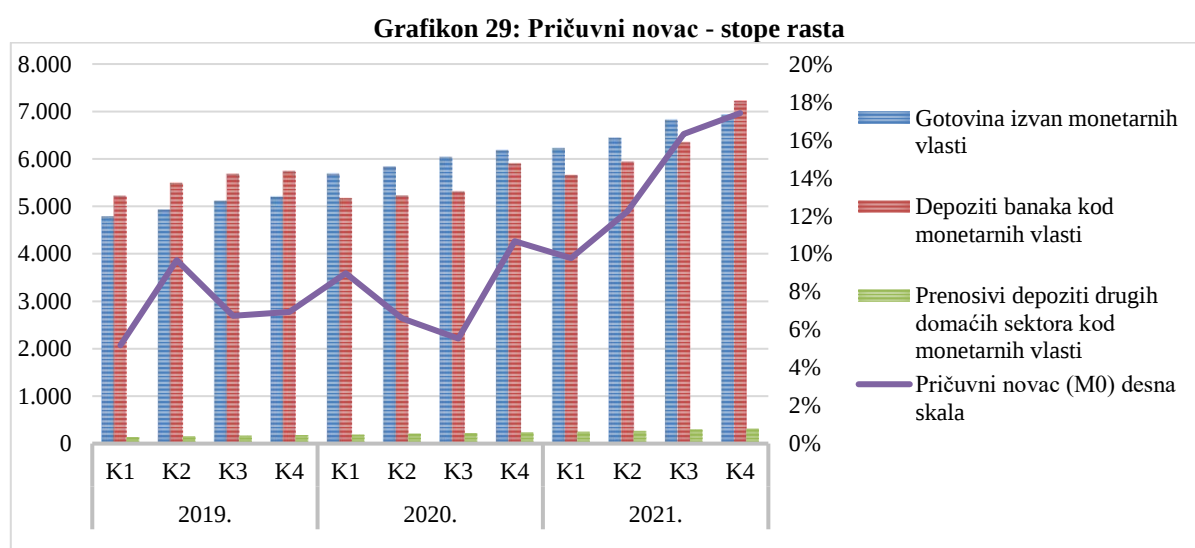
⁴⁵ Monetarni agregat M1 čine gotovina izvan banaka i prenosivi depoziti u domaćoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Monetarni agregat QM obuhvata ostale depozite u domaćoj valuti, prenosive i ostale depozite u stranoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Novčanu masu M2 čine monetarni agregati, novac M1 i kvazi-novac QM.

⁴⁶ Prenosivi i ostali depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj i inozemnoj valuti predstavljaju obveze banaka prema nesredišnjoj vladi (kantona i općina), nefinancijskim javnim poduzećima, nefinancijskim privatnim poduzećima, ostalim finansijskim institucijama i ostalim domaćim sektorima (stanovništvu, neprofitnim institucijama i ostalim neklasificiranim sektorima).

Pričuvni novac (M0) na kraju godine ostvario je rast od 17,4% g/g i iznos od 14,4 mlrd. KM. Na kraju 2021. godine depoziti banaka kod monetarnih vlasti imaju doprinos rastu M0 od 10,7 p.p. vođeni visokom godišnjom stopom rasta od 22,3% (iznos od 7,2 mlrd. KM). Gotovina izvan monetarnih vlasti bila je druga po doprinosima, sa 6,1 p.p. dok je doprinos prenosivih depozita drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti iznosio 0,6 p.p. Gotovina izvan monetarnih vlasti ostvarila je stopu rasta na godišnjoj razini od 12,2% i iznos od 6,9 mlrd. KM.).

Za razliku od prethodne godine kada je gotovina imala najviše stope rasta i doprinose rastu ukupnog M0, od kraja drugog tromjesečja 2021. godine taj trend se mijenja te depoziti banaka postaju dominantni u stopama rasta.

Prema strukturi učešća, depoziti banaka kod monetarnih vlasti imali su 50% udjela, 47,9% gotovina izvan monetarnih vlasti, a 2,2% udjela imali su prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti.

Izvor: CBBiH

Osnovica za obračun obvezne pričuve⁴⁷ bilježila je kontinuirani godišnji rast tijekom cijele 2021. godine te je na kraju godine uvećana za 9,2% g/g na iznos od 29,8 mlrd. KM. U skladu s tim, rasle su i prosječne obvezne pričuve koje su iznosile 3 mlrd. KM uz uvećanje od 9,2%.

Prosječan saldo računa obveznih pričuva kod CBBiH ostvario je izrazito visoku stopu rasta (24,5%) što je nastavak podjednako visokih stopa rasta zabilježenih u prethodnim tromjesečjima. Ovakvoj stopi rasta doprinijele su visoke stope rasta zabilježene kod prosječnih obveznih pričuva, utjecaj baznog efekta ali i visok iznos viška iznad obvezne pričuve koje komercijalne banke drže kod CBBiH.

Višak iznad obveznih pričuva iznosio je na kraju godine 4,2 mlrd. KM što predstavlja rast od 38,3% g/g. Implicitna stopa bila je 24% dok je stopa prosječne obvezne pričuve iznosila 10%.

⁴⁷ Osnovicu za obračun obvezne pričuve čine svi depoziti i pozajmljena sredstva bez obzira na valutu.

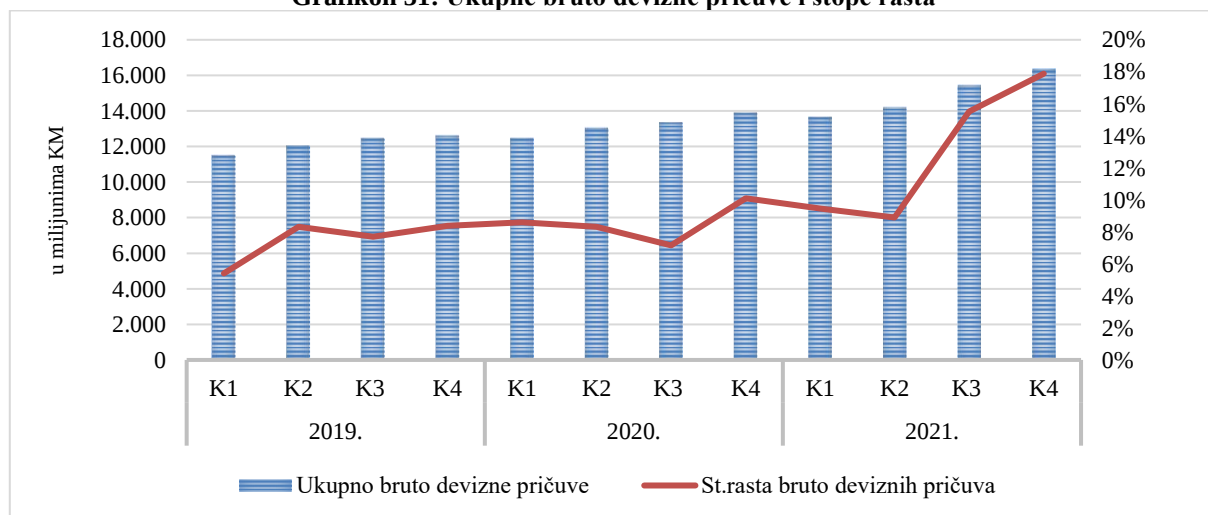
Grafikon 30: Prosječan saldo računa obveznih pričuvi kod CBBiH

Izvor: CBBiH

Bruto devizne pričuve uvećane su za 17,9% g/g te su na kraju posmatranog razdoblja imale iznos od 16,3 mlrd. KM. Taj rast vođen je prije svega rastom investicija u vrijednosne papire koje su uvećane za 21,1% g/g i imale su iznos od 11,6 mlrd. KM uz učešće od 71,1%. Depoziti kod nerezidentnih banaka sa učešćem od 24,1% ostvarile su rast od 2,9% g/g i iznos od 3,9 mlrd. KM. Inozemna valuta u trezoru CBBiH imala je udjela u ukupnim bruto deviznim pričuvama od 2,9% dok je 1,8% udjela činilo zlato. Pokrivenost pričuvnog nova (M0) bruto deviznim pričuvama iznosila je 113,1%.

Grafikon 31: Ukupne bruto devizne pričuve i stope rasta

Izvor: CBBiH

Bankarski sektor

- *Godišnji rast ukupnih depozita ostvario dvoznamenkastu stopu rasta vođen u najvećoj mjeri snažnim rastom depozita nefinancijskih poduzeća.*

- *Blagi oporavak ukupne kreditne aktivnosti. Najveći doprinos rastu imali su krediti plasirani sektoru stanovništva.*

U Bosni i Hercegovini na kraju 2021. godine su prema izvješću CBBiH radile 22 banke⁴⁸. Na razini bankarskog sektora iskazan je pozitivan finansijski rezultat⁴⁹ u iznosu od 412 milijuna KM. Prema strukturi ukupnih prihoda, 58% udjela imali su prihodi od kamata i slični prihodi dok su operativni prihodi imali 42% učešća. U okviru rashoda najveće učešće imali su nekamatni rashodi sa 85,9% dok su 14,1% učešća imali rashodi po kamatama i slični rashodi. Ukupni prihodi na kraju 2021.godine veći su za 5,7% u odnosu na isto razdoblje 2020.godine dok su ukupni rashodi smanjeni za 8,2%. Za razliku od prethodne 2020.godine kada su se najviše osjetile posljedice pandemije, na kraju 2021.godine neto gubitak je značajno manji.

Tabela 6: Finansijski rezultat bankarskog sektora u Bosni i Hercegovini na kraju razdoblja u 000 KM

R.br.	U Milionima KM	K4 2020	K4 2021	promjena g/g
1	<i>Prihodi od kamata i slični prihodi</i>	993.526	996.622	0,3%
2	<i>Operativni prihodi</i>	631.304	720.262	14,1%
3	Ukupni Prihodi (1+2)	1.624.830	1.716.884	5,7%
4	<i>Rashodi po kamatama i slični rashodi</i>	188.331	178.144	-5,4%
5	<i>Nekamatni rashodi</i>	1.189.039	1.086.750	-8,6%
6	Ukupni Rashodi (4+5)	1.377.370	1.264.894	-8,2%
7	<i>Porezi</i>	25.999	40.208	54,7%
8	Neto dobit	251.958	419.861	66,6%
9	<i>Neto gubitak</i>	44.655	7.510	-83,2%
10	Ukupan finansijski rezultat	224.043	412.351	84,0%

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

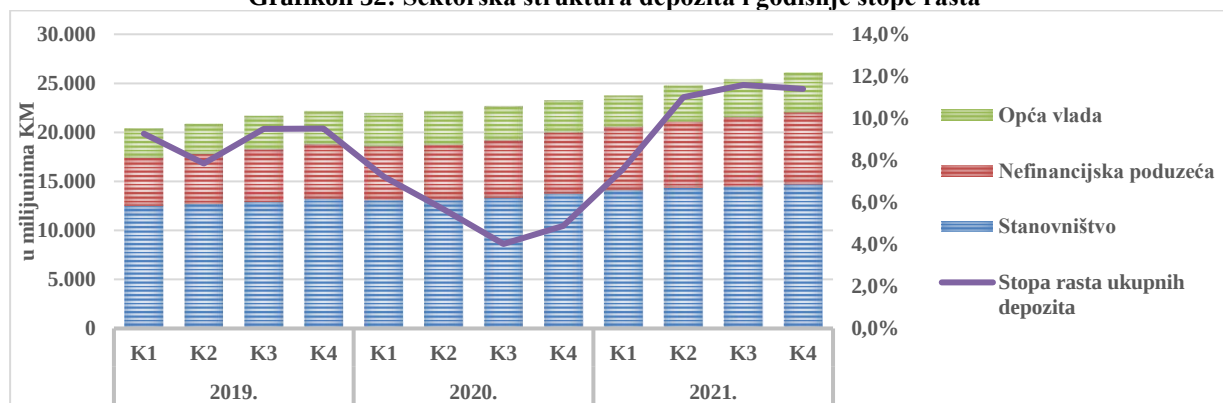
Ukupna aktiva na razini bankarskog sektora Bosne i Hercegovine prema konsolidiranom izvješću CBBiH iznosila je 36,4 mlrd. KM te je za oko 2,6 mlrd. KM odnosno 7,6% veća nego u istom razdoblju 2020. godine. U strukturi aktive banaka najveće učešće i dalje imaju potraživanja od ostalih domaćih sektora i potraživanja od nefinancijskih privatnih poduzeća koja zajedno čine 53% ukupne aktive (28,8% i 24,2% respektivno). Ipak, navedeni sektori bilježe u ovom kao i u prethodnim tromjesečjima 2021.godine smanjenje postotnog učešća u aktivni uz nešto jače učešće pričuva. Na trećem mjestu po učešću su pričuve sa 23,7% dok je inozemna aktiva imala 12,9% udjela u aktivni. Na strani pasive, najveće učešće imali su prenosivi depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj valuti sa 33,2% zatim ostali depoziti drugih domaćih sektora u inozemnoj valuti sa 19,9% udjela te dionice i drugi kapital sa 12,2%. Najvišu stopu rasta na strani aktive imale su pričuve sa 21,3% g/g dok su na strani pasive prenosivi depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj valuti bilježili rast od 23,5% g/g.

⁴⁸ Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine je donijela Rješenje broj: 04-1-3-930-3/21 od 24.11.2021. godine o ukidanju dozvole za obavljanje bankarskih poslova izdate VAKUFSKOJ BANCII DD SARAJEVO broj: 01-84-7/98 od 17.12.1998. godine, s danom 01.12.2021. godine, a zbog statusne promjene pripajanja ASA BANCII DIONIČKO DRUŠTVO SARAJEVO.

⁴⁹ Ukupan finansijski rezultat, ukupni prihodi i rashodi i ostali podaci iz izvještaja o dobitku i gubitku su nekonsolidovani podaci za bankarski sektor u Bosni i Hercegovini, a dobiveni su zbrajanjem podataka za Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku koji su dobiveni od entitetskih agencija za bankarstvo.

Ukupni depoziti na kraju 2021. godine bili su 27,8 mlrd. KM uz povećanje od 11,4% na godišnjoj razini vođeni i dalje visokim dvoznamenkastim stopama rasta depozita nefinancijskih poduzeća⁵⁰. Depoziti ovog sektora imali su snažan rast tijekom cijele 2021. godine te su na kraju četvrtog tromjesečja iznosili 7,3 mlrd. KM uz godišnju stopu rasta od 17,2%. Sektor nefinancijskih poduzeća imao je veće stope doprinosa ukupnom rastu depozita (4,3 p.p.) dok je sektor stanovništva ostvario doprinos od 3,7 p.p. Sektor stanovništva ostvario je rast depozita po godišnjim stopama rasta na razinama prije pandemije, (na kraju godine stopa je bila 6,8 g/g). Time su depoziti stanovništva ostvarili iznos depozita u visini od 14,7 mlrd. KM. Depoziti opće vlade imali su rast od 23,1% g/g sa doprinosom rastu depozita od 3 p.p. Najveće učešće u depozitima i dalje imaju depoziti stanovništva sa 52,8% udjela zatim slijede depoziti nefinancijskih poduzeća od 26,9% te depoziti opće vlade sa 13,9%.

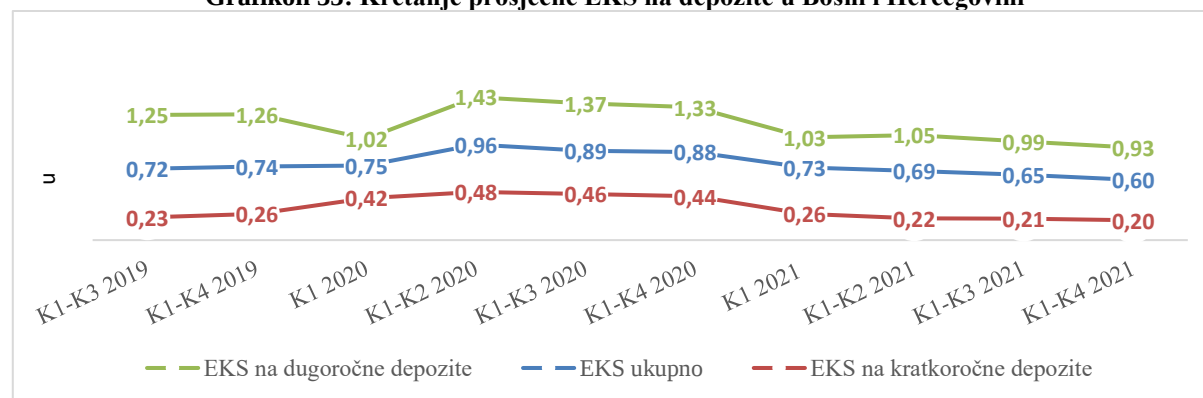
Grafikon 32: Sektorska struktura depozita i godišnje stope rasta

Izvor: CBBiH

Prosječna efektivna kamatna stopa na ukupne depozite na kraju 2021. godine iznosila je 0,60 p.p. što je smanjenje od 0,28 p.p. g/g. EKS na kratkoročne depozite bila je 0,20 p.p. a na dugoročne 0,93 p.p.

Grafikon 33: Kretanje prosječne EKS na depozite u Bosni i Hercegovini

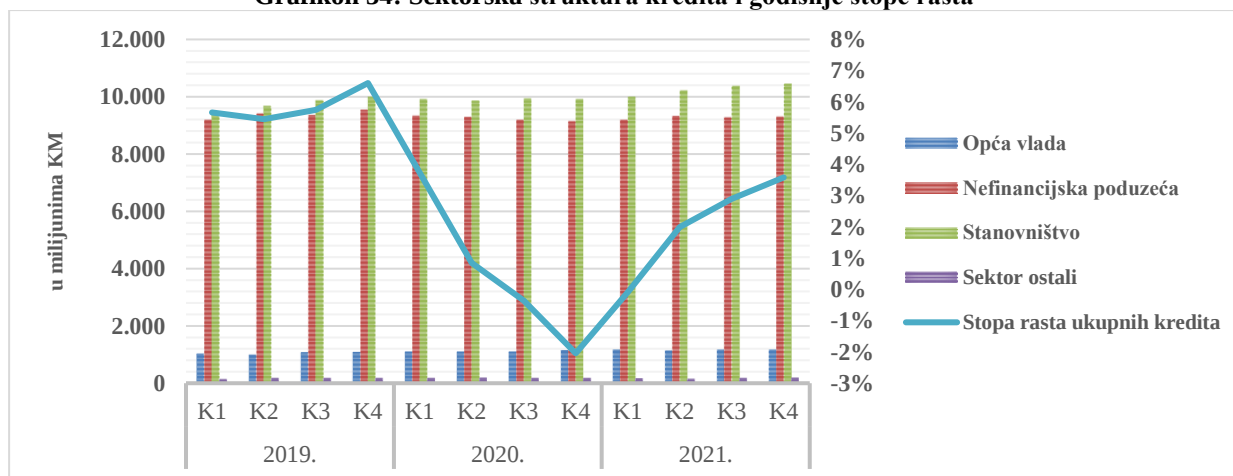

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

⁵⁰ Sektor nefinancijskih poduzeća čine nefinancijska javna i nefinancijska privatna poduzeća. Sektor opće vlade čine svi nivoi vlade u Bosni i Hercegovini (prema sektorskoj strukturi koju je uradila CBBiH).

Rast ukupnih kredita na godišnjoj razini rezultat je u prvom redu rasta kredita u sektoru stanovništva (5,5%), a blago su porasli i krediti nefinancijskim poduzećima (1,8%). Godišnja stopa rasta ukupno plasiranih kredita iznosila je 3,6% sa dostignutim iznosom na kraju godine od 21,1 mlrd. KM. Krediti sektora stanovništva iznosili su 10,4 mlrd. KM dok su nefinancijska poduzeća imala iznos od 9,3 mlrd. KM. Najveću stopu doprinosa ukupnom rastu kredita imao je sektor stanovništva sa 2,7 p.p. Nefinancijska poduzeća tijekom sva četiri tromjesečja bilježe blagi rast doprinosa koji je na kraju godine još uvijek daleko ispod predpandemijske razine (0,8 p.p.). Krediti opće vlade imali su iznos od 1,2 mlrd. KM što je uvećanje od 1,6% g/g te je njihov doprinos ukupnom rastu kredita iznosio 0,1 p.p. Prema strukturi učešća u ukupnim kreditima, najveći postotak imaju krediti iz sektora stanovništva (49,5%) zatim nefinancijska poduzeća (44,1%) i krediti opće vlade (5,6%) dok ostali sektori zauzimaju 0,8% učešća.

Grafikon 34: Sektorska struktura kredita i godišnje stope rasta

Izvor: CBBiH

Prema podacima CBBiH (indikator finansijskog zdravlja bankarskog sektora) udio nekvalitetnih kredita prema ukupnim kreditima na kraju 2021.godine je iznosio 5,8%.

Tabela 7: Nekvalitetni krediti prema ukupnim kreditima

Razdoblje	Ukupni krediti ⁵¹	Nekvalitetni krediti	Nekvalitetni krediti prema ukupnim kreditima (u %)
K4 2020	20.748.458	1.270.304	6,1
K4 2021	21.595.956	1.248.001	5,8

Izvor: CBBiH

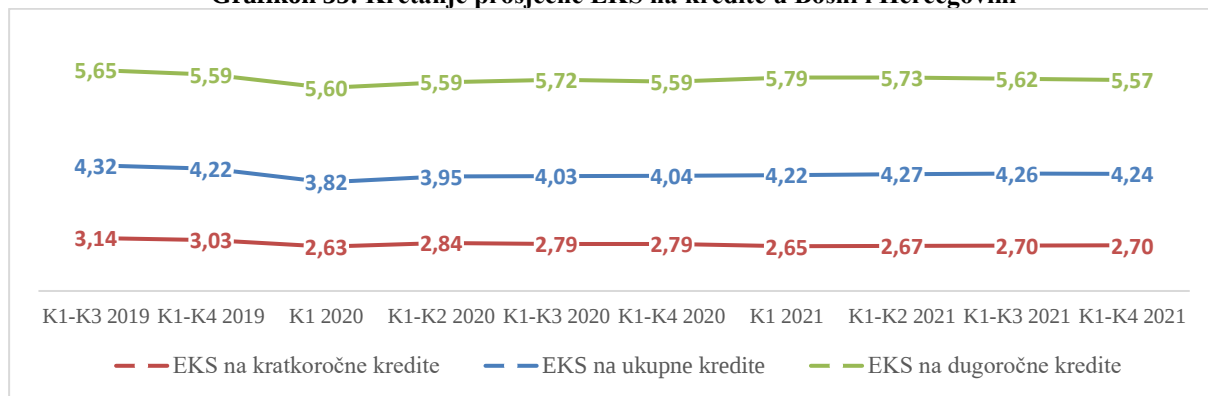
Prosječna efektivna kamatna stopa (EKS⁵²) na ukupno plasirane kredite u Bosni i Hercegovini smanjena je za 0,20 p.p. g/g i iznosila je 4,24% na kraju 2021.godine. Kratkoročni krediti imali

⁵¹ Prema metodologiji CBBiH za kompiliranje finansijskog zdravlja. Ukupni krediti su prikazani na bruto osnovi.

⁵² Ponderisana prosječna efektivna kamatna stopa na ukupne kredite/depozite za cijelu Bosnu i Hercegovinu dobivena je ponderisanim prosjekom ukupne efektivne kamatne stope na kredite/depozite za Republiku Srpsku i ukupne efektivne kamatne stope na kredite/depozite u Federaciji Bosne i Hercegovine. Podaci o iznosu kredita/depozita i kamatnih stopa po entitetima dobiveni su od entitetskih agencija za bankarstvo

su EKS umanjenu za 0,09 p.p. te je iznosila 2,70 p.p. dok su dugoročni krediti imali EKS od 5,57 p.p.

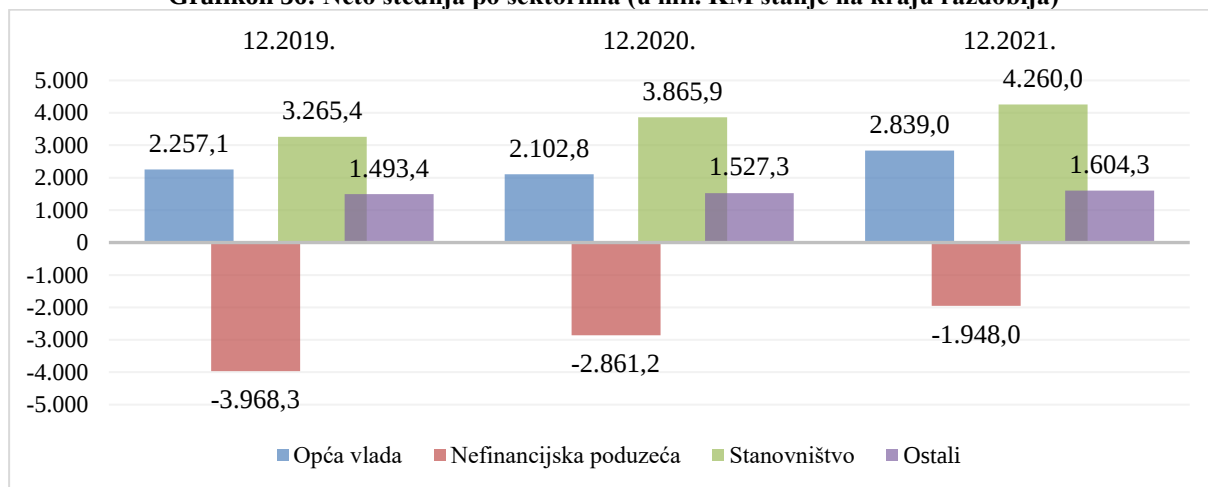
Grafikon 35: Kretanje prosječne EKS na kredite u Bosni i Hercegovini

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Razlika između ukupno deponovanih depozita i ukupno plasiranih kredita (neto štednja) je na kraju 2021.godine dostigla 6,8 mlrd. KM. Ostvarena je pozitivna razlika u svim sektorima osim u sektoru nefinancijskih poduzeća koji je registrovao negativnu štednju od 1,9 mlrd. KM. Najveća pozitivna razlika ostvarena je u sektoru stanovništva sa 4,3 mlrd. KM.

Grafikon 36: Neto štednja po sektorima (u mil. KM stanje na kraju razdoblja)

Izvor: CBBiH

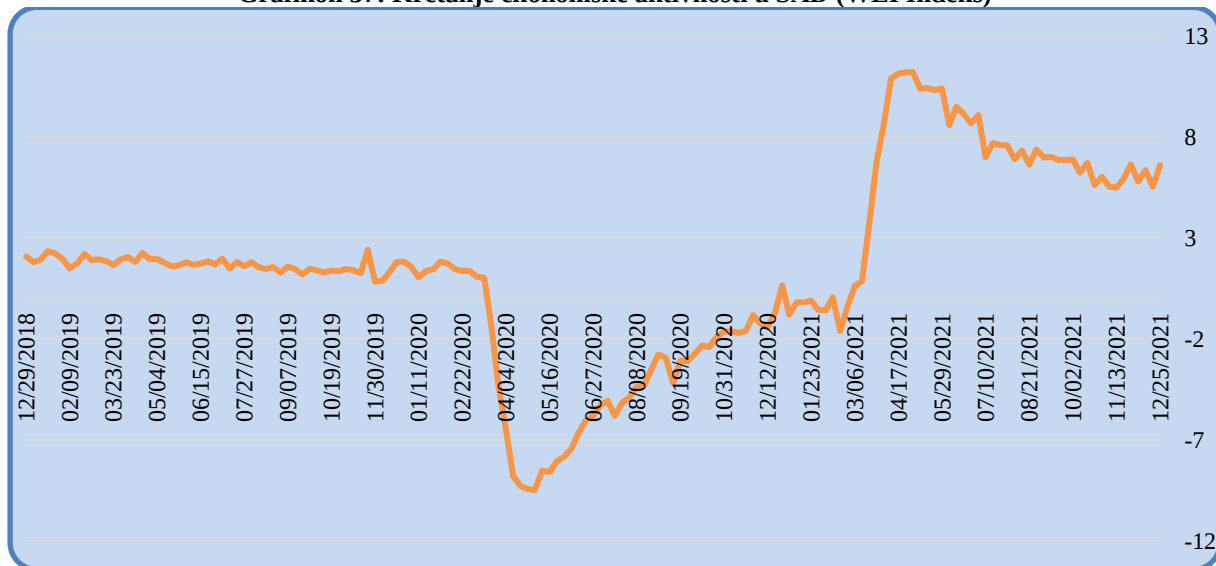
Tržište kapitala

- Na kraju 2021. godine vodeći berzanski indeksi u svijetu su ostvarili značajan rast na godišnjem nivou.
- Ukupan ostvareni promet u Bosni i Hercegovini u ovom periodu je uz negativnu stopu rasta od 45,2% g/g dostigao 698,9 mil. KM.
- Na kraju 2021. godine ukupna kapitalizacija u Bosni i Hercegovini je uz stopu rasta od 4,0% g/g dostigla 9,7 mlrd. KM.

Indeksi

Nakon popuštanja restriktivnih mjera u trećem mjesecu dolazi do naglog skoka ekonomske aktivnosti u svijetu koja se postepeno, do kraja dvanaestog mjeseca ipak polako vraća na umjerenije vrijednosti. Tok kretanja aktivnosti najbolje pokazuje kretanje WEI indeksa (engl. Weekly Economic Index)⁵³ koji prati ekonomsku aktivnost u Sjedinjenim Američkim državama (u daljnjem tekstu SAD) gdje zabilježeni nagli rast aktivnosti ima opadajući trend.

Grafikon 37: Kretanje ekonomske aktivnosti u SAD (WEI Indeks)

Izvor: Federal Reserve Bank of New York

Slično su se ponašali i svi važniji berzanski indeksi, listirani u SAD i svijetu (nagli skok vrijednosti u prvom kvartalu i postepeni opadajući trend do kraja godine). Tako je na kraju 2021. godine, Dow Jones Indeks (DJIA) zabilježio rast od 18,7% g/g, S&P500 od 26,9% a tehnološki indeks Nasdaq rast od čak 20,3% g/g. Vrijednosti indeksa u tabeli su prikazane u odnosu na isti period prošle godine kao i u odnosu na polovinu godine.

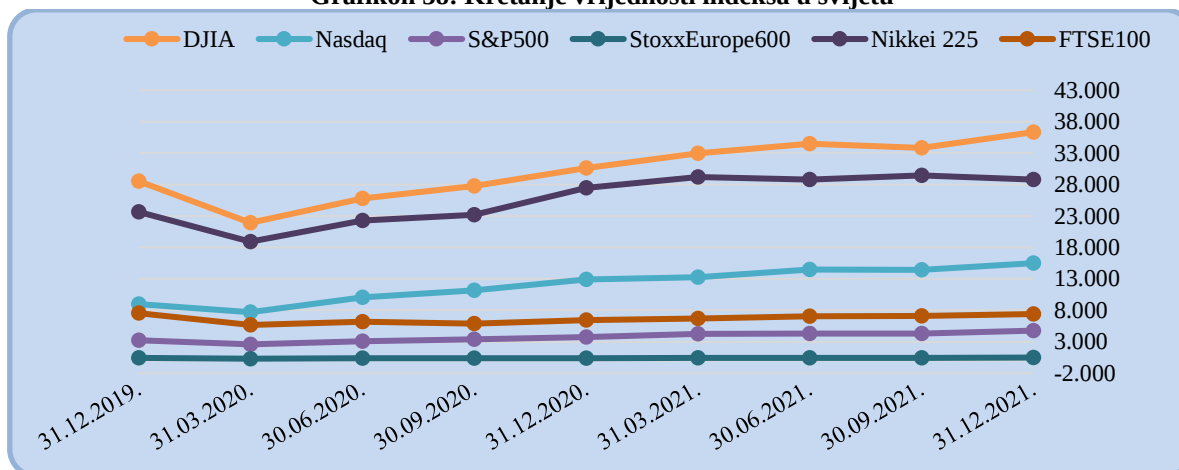
Tabela 8: Promjena vrijednosti vodećih berzanskih indeksa u svijetu

Period	DJIA	S&P	Nasdaq	FTSE 100	Stoxx Europe 600	Nikkei 225
31.12.2021. /30.06.2021.	5,3%	10,9%	6,9%	4,9%	7,7%	0,0%
31.12.2021. /31.12.2020.	18,7%	26,9%	20,3%	14,3%	22,2%	4,9%

Izvor: WSJ, Bloomberg

⁵³ Sedmični ekonomski indeks (WEI) je indeks od deset dnevnih i sedmičnih indikatora realne ekonomske aktivnosti u SAD.

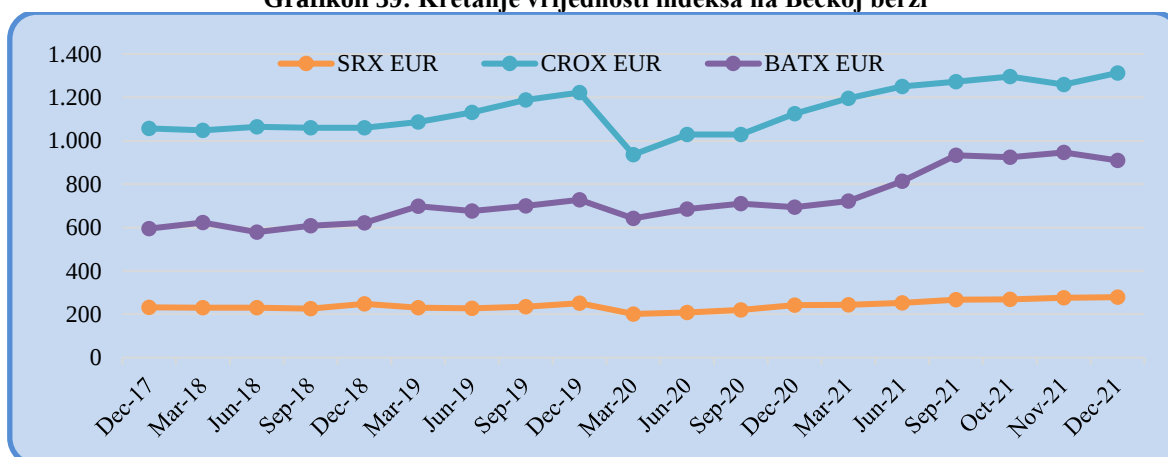
Grafikon 38: Kretanje vrijednosti indeksa u svijetu

Izvor: WSJ, Bloomberg

Regionalni indeksi listirani na Bečkoj berzi su također zabilježili značajan skok vrijednosti u odnosu na isti period prošle godine. Tako je hrvatski CROX indeks ostvario rast vrijednosti od 16,7% g/g dok je srbijanski SRX indeks ostvario nešto manji rast od 15,0% g/g. Interesantno je da je u isto vrijeme Bosanski BATX⁵⁴ indeks ostvario najveći rast od 31,1% g/g.

Grafikon 39: Kretanje vrijednosti indeksa na Bečkoj berzi

Izvor: Wiener Boerse

Do kraja dvanaestog mjeseca 2021. godine, vrijednosti indeksa listiranih na Sarajevskoj berzi (u daljnjem tekstu SASE) i Banjalučkoj berzi (u daljnjem tekstu BLSE) su uglavnom ostvarile rast. Vrijednost Indeksa investicionih fondova BIFX na Sarajevskoj berzi je zabilježila rast od 1,7% g/g. U isto vrijeme vrijednost indeksa SASX-10 (koji prati vrijednost dionica prvih 10 kompanija na tržištu u Federaciji Bosne i Hercegovine) je zabilježila rast od 27,9% g/g, dok je vrijednost indeksa SASX-30 ostvarila rast od 23,5% g/g. U Republici Srpskoj berzanski indeks BIRS zabilježio rast od 15,8% g/g.

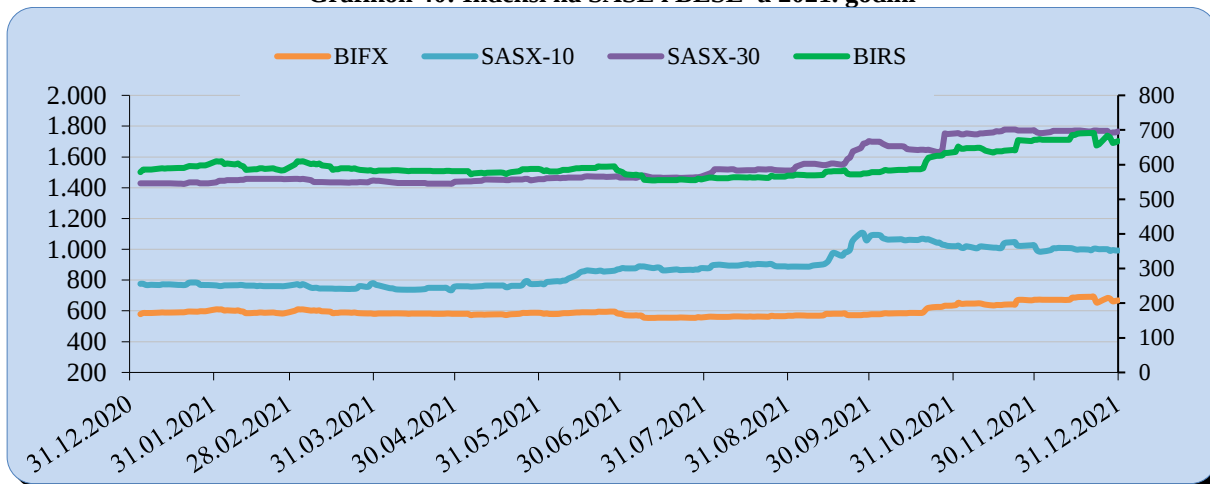
⁵⁴Kompozicija indeksa: Tehnologija i telekomunikacije 28,3% (Telekom Srpske dd Banja Luka), Zdravstveni sektor 21,7% (Bosnalijek), Finansije 16,4% (Nova Banka AD Banja Luka i Sarajevo Osiguranje), Proizvodnja el. energije 15,1% („JP Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo), Potrošački proizvodi 18,4% (Badeco Adria Sarajevo), Izvor <https://www.wienerbourse.at/en/indices/index>.

Tabela 9: Promjena vrijednosti (u % g/g) indeksa na SASE i BLSE

Period	BIFX	SASX-10	SASX-30	BIRS
31.12.2021/ 31.12.2020.	1,7%	27,9%	23,5%	15,8%

Izvor: SASE i BLSE

Grafikon 40: Indeksi na SASE i BLSE u 2021. godini

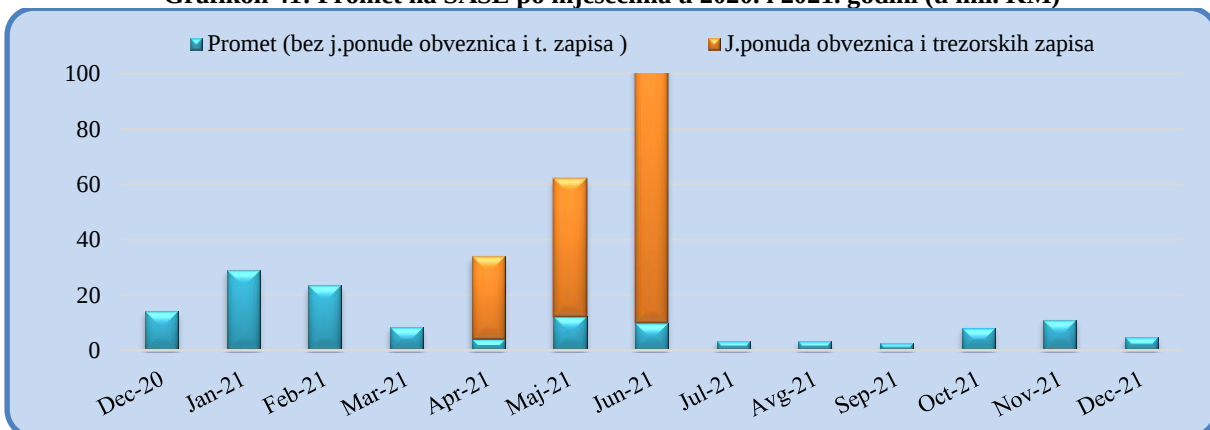

Izvor: SASE i BLSE

Ukupni promet i kapitalizacija

Ukupan promet na SASE u 2021. godini je uz negativnu stopu rasta od 40,7% g/g dostigao 321,1 mil. KM. Putem javne emisije obveznica je prikupljeno 89,8 mil. KM dok je u isto vrijeme putem javne emisije trezorskih zapisa prikupljeno približno 100,0 mil. KM. Najveći promet u ovome periodu je ostvaren je dionicama Sarajevo osiguranje dd Sarajevo 13,3 mil. KM, Bosnalijek dd Sarajevo 10,95 mil. KM i ZIF Prof Plus dd Sarajevo 5,4 mil. KM i Elektroprivreda BiH dd Sarajevo 5,1 mil.

Grafikon 41: Promet na SASE po mjesecima u 2020. i 2021. godini (u mil. KM)

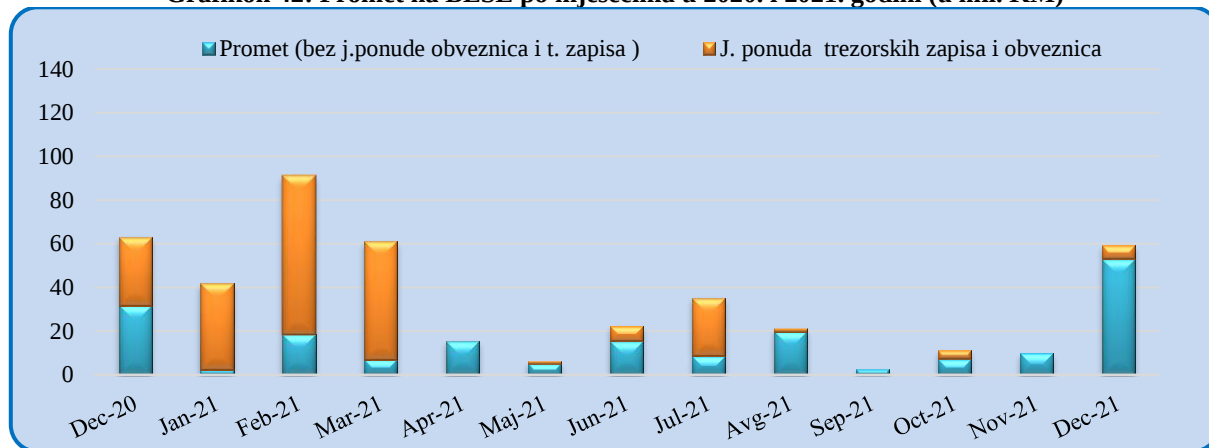

Izvor: SASE

Ukupan promet na BLSE u 2021. godini je uz negativnu stopu rasta od 48,5 % dostigao 377,8 mil. KM. Putem javne emisije obveznica je prikupljeno 97,6 mil. KM dok je u isto vrijeme putem javne emisije trezorskih zapisa prikupljeno približno 115,0 mil. KM.

Najveći ukupni promet u ovom periodu je ostvaren dionicama ZTC Banja Vrućica a.d. Teslić u iznosu 15,3 mil. KM zatim dionicama Telekom Srpske a.d. Banja Luka u iznosu 13,7 mil. KM i obveznica Republika Srpska 4,50% 03/03/23 u iznosu od 14,7 mil. KM.

Grafikon 42: Promet na BLSE po mjesecima u 2020. i 2021. godini (u mil. KM)

Izvor: BLSE

Ukupan promet na SASE i BLSE je u 2021. godini uz negativnu stopu rasta od 45,2% g/g dostigao 698,9 mil. KM. Putem javne ponude obveznice i trezorskih zapisa je ukupno prikupljeno 402,5 mil. KM što je manje u odnosu na prethodnu godinu 2020. godinu za 57,6%. Odnos učešća u ukupnom ostvarenom prometu obveznicama i trezorskim zapisima putem javne emisije na SASE i BLSE je 47,2% prema 52,8%.

Tabela 10: Ukupan promet (u KM) na SASE i BLSE

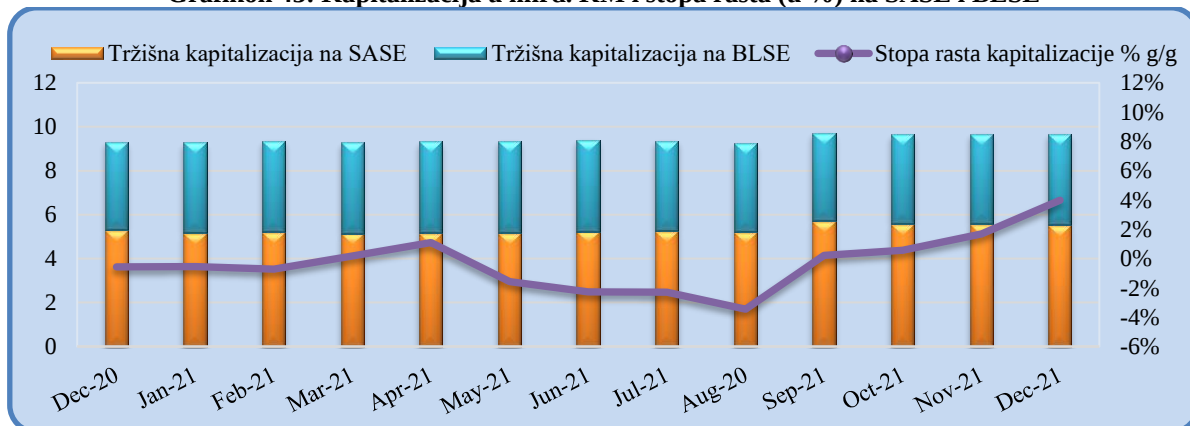
Godina	SASE	BLSE	UKUPNO
K1-K4 2019	430.924.474,6	472.133.340,9	903.057.815,5
K1-K4 2020	541.031.721,1	734.019.198,0	1.275.050.919,1
K1-K4 2021	321.094.651,4	377.797.070,1	698.891.721,5

Izvor: SASE i BLSE

Kapitalizacija na SASE na kraju 2021. godine je stopu rasta od 4,4% g/g dostigla 5,5 mlrd. U istom periodu kapitalizacija na BLSE je uz stopu rasta od 3,4% g/g dostigla 4,1 mlrd. KM.

Na kraju mjeseca decembra 2021. god. ukupna kapitalizacija (SASE+BLSE) je uz stopu rasta od 4,0 % g/g dostigla 9,7 mlrd. KM. Odnos učešća u ukupnoj kapitalizaciji SASE prema BLSE je 57,2% prema 42,8%.

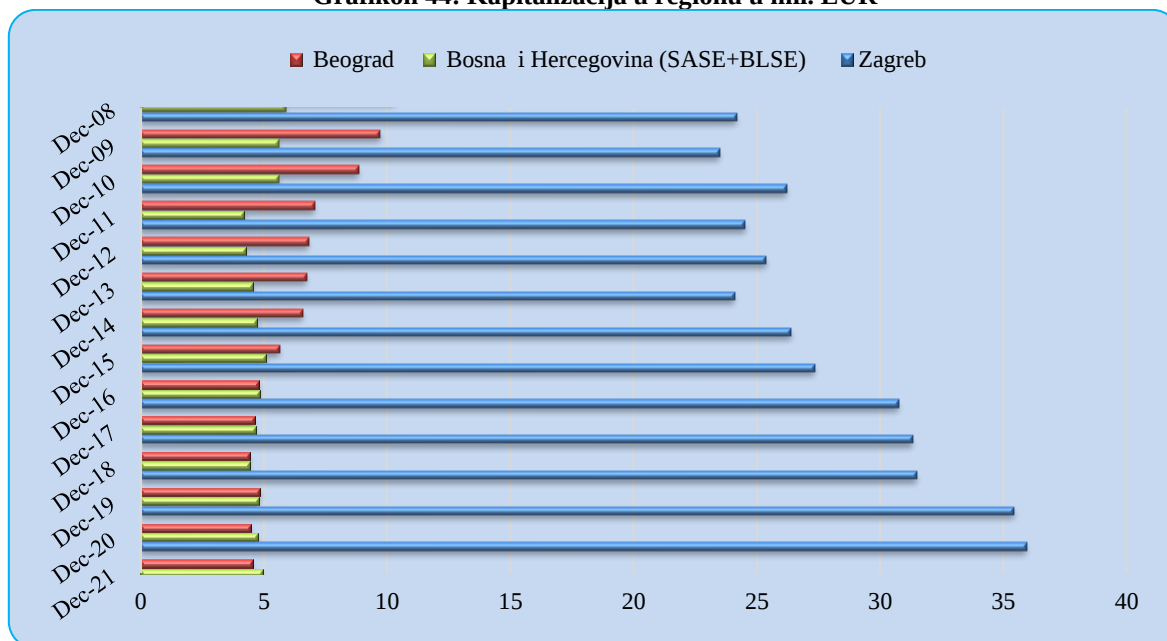
Grafikon 43: Kapitalizacija u mlrd. KM i stopa rasta (u %) na SASE i BLSE

Izvor: SASE i BLSE

Vrijednosti kapitalizacije na Zagrebačkoj i na Beogradskoj berzi su takođe ostvarile rast. Kapitalizacija na Zagrebačkoj berzi je uz stopu od 1,4% g/g na kraju 2021. godine dostigla 36,4 mlrd. EUR. Vrijednost kapitalizacije na Beogradskoj berzi je uz 1,9% g/g dostigla iznos od 4,5 mlrd. EUR. Na grafikonu ispod su prikazane njihove vrijednosti (izražene u EUR) uporedo sa vrijednosti kapitalizacije u Bosni i Hercegovini (SASE+BLSE).

Grafikon 44: Kapitalizacija u regionu u mil. EUR

Izvor: SASE, BLSE, BELEX, CROBEX

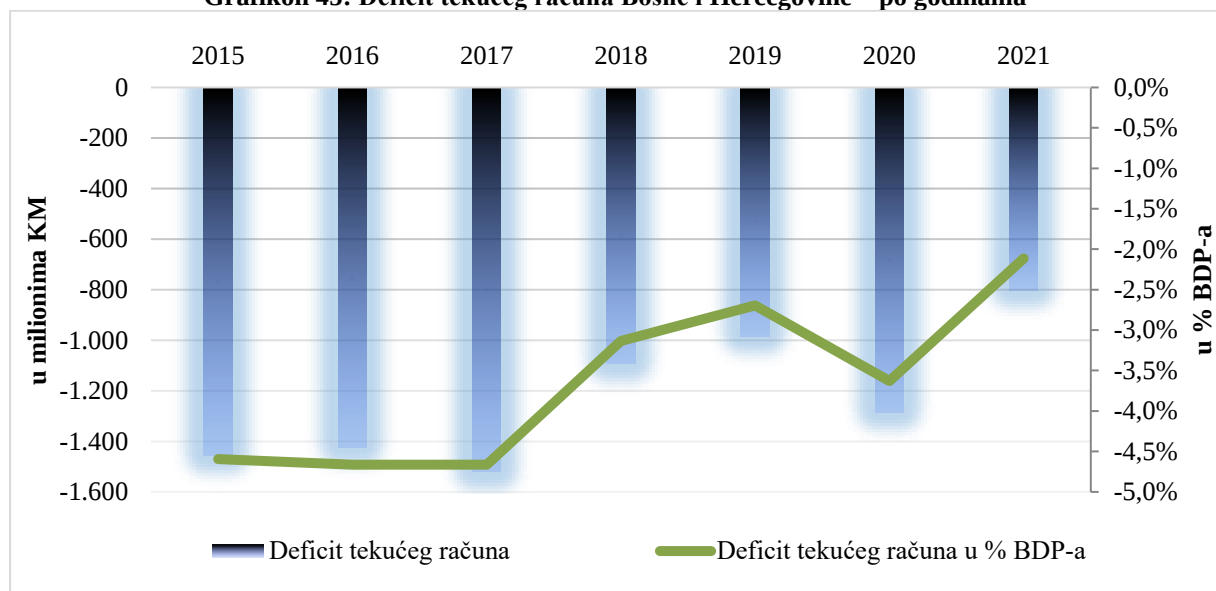
IV VANJSKI SEKTOR

Platni bilans Bosne i Hercegovine

- Deficit tekućeg računa u 2021. godini imao udio od 2,1% BDP-a
- Rast doznaka građana iz inostranstva za 20,6%

Prema zvaničnim podacima CBBiH, u 2021. godini, je došlo do smanjenja deficita tekućeg računa. U 2021. godini deficit je iznosio 802 miliona KM dok je godinu ranije deficit tekućeg računa iznosio 1,28 milijardi KM. Ukoliko se posmatra kvartalni rast može se primjetiti da je samo u K2 ostvaren porast deficita tekućeg računa za 2% (g/g), dok je u ostalim kvartalima zabilježeno smanjenje, pa je tako u K1 deficit bio niži za 60% (g/g), u K3 za 69% (g/g) te u K4 za 21% (g/g). Procentualno posmatrano ovo smanjenje deficita tekućeg računa je iznosilo 37,6%⁵⁵(g/g). Kao udio u BDP-u, prema dostupnim podacima BHAS-a⁵⁶, deficit tekućeg računa je iznosio 2,1% BDP-a dok je godinu ranije u istom periodu taj udio iznosio 3,6% BDP-a.

Grafikon 45: Deficit tekućeg računa Bosne i Hercegovine – po godinama

Izvor: CBBiH

Prema dostupnim podacima CBBiH deficit vanjske trgovine (roba i usluga) u 2021. godini iznosio je 4,61 milijardi KM nominalno, odnosno niži je za 3,5% (g/g). Do smanjenja deficita tekućeg računa je došlo prevashodno zahvaljujući navedenom smanjenju deficita vanjske trgovine za 172 miliona KM i većim neto prilivima iz inostranstva za 306 miliona KM, sam deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine je smanjen za 478 miliona KM (g/g).

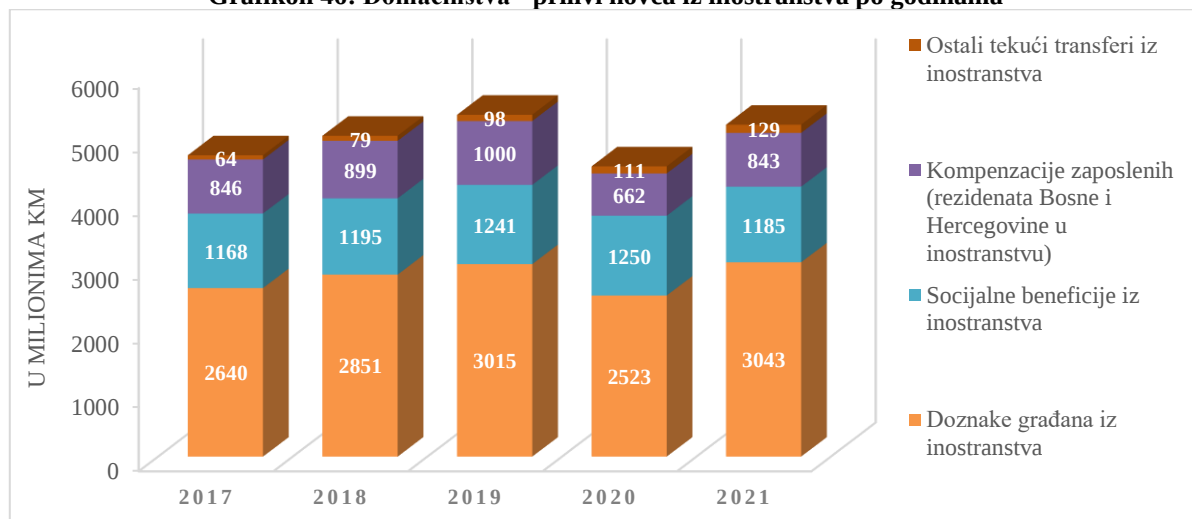
⁵⁵ Izvor podataka: Centralna banka BiH

⁵⁶ Izvor podataka: BHAS, Bruto domaći proizvod, rashodni pristup, kvartalni podaci, decembar 2021. godine

U sklopu deficita vanjske trgovine, u posmatranom periodu, je zabilježen porast uvoza roba i usluga za 26,8% (K1 1,2%, K2 39,2%, K3 32,4%, K4 35,6%) kao i rast izvoza roba i usluga od 39,1% (K1 8,2%, K2 50,9%, K3 52,1%, K4 47%)⁵⁷.

Tekući neto prilivi novca iz inostranstva u 2021. godini su zabilježili porast od 8,8% (g/g). Tekući prilivi iz inostranstva (kao komponenta neto priliva) su u posmatranom periodu porasli za 570 miliona KM, odnosno 11,4% (g/g).

Grafikon 46: Domaćinstva - prilivi novca iz inostranstva po godinama

Izvor: CBBiH

U okviru ovih priliva došlo je do porasta priliva novca kod domaćinstava za 14,4% (u K1 rast je iznosio 0,7%, u K2 22,4%, u K3 18%, u K4 16,8%). Doznake građana iz inostranstva su i u 2021. godini imale oko 59% udjela u prilivima novca kod domaćinstava, (godišnji rast je iznosio 20,6% g/g, dok je posmatrano po kvartalima u K1 rast iznosio 0,6%, u K2 33,8%, u K3 24,5%, u K4 24,9%). Nominalno posmatrano, doznake građana iz inostranstva su u protekloj godini porasle za 520 miliona KM (u 2021. godini su iznosile 3,043 milijardi KM i dostigle su nivo koji su imale u 2019. godini). Kompenzacije zaposlenih rezidenata Bosne i Hercegovine u inostranstvu su također zabilježile rast i veće su za 27,2%, odnosno za 180 miliona KM (pad u K1 od 4,5%, porast u K2 od 41,5% te rast u K3 od 52% i u K4 od 32%).

Ostali tekući transferi iz inostranstva, u periodu 2021. godini, su zabilježili rast od 15,7 % (viši su za 17 miliona KM). Nasuprot navedenih priliva kod domaćinstava, u posmatranom periodu, je došlo do smanjenja priliva od doznaka socijalnih beneficija iz inostranstva koje su manje za 66 miliona KM (pad od 5,2% g/g). Neto odlivi prema inostranstvu su u 2021. godini, u odnosu na prethodnu godinu, veći za 17,5%. Ovi neto odlivi su sa 1,51 milijardi KM (u 2020. godini) porasli na 1,78 milijardi KM (u 2021. godini). Kod odliva prema inostranstvu najveće povećanje je zabilježeno kod odliva nefinansijskih preduzeća koji su viši za 81,6% u odnosu na prethodnu godinu. Nominalno su ovi odlivi bili viši za 585 miliona KM (od toga na dohodak na vlasnički kapital i udjele u investicionim fondovima otpada 364 miliona KM a preostali dio od 222 miliona KM na kamate za direktne i ostale investicije).

⁵⁷ g/g

U finansijskom sektoru došlo je do smanjenja odliva za 220 miliona KM (pad odliva od dohotka na vlasnički kapital i udjele u investicionim fondovima za 174 miliona KM uz istovremeno smanjenje odliva za kamate na ostale investicije za 46 miliona KM). Odlivi prema domaćinstvima u inostranstvu su viši za 4,1% g/g (odnosno za 8 miliona KM). Kod sektora opšte vlade odlivi su viši za 9,1% (po osnovu kamata na vanjski dug odlivi su porasli za 17,1% dok su odlivi za socijalne beneficije prema inostranstvu veće za 6,1%).

Finansiranje deficita tekućeg računa⁵⁸ u 2021. godini se odvijalo kroz porast ulaganja u aktivu Bosne i Hercegovine u inostranstvu od 291 miliona KM (najvećim dijelom u finansijskom sektoru), promjenu stanja inostranih obaveza za 3,014 milijardi (u koje ulaze strana ulaganja u vlasnički kapital od 1,983 milijardi KM⁵⁹, sredstva trgovinskih kredita 751 miliona KM, ostale obaveze prema nerezidentima u iznosu od 578 miliona KM⁶⁰ te vanjskog zaduživanja-u koji ulazi otplata duga od -298 miliona KM), sredstvima rezervne aktive od 2,695 milijardi KM⁶¹, sredstvima sa kapitalnog računa 284 miliona KM uz neto greške i propuste u iznosu od 526 miliona KM.

Vanjskotrgovinska robna razmjena

- *Snažan oporavak vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom*
- *Dvocifren (nominalni rast) rast robnog izvoza i uvoza*
- *Vanjskotrgovinski pokazatelji po utjecajem baznog i cjenovnog efekta*
- *Rast izvoznih i uvoznih cijena od oko 15%*
- *Povećan vanjskotrgovinski robni deficit*

Posljedice širenja globalne pandemije virusa Covid 19 u 2020. godini u Bosni i Hercegovini su bile smanjenje ukupne robne razmjene od preko 3,5 milijardi KM (11,6%), pri čemu je pad izvoza roba iznosio oko 1 milijardu KM (8,5%) dok je pad uvoza roba iznosio preko 2,5 milijarde KM (13,4%) u odnosu na isti period prethodne godine.⁶²

Međutim, već na samom početku 2021. godine usljed poboljšanja epidemioloških prilika i jačanja privredne aktivnosti u vanjskom okruženju došlo je do snažnog oporavka vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tako je Bosna i Hercegovina prema podacima BHAS-a za 2021. godinu Bosna i Hercegovina zabilježila rast svih vanjskotrgovinskih pokazatelja. Vrijednosno posmatrano, ukupna vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini u 2021. godini iznosila je skoro 36 milijardi KM, što predstavlja povećanje od 8,5 milijardi KM odnosno 30,9% u odnosu na prethodnu godinu. Izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u 2021. godini iznosio je 14,3 milijarde KM što je predstavljalo povećanje od skoro 3,8 milijardi

⁵⁸ Finansiranje deficita tekućeg računa se izračunava na sljedeći način: promjena stanja ulaganja Bosne i Hercegovine u inostranstvu + promjena stanja inostranih obaveza Bosne i Hercegovine + sredstva kapitalnog računa + neto greške i propusti - sredstva rezervne aktive

⁵⁹ Od navedenog iznosa 1,528 milijardi KM otpada na direktne strane investicije u vlasničke udjele dok drugi dio od 659 miliona KM predstavljaju reinvestirane dobiti.

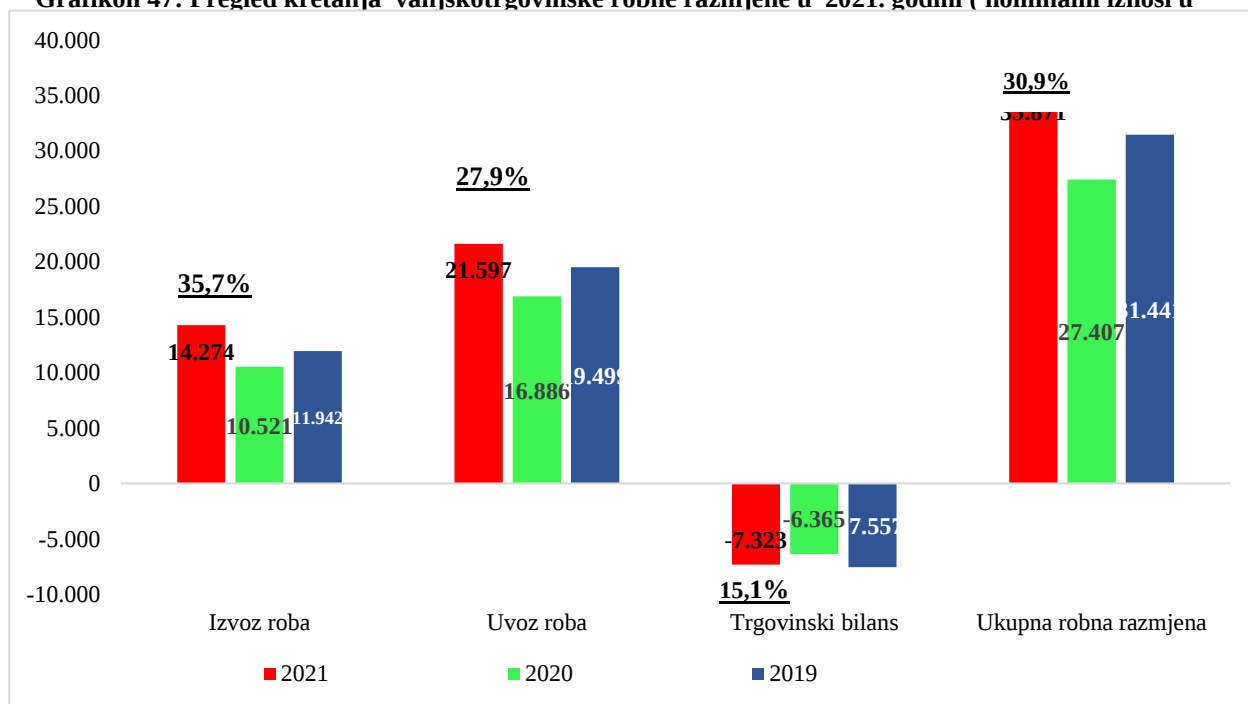
⁶⁰ Od navedenog iznosa 603 miliona KM predstavljaju sredstva iz alokacije Specijalnih prava vučenja (Special Drawing Rights - SDR), dok je stanje ostalih dospjelih kratkoročnih dugovanja smanjeno za 23 miliona KM kao i stanje obaveza za životno i neživotno osiguranje koje su manje za 2 miliona KM.

⁶¹ Za razliku od monetarnog sektora gdje se analizira stanje deviznih rezervi na kraju perioda ovdje se prate tokovi novca.

⁶² Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za 2020. godinu-prethodni podaci“, 20.01.2021. godine.

KM odnosno skoro 36%. Uvoz roba je iznosio 21,6 milijardi i uvećan je za skoro 28% u odnosu na prethodnu godinu.⁶³ Na osnovu ovih pokazatelja može se konstatovati da se vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini prilično dobro oporavila nakon pandemije što je i nagovještavano u okviru ranijih izvještaja. Naime, Bosna i Hercegovina je bar u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene uspjela u potpunosti nadoknaditi gubitke iz prethodne godine, pa čak i nadmašiti rezultate vanjskotrgovinske robne razmjene iz 2018 i 2019. godine koje su bile relativno uspješne. Međutim, prilikom interpretacije ovih pokazatelja vrijedi istaći isto tako da prikazane stope rasta predstavljaju nominalna povećanja i da su pod utjecajem kako baznog tako i cjenovnog efekta. Naime, prema raspoloživim podacima BHAS-a za 2021. godinu u Bosni i Hercegovini je zabilježen rast izvoznih i uvoznih cijena od skoro 15% u odnosu na isti period prethodne godine, tako da su realna povećanja znatno niža u odnosu na nominalna.⁶⁴ Pregled kretanja vanjskotrgovinskih indikatora u Bosni i Hercegovini za 2021. godinu prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 47: Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u 2021. godini (nominalni iznosi u

Izvor: BHAS

Izvoz roba

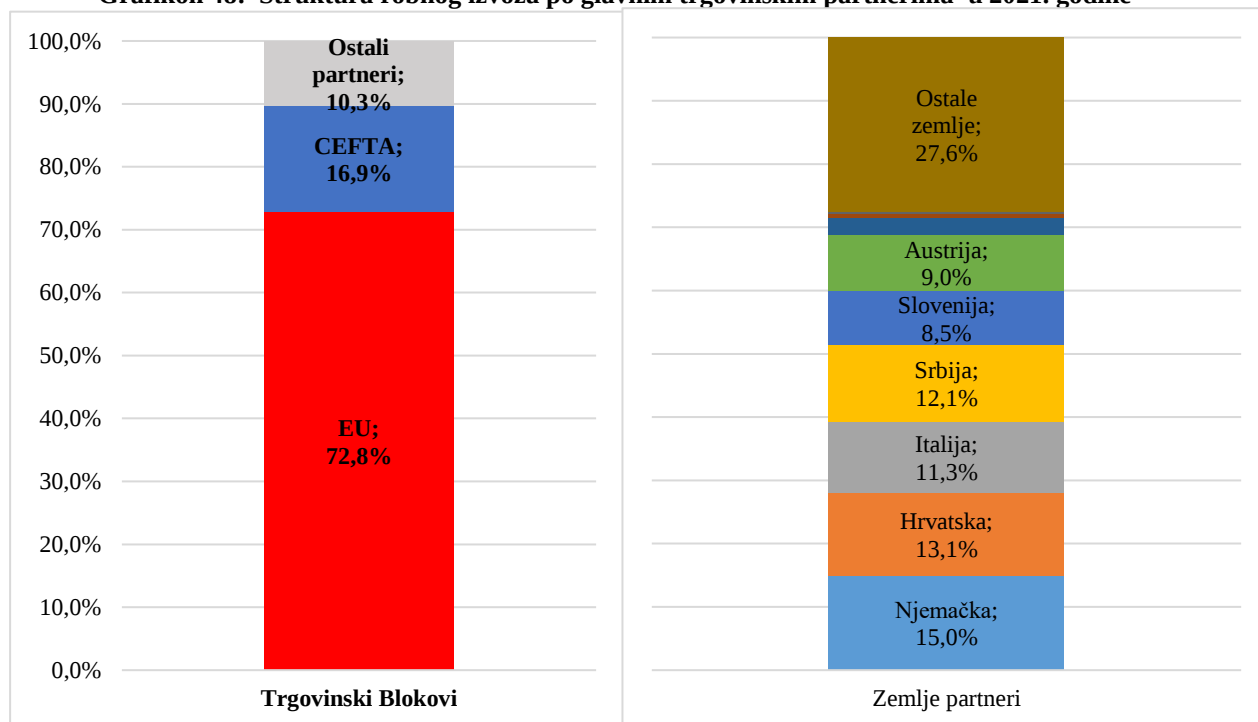
Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za 2021. godinu, Bosna i Hercegovina je ostvarila izvoz roba u vrijednosti od skoro 14,3 milijarde KM što predstavlja nominalno povećanje od skoro 36% (preko 3,8 milijardi KM) u odnosu na isti period prethodne godine.⁶⁵ Unatoč baznom efektu (niska osnovica) iz prethodne godine ovo povećanje robnog izvoza

⁶⁴ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeksi jediničnih vrijednosti izvoza i uvoza BiH, četvrto tromjesečje 2021“, 20.03.2021. godine.

⁶⁵ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za decembar 2021. godine-prethodni podaci“, 25.01.2022. godine.

predstavlja ohrabrenje kada su privredna kretanja u Bosni i Hercegovini, obzirom da je ovaj nivo izvoza znatno viši (preko 2 milijarde KM) u odnosu i na ranije godine godine (2019. i 2018. godina) respektivno. Posmatrano po kvartalima registrirane stope rasta robnog izvoza iz Bosne i Hercegovine u 2021. godini su iznosile: K1: 17%, K2:48,2%, K3:36,8% i K4: 42,4% u odnosu na isti period prethodne godine. Međutim, prilikom interpretacije ovih stopa rasta izvoza svakako treba imati u vidu i efekat niske osnovice iz prethodne godine, kao i rast izvoznih cijena od 15% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u 2021. godine posmatrano po proizvodima, vidljivo je da su najznačajnija povećanja ostvarena u okviru izvoza baznih metala koji je udvostručen, električne energije preko 60%, sirovog željeza i čelika preko 70%, metalnog otpada preko 50% i namještaja oko 20 i dr. S druge strane, ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u 2021. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe izvezeno na tržište zemalja EU u vrijednosti od skoro 10,4 milijardi KM što predstavlja povećanje od 36,4% u odnosu na isti period prethodne godine. Izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u zemlje CEFTA-e iznosio je preko 2,4 milijarde KM što predstavlja povećanje od oko 42,8%. Ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine tokom navedenog perioda posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija povećanja zabilježena prilikom izvoza u Italiju 58,4%, Srbiju skoro 50%, Njemačku 31%, Hrvatsku 36,8%, Austriju 27,8% i Sloveniju 27,5%. Ovaj trend rasta robnog izvoza iz Bosne i Hercegovine ponajviše je posljedica jačanja privredne aktivnosti u zemljama EU (rast BDP-a januar-seseptembar 2021. godine 5,5%) obzirom da se 75% bh. izvoznih proizvoda plasira na tržišta ovih zemalja. Pregled strukture robnog izvoza po glavnim trgovinskim partnerima za period januar-septembar 2021. godine prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 48: Struktura robnog izvoza po glavnim trgovinskim partnerima u 2021. godine

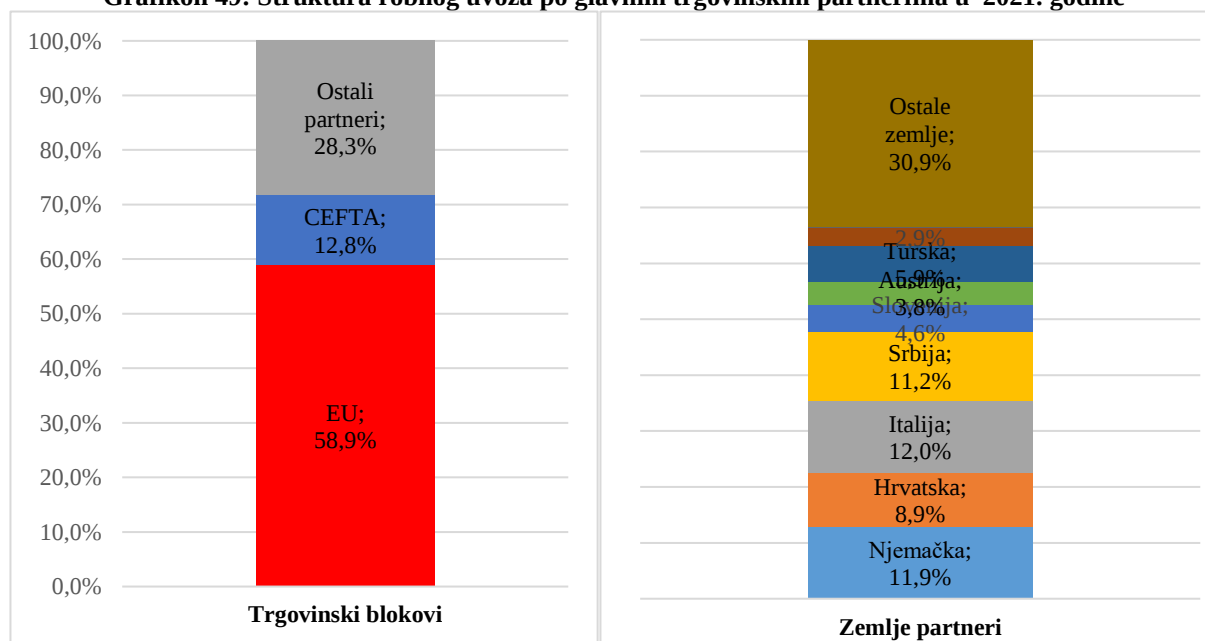
Izvor: BHAS

Uvoz roba

Pored povećanja robnog izvoza koji je evidentan od početka godine, u K2 2021. i K3 2021. godinu došlo je do osjetnijeg oporavka uvoza roba u Bosnu i Hercegovinu. Naime, prema podacima BHAS-a za 2021. godine uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu je iznosio oko 21,6 milijardi KM, što predstavlja nominalno povećanje od skoro 28%. Posmatrano po kvartalima u 2021. godini registrirane stope rasta robnog uvoza su iznosile K1: 2,4%, K2: 40,3%, K3: 32,6% i K4: 38,%. Visoke stope rasta robnog uvoza u 2021. godine preko 30% na implicitan način bi mogle ukazivati da je došlo do osjetnijeg povećanja privredne aktivnosti u zemlji kroz jačanje domaće tražnje, naročito u domenu privatne potrošnje i u određenoj mjeri investicija. Naime, ako se ima u vidu da se dobar dio privatne potrošnje i investicija u Bosni i Hercegovini snabdjeva kroz uvoz roba iz inostranstva, povećanje kako ukupnog uvoza roba široke potrošnje od preko 20%, te kapitalnih proizvoda od preko 15% bi mogli potvrditi ranije navedenu pretpostavku. Posmatrano po proizvodima, tokom 2021. godine najznačajnija povećanja uvoza roba su registrirana u okviru uvoza rafinirane nafte i derivata oko 30%, baznih metala skoro udvostručen, motornih vozila preko 25%, hemijskih proizvoda 21%, farmaceutskih preparata 17% i dr.

Ako se uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu u 2021. godini posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe uvezeno sa tržišta zemalja EU u vrijednosti od oko preko 12,7 milijardi KM što predstavlja povećanje od 27% u odnosu na isti period prethodne godine. Uvoz roba iz zemalja CEFTA-e iznosio je preko 2,7 milijardi KM što predstavlja povećanje od 28,8%. Ako se robni uvoz u Bosnu i Hercegovinu posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija povećanja istog zabilježena prilikom uvoza iz Italije 33,4%, Srbije 28%, Njemačke 23,7%, Hrvatske za 26,2%, Turske 41,6%, Kine 25,6%, Slovenije 17,0% i Austrije 20,7%. Pregled strukture robnog uvoza po glavnim trgovinskim partnerima za period januar-septembar 2021. godine prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 49: Struktura robnog uvoza po glavnim trgovinskim partnerima u 2021. godine

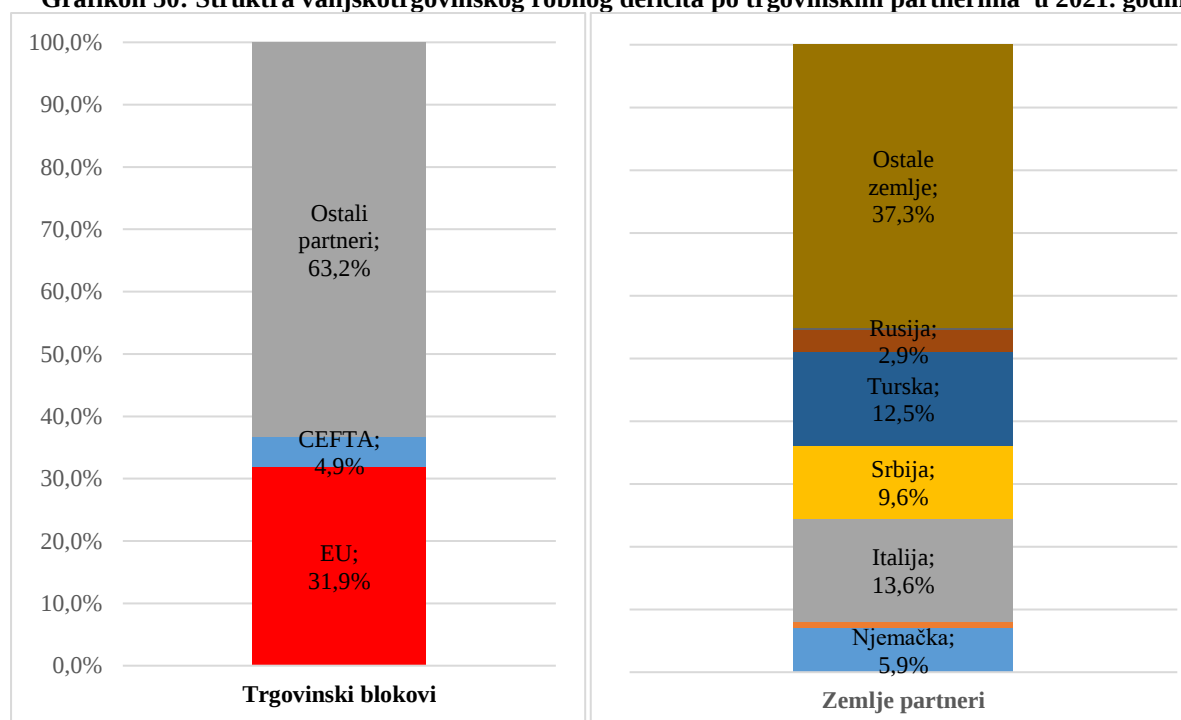

Izvor: BHAS

Vanjskotrgovinski bilans

Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za 2021. godinu u Bosni i Hercegovini je registriran vanjskotrgovinski robni deficit od preko 7,3 milijarde KM što predstavlja povećanje od skoro 15% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se pažljivije posmatra kretanje vanjskotrgovinskog robnog deficita u Bosni i Hercegovini u posljednjih nekoliko mjeseci može se konstatovati da je došlo promjene trenda kretanja u okviru istog. Trend rasta robnog deficita direktna je posljedica povećanja uvoza roba u posljednjih nekoliko mjeseci i na implicitan način ukazuje na postepeni oporavak komponenti domaće potražnje kao što su privatna potrošnja i investicije koje se snadbijevaju uglavnom kroz uvoz. Posmatrano po proizvodima, najznačajniji deficit je zabilježen u okviru kategorija kao što su naftni derivati, motorna vozila, farmaceutski preparati i prehrambeni proizvodi. S druge strane, Bosna i Hercegovina je i u 2021. godini nastavila da ostvaruje suficit u okviru proizvoda kao što su namještaj, električna energija, pojedini metalni proizvodi i obuća. Pregled strukture vanjskotrgovinskog robnog deficita po glavnim trgovinskim partnerima u 2021. godine⁶⁶ prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 50: Struktura vanjskotrgovinskog robnog deficita po trgovinskim partnerima u 2021. godini

Izvor: BHAS

U 2021. godine ukupna pokrivenost uvoza izvozom u Bosni i Hercegovini iznosila je 66,1% što predstavlja poboljšanje od skoro 4 p.p u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima, pokrivenost uvoza izvozom sa zemljama EU je iznosila 81,6%, dok je pokrivenost za zemljama CEFTA-e bila isto tako prilično visoka i iznosila je

⁶⁶ Vrijedi istaći da je Bosna i Hercegovina u 2021. godini zabilježila suficit u okviru **vanjskotrgovinske robne razmjene** sa Austrijom 461 mil KM, Crnom Gorom 339 mil KM, Slovenijom 235 mil KM, Švicarskom 187 mil KM.

87,1%. Detaljniji prikaz vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini u 2021. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 11: Vanjskotrgovinska robna razmjena za 2021. godinu po HS klasifikaciji

Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)		IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				
		2020	2021	2021/2020 promjena %		2020	2021	2021/2020 promjena %		2020	2021	2021/2020 promjena %		Pokrivenost uvoza izvozom
		u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	
UKUPNO		10515	14273	35,7	35,7	16886	21596	27,9	27,9	-6371	-7323	14,9	14,9	66,1%
1	ŽVOTINJE I PROIZVODI	165	158	-4,2	-0,1	528	627	18,8	0,59	-363	-469	29,2	1,66	25,2%
2	PROIZVODI BILJNOG	254	281	10,6	0,26	768	829	7,9	0,36	-514	-548	6,6	0,53	33,9%
3	PORIJEKLA MASTI I ULJA	108	89	-17,6	-0,18	148	165	11,5	0,10	-40	-76	90,0	0,57	53,9%
4	ŽVOTINJSKOG PREHRAMBENE	328	385	17,4	0,54	1603	1788	11,5	1,10	-1275	-1403	10,0	2,01	21,5%
5	PRERAĐEVINE PROIZVODI	870	1412	62,3	5,15	1747	2716	55,5	5,74	-877	-1304	48,7	6,70	52,0%
6	MINERALNOG PROIZVODI HEMIJSKE	782	981	25,4	1,89	1681	1916	14,0	1,39	-899	-935	4,0	0,57	51,2%
7	INDUSTRIJE ILI PLASTICNE MASE, GUMA I KAUČUK	521	661	26,9	1,33	1237	1622	31,1	2,28	-716	-961	34,2	3,85	40,8%
8	KOŽA I KRZNO	91	109	19,8	0,17	285	307	7,7	0,13	-194	-198	2,1	0,06	35,5%
9	DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	718	976	35,9	2,45	285	382	34,0	0,57	433	594	37,2	-2,53	255,5%
10	CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI	291	392	34,7	0,96	411	480	16,8	0,41	-120	-88	-26,7	-0,50	81,7%
11	TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	600	663	10,5	0,60	1124	1359	20,9	1,39	-524	-696	32,8	2,70	48,8%
12	OBUĆA, SESIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	650	735	13,1	0,81	301	334	11,0	0,20	349	401	14,9	-0,82	220,1%
13	PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, BISERI, PLEMENTI	118	162	37,3	0,42	355	432	21,7	0,46	-237	-270	13,9	0,52	37,5%
14	METALI I NJIHOVI BAZNI METALI I	35	50	42,9	0,14	1997	51	-97,4	-11,52	-1962	-1	-99,9	-30,78	98,0%
15	PROIZVODI OD BAZNIH MASINE, APARATI, MEHANIČKI I	1739	3095	78,0	12,90	2516	3314	31,7	4,73	-777	-219	-71,8	-8,76	93,4%
16	TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI	1582	2042	29,1	4,37	1088	2974	173,3	11,17	494	-932	-288,7	22,38	68,7%
17	SATTOVI, MJERNI, MUZIČKI I	332	393	18,4	0,58	317	1419	347,6	6,53	15	-1026	-6940,0	16,34	27,7%
18	ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIJELOVI I	32	54	68,8	0,21	11	315	2763,6	1,80	21	-261	-1342,9	4,43	17,1%
19	RAZNI PROIZVODI	162	235	45,1	0,69	436	14	-96,8	-2,50	-274	221	-180,7	-7,77	1678,6%
20	UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI	1127	1392	23,5	2,52	0	0	0,0	0,00	1127	1392	23,5	-4,16	68,7%
21	NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%

Izvor: BHAS

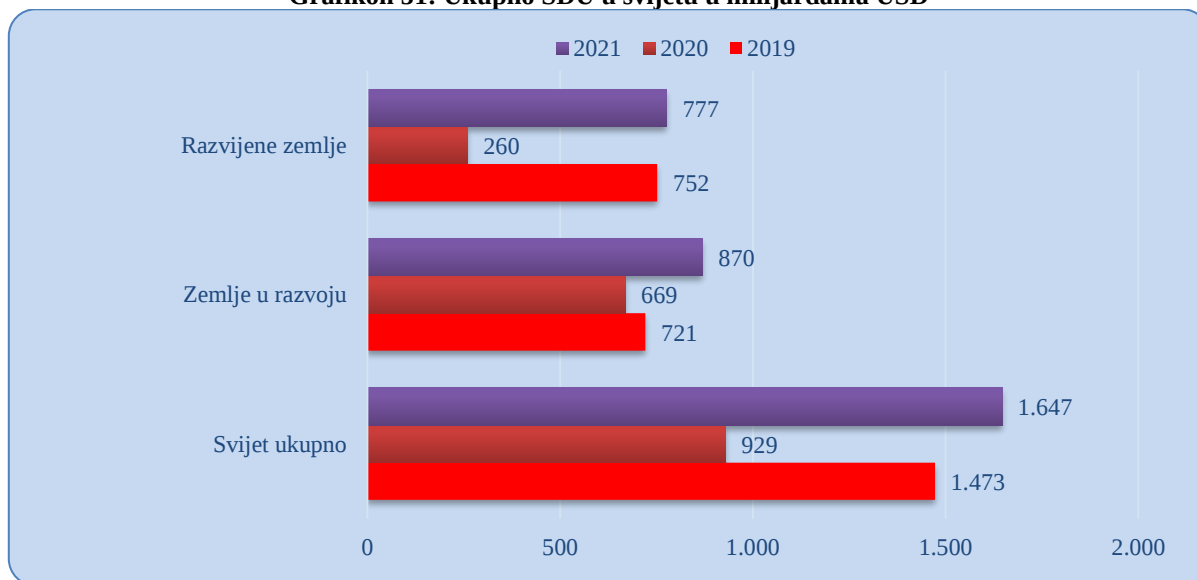
V STRANA DIREKTNA ULAGANJA

- Prema zadnjem izvještaju UNCTAD-a (engl. *Global Investment Trend Monitor*, No. 40) u 2021. god. rast stranih direktnih stranih ulaganja u svijetu od 77% g/g.
- Ukupna SDU su prema posljednjim dostupnim podacima CBBiH u 2021. god. dostigla 869,9 mil. KM (neto finansijska pasiva) uz stopu rasta 22,1% g/g.

Ulaganja u svijetu i regionu

U 2021. godini dolazi do naglog porasta ekonomske aktivnosti u svijetu što se neminovno manifestuje i kroz značajan rast tokova stranih direktnih ulaganja (u daljem tekstu SDU). Prema poslednjem izvještaju *G.I.T. Monitor* ukupna SDU u 2021. godine bilježe rast od 77% g/g. Najveći rast ulaganja od čak 193% g/g su zabilježile razvijene zemlje dok su zemlje u razvoju zabilježile nešto umjereniji rast od 28% g/g.

Grafikon 51: Ukupno SDU u svijetu u milijardama USD

Izvor: Unctad, FDI/MNE database

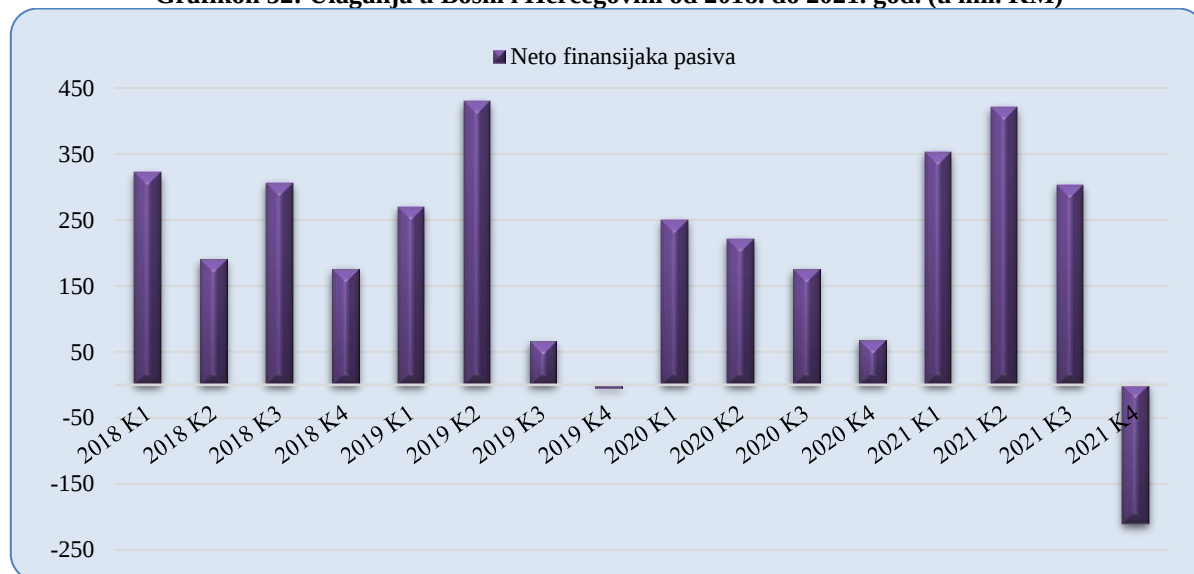
Ulaganja u Bosni i Hercegovini

Ukupna SDU su prema posljednjim dostupnim podacima CBBiH u 2021. god. dostigla 869,9 mil. KM (neto finansijska pasiva). Ovaj iznos je u odnosu na isti period prošle godine veći za 22,1%. Neto finansijska aktiva sa 73,9 mil. KM je bila manja za 44% g/g. Reinvestirane zarade su sa dostignutih 401,3 mil. KM bile manje za 31,6% u odnosu na prethodnu godinu. Sa ovim iznosom reinvestirane zarade su ostvarile učešće od 46,1% u ukupnim SDU. Poredeći sa prošlom godinom učešće je manje za 36,2 procentna poena (u 2020. godini su imale učešće 82,3%).

Tabela 12: Strana direktna ulaganja po kvartalima

U milionima KM	K 1	K2	K3	4 K	K1- K4
2017	343,8	160,1	242,1	144,3	890,3
2018	321,4	189,8	306,2	175,1	992,4
2019	269,0	429,4	65,2	-4,1	759,6
2020	249,7	220,9	174,7	67,4	712,7
2021	353,2	420,4	303,1	-210,4	869,9

Izvor: CBBiH

Grafikon 52: Ulaganja u Bosni i Hercegovini od 2018. do 2021. god. (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

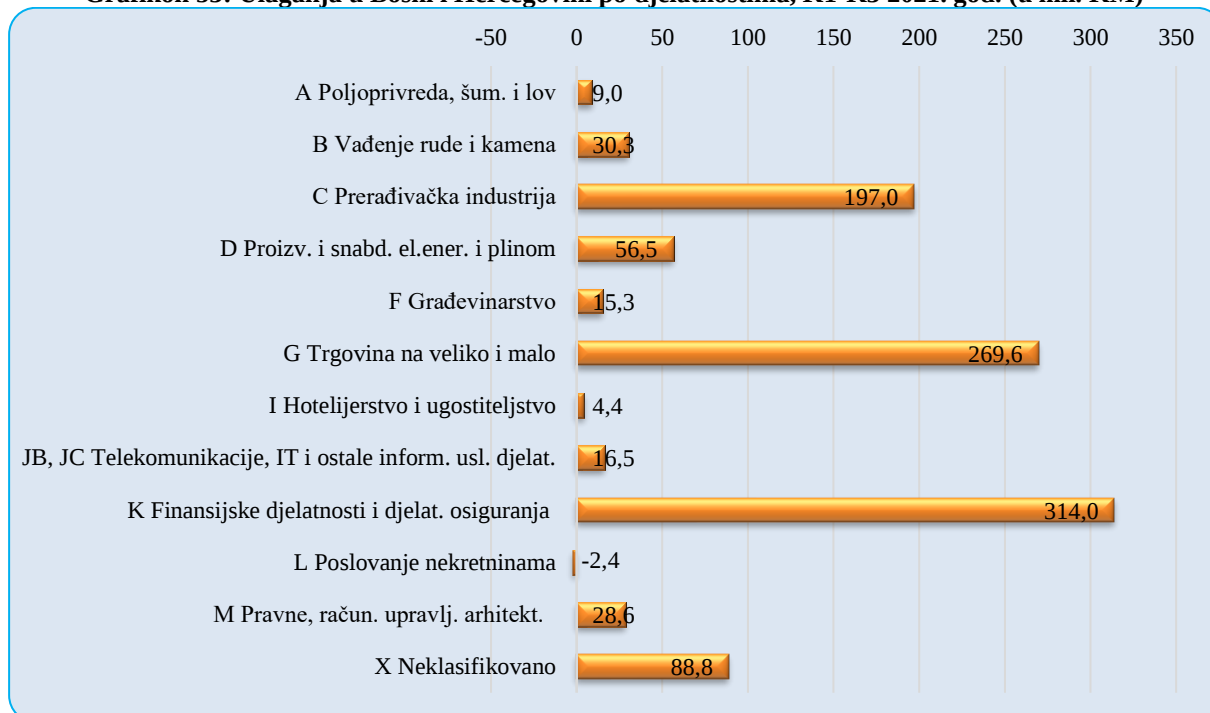
Ulaganje prema djelatnostima i zemlji porijekla

U Bosni i Hercegovini se u periodu K1-K3 2021. godine⁶⁷, gledajući prema vrsti djelatnosti⁶⁸ najviše ulagalo u finansijsku djelatnost 313,95 mil. KM. Od ovog iznosa najveći dio se odnosi na finansijske uslužne djelatnosti u iznosu od 310,9 mil. KM. Sljedeća prema visini ulaganja je trgovina na veliko i malo 269,6 mil. KM i od ovog iznosa najveći dio 166,7 mil. KM se odnosi na trgovinu na malo dok 101,7 mil. KM se odnosi na trgovinu na veliko. Tu je zatim ulaganje u prerađivačku industriju u iznosu od 197,0 mil. KM, te se u okviru toga 132,4 mil. KM odnosilo na proizvodnja koksa i naftnih derivata. Najveće povlačenje kapitala je bilo iz oblasti proizvodnje baznih metala 79 mil. KM. Najznačajnija ulaganja po djelatnostima prikazana su na grafikonu ispod.

⁶⁷ U vrijeme pisanja ekonomskih trendova nisu bili dostupni podaci za zadnji kvartal 2021. godine.

⁶⁸ Ovi podaci se u CBBiH prikupljaju po drugoj metodologiji za razliku od podataka u platnom bilansu. Izvor: Tokovi direktnih investicija u Bosni i Hercegovini klasifikovani po djelatnostima NACE Rev 2.

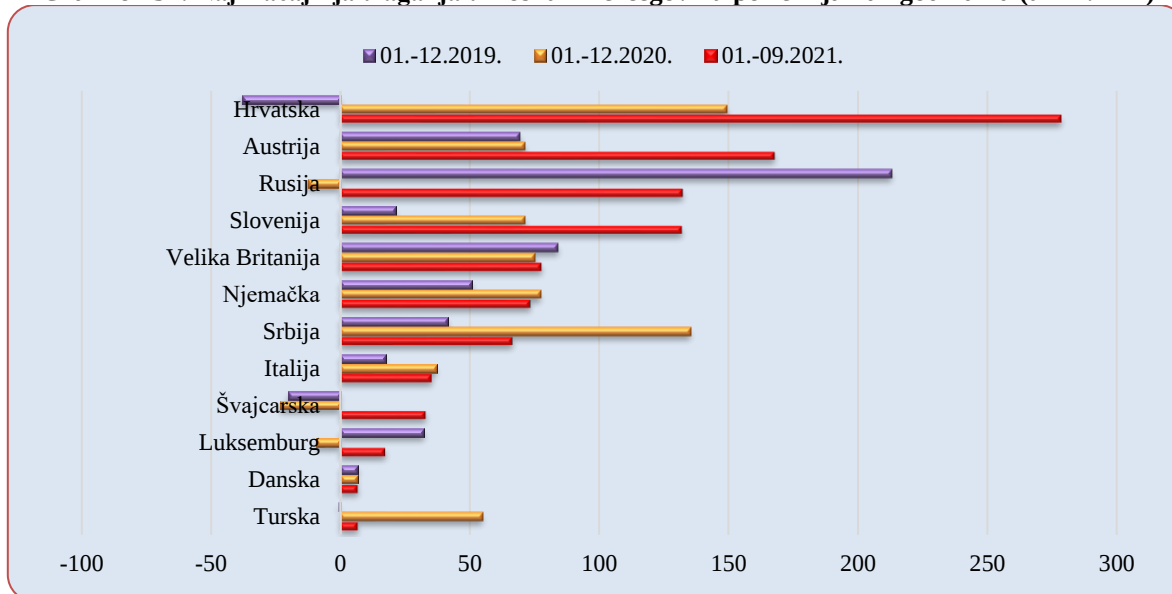
Grafikon 53: Ulaganja u Bosni i Hercegovini po djelatnostima, K1-K3 2021. god. (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Ako posmatramo ulaganja prema Bosni i Hercegovini prema zemlji porijekla⁶⁹ kapitala može se primjetiti da su najveći iznosi upravo iz zemalja koje su i do sada bile vodeće. Najveća ulaganja su bila iz Hrvatske 278,7 mil. KM, Austrije 168,0 mil. KM i Rusije 132,5 mil. KM. Najveće povlačenje kapitala je bilo prema Holandiji u iznosu od 17,7 mil. KM.

Grafikon 54: Najznačajnija ulaganja u Bosnu i Hercegovinu po zemljama i godinama (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

⁶⁹ Prema posljednjim dostupnim podacima od strane CBBiH za K1-K3 2021. godine.

Posmatrajući vlasničku strukturu SDU u prva tri kvartala 2021. godine ukupne SDU je bilo 1.048,7 mil. KM). Najveći udio je bio u formi vlasničkih udjela 1.527,6 mil. KM. Zadržane zarade bile 658,9 mil. KM. dok su ostali kapitali imali negativan predznak i iznosili su 1.137,7 mil. KM.

Kreditni rejting Bosne i Hercegovine

U 2021. godini nije bilo promjene kreditnog rejtinga Bosne i Hercegovine od strane kreditnih agencija. Standard & Poor's(S&P) je u augustu 2021. godine potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“⁷⁰.U vanrednoj prethodnoj procjeni (30.04.2020.godine) ova agencija je zbog negativnog učinka izazvanog pandemijom Bosni i Hercegovini promjenila izgled sa „pozitivni“ na „stabilni“ te tu ocjenu potvrdila 28.08.2020. god. Takođe kreditna agencija Moody's Investors Service je 21.08.2020. godine potvrdila svoju prethodno ustanovljenu ocjenu „B3 stabilni izgledi“.

⁷⁰ Agencija Standard and Poor's (S&P) je u vanrednoj procjeni (30.04.2020.godine) zbog negativnog učinka izazvanog pandemijom Bosni i Hercegovini promjenila izgled sa „pozitivni“ na „stabilni“

VI POSLOVNO OKRUŽENJE

- *Prema izvještaju međunarodnih organizacija poslovno okruženje u Bosni i Hercegovini je rangirano ispod zemalja u regionu.*
- *Nastavljena je institucionalna i finansijska podrška firmama u 2021. godini u prevazilaženju posljedica pandemije.*
- *Brojne međunarodne organizacije nastavljaju sa finansiranjem i provođenjem projekata s ciljem poboljšanja uslova poslovanja i podsticaja razvoju malih i srednjih preduzeća.*

Ekonomska kriza u svijetu izazvana pandemijom u prethodnom periodu je istakla institucionalnu ulogu i njenu efikasnost u prevazilaženju negativnih posljedica po stanje privrede. Tako je i u Bosni i Hercegovini u prevazilaženju posljedica važnu ulogu imala aktivna, direktna pomoć privrednim subjektima koja je uz već postojeći program strukturnih reformi i unapređenje poslovnog okruženja, predstavljala osnov izlaska iz krize i stvaranja pretpostavki daljnjeg razvoja. Pristupačnost finansijskih izvora, jednostavane administrativne procedure bez nepotrebnih prepreka uz implementaciju adekvatne zakonske regulative su osnovni preduslov napretka poslovanja privrednih subjekata u Bosni i Hercegovini. U skladu sa proklamovanim ciljem dobijanja kandidatskog statusa te punopravnog članstva u Evropskoj Uniji, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine kao i entitetske vlade su i u 2021. godini poduzele više mjera za stvaranje odgovarajućeg zakonskog okvira i povoljnijeg poslovnog ambijenta.

Međunarodni izvještaji o poslovnom okruženju i konkurentnosti Bosne i Hercegovine u svijetu

Bosna i Hercegovina je u 2021. godini prema izvještaju Evropske komisije⁷¹ postigla ograničen napredak i još uvijek je u ranoj fazi uspostavljanja tržišne ekonomije. Nedovoljna saradnja na entitetskim i državnim nivoima paralizirali su napredak ka poboljšanju poslovanja u okruženju, uključujući procedure za ulazak i izlazak sa tržišta, vladavinu zakona i rad nadzornih i regulatornih institucija. Pogoršana saradnja između entiteta je zaustavila proces usklađivanja sa EU pristupnim kriterijumima. Usporen je i proces strukturnog prilagođavanja, tako da je Bosna i Hercegovina tek na početku razvoja kapaciteta sa kojima bi mogla da se adekvatno nosi u uslovima tržišne konkurencije koja vlada u EU.

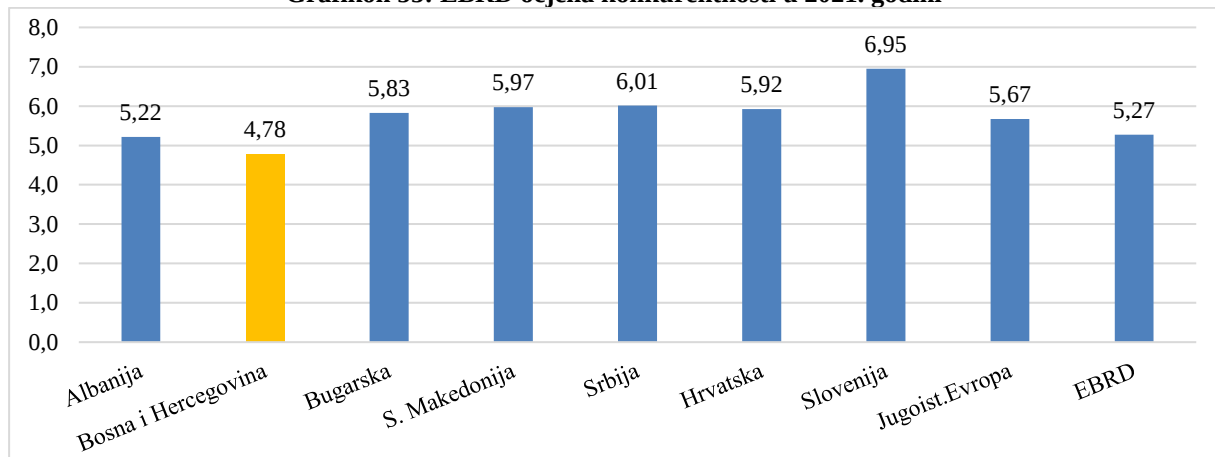
Bosna i Hercegovina je prema procjeni konkurentnosti⁷² u izvještaju „Transition report 2020-2021“ Evropske banke za obnovu i razvoj (u daljnjem tekstu EBRD) najlošije regionalno rangirana (sa sličnim socioekonomskim nasljeđem). Takođe se navodi potreba nastavka procesa potrebnih započetih strukturnih reformi uz poboljšanje poslovnog okruženja.

Najveći prioriteti bi trebali biti smanjenje prevelikog sistema javne uprave uz privatizaciju i transformacije velikih kompanija koje su u većinskom državnom vlasništvu. U zaključku za Bosna i Hercegovina se navodi da su potrebne znatno veće stope privrednog rasta da bi uspjela da se približi u procesu konvergencije ka EU.

⁷¹ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/bosnia-and-herzegovina-report-2021_en

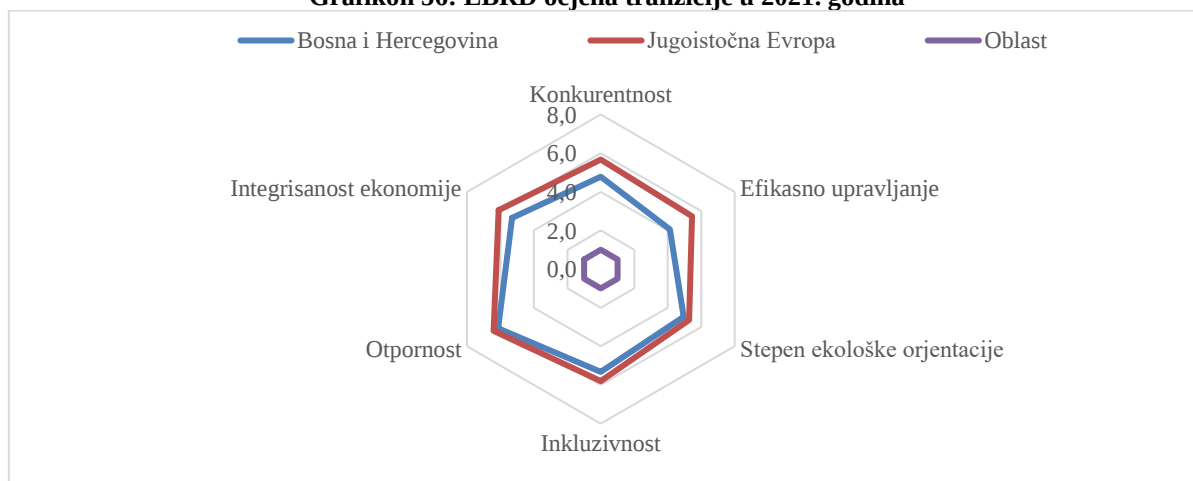
⁷² <http://2021.tr-ebd.com/countries/>

Grafikon 55: EBRD ocjena konkurentnosti u 2021. godini

Izvor: EBRD, Transition report

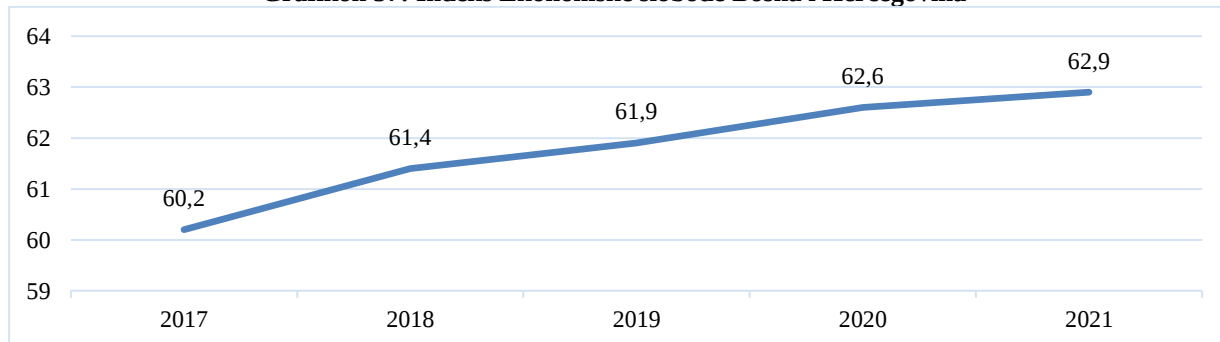
Grafikon 56: EBRD ocjena tranzicije u 2021. godina

Izvor: EBRD, Transition report

U svome izvještaju za 2021. godinu „The Heritage Foundation“ je Bosnu i Hercegovinu rangirao na 82. mjesto od 183 zemlje, u takozvanoj „umjereno slobodnoj“ kategoriji. Prema ocjeni Indeksa ekonomskih sloboda rangirana je ispod regionalnog prosjeka (Srbija je na 54. a Hrvatska na 79. mjestu) ali ipak iznad svjetskog prosjeka.

Grafikon 57: Indeks Ekonomske slobode Bosna i Hercegovina

Izvor: The Heritage Fondation

Glavne prepreke i nedostaci koji se navode su fragmentiranost tržišta, teškoće pri registraciji vlasništva pri pokretanju poslovanja, te usporen proces provođenja reformskih procesa ka pristupanju EU. Posebno se naglašava neefikasan pravni sistem podložen političkim uticajima praćen neadekvatnom borbom protiv korupcije⁷³. Navodi se da je glavni nedostatak slab pravosudni sistem koji karakteriše nedovoljna zaštita imovinskih prava uz nepozdane imovinske registre i općenito slab pravosudni sistem.

Interesantno da je prema Indeksu vladavine prava⁷⁴ Bosna i Hercegovina (72.) nešto bolje rangirana u odnosu na Srbiju (81.) koja je najlošije rangirana od zemalja u oruženju.

Tabela 13: Rangiranje Bosna i Hercegovina u svijetu prema međunarodnim organizacijama

Država	Bosna i Hercegovina	Bosna i Hercegovina	Srbija	Hrvatska
Pozicija	Trenutna pozicija	Prethodna pozicija	Trenutna pozicija	Trenutna pozicija
World Bank Indeks lakoće poslovanja ⁷⁵ (Doing business)	90 (od 190)	89 (od 190)	51 (od 190)	44 (od 190)
Transparency International Indeks percepcije korupcije	110 (od 184)	111 (od 184)	94 (od 184)	63 (od 184)
The World Justice Project Rule of law (Indeks vladavine prava)	72 (od 139)	73 (od 139)	81 (od 139)	46 (od 139)
The Heritage fondation Indeks ekonomskih sloboda	82 (od 183)	83 (od 182)	54 (od 183)	79 (od 183)

Izvor: Transparency International, The Heritage fondation, The World Economic forum, The WJ Project ,World Bank

Jedan od bitnih pokazatelja za imidž i trenutno stanje u zemlji je svakako i ocjena tj. kreditni rejting jedne zemlje od strane certificiranih kreditnih agencija. Standard & Poor's je zadržala isti kreditni rejting Bosni i Hercegovini ali je smanjila tj promjenila izgleda sa „B pozitivni izgledi“ na „B stabilni izgledi“. Kreditna agencija Moody's Investors Service nije mijenjala svoju ocjenu te je u februaru potvrdila Bosni i Hercegovini kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“. Bosna i Hercegovina se zbog svog kreditnog rejtinga nalazi u grupi zemalja koje se smatraju neprivlačnim za investicije (tkz. grupa neinvesticionih zemalja⁷⁶). Osim za investicije, kreditna ocjena zemlje je važan parametar i za određivanja cijene kapitala (kamatne stope) tj. mogućnosti dobijanja povoljnih kreditnih zaduženja. Promjena kreditnih izgleda sa pozitivni na stabilno od strane kreditne agencije S&P za Bosnu i Hercegovinu svakako neće doprinijeti da se trenutni položaj unaprijedi. Također su i u zemljama iz okruženja (Bugarska, Srbija i C. Gora) kreditni izgledi promijenjeni na stabilno. Interesantno je da je i pored krize u

⁷³ <https://www.heritage.org/index/country/bosniaherzegovina>

⁷⁴ <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2021/Bosnia%20and%20Herzegovina/>

⁷⁵ <https://www.worldbank.org/en/programs/business-enabling-environment/doing-business-legacy>. Posljednji dostupni podaci se odnose na 2020. godinu i detaljno objašnjeni u prethodnom izvještaju.

⁷⁶ Izvor CBBiH „B“ i „B3“ špekulativna kreditna sposobnost, visok kreditni rizik.

2020. godine unaprijeđen kreditni rejting Sloveniji, Bugarskoj i Hrvatskoj od strane kreditne agencije Moody's.

Tabela 14: Kreditni rejting Bosne i Hercegovine i zemalja u okruženju na kraju 2021. god.

Zemlja	S&P	S&P	Moody's	Moody's
Slovenija	AA-	stabilno	Baa1/A3	Pozitivno/stabilno
Rumunija	BBB-	negativno	Baa3	Stabilno/negativno
Bugarska	BBB	Pozitivno/stabilno	Baa2/Baa1	Pozitivno/stabilno
Hrvatska	BBB-	stabilno	Ba2/Ba1	Pozitivno/stabilno
Srbija	BB+	Pozitivno/stabilno	Ba3	pozitivno
Crna Gora	B+	Stabilno/negativno	B1	negativno
Albanija	B+	stabilno	B1	stabilno
Bosna i Hercegovina	B	Pozitivno/stabilno	B3	stabilno

Izvor: CBBiH, S&P, Moody's

Usvojeni dokumenti i zakoni koji bi trebali da značajnije utječu na poslovnu klimu

U skladu sa usvojenim ciljevima u Programu ekonomskih reformi Federacije Bosne i Hercegovine za period 2021.-2023. godine i Programa ekonomskih reformi RS u 2021-2023. godine nastavilo se i sa donošenjem i poboljšanjem postojećeg zakonskog okvira kojim bi se unaprijedilo poslovno okruženje i konkurentnost privrede. S tim u vezi u toku 2021. godine u Federaciji Bosne i Hercegovine donešeni su sljedeći zakoni:

U Federacija Bosne i Hercegovine:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o unutrašnjem platnom prometu (Sl.n.FBiH, broj 4/21 /19.1.2021.).
- Zakon o Registru finansijskih izvještaja (Sl.n.FBiH broj 7/21 /27.1.2021.).
- Zakon o Jedinstvenom registru taksi i naknada u Federaciji Bosne i Hercegovine (Sl.n.FBiH broj 24/21 /26.3.2021.).
- Zakon o izmjenama Zakona o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Sl.n.FBiH broj 48/21 /18.6.2021.).
- Zakon o stečaju, (Sl.n.FBiH broj 53/21 /7.7.2021.).
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima (Sl.n.FBiH broj 75/21 /22.9.2021.).
- Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima u Federaciji Bosne i Hercegovine (Sl.n.FBiH, broj 75/21 /22.9.2021.).

Na osnovu toga Federalno ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta je donijelo 10 pravilnika i jednu uredbu i to: Uredba o zaštiti tradicionalnih i starih zanata sa popisom istih; Pravilnik o popisu obrta sa popisom obrta; Pravilnik o izgledu i sadržaju Zahtjeva za osnivanje obrta/srodne djelatnosti sa Zahtjevom za osnivanje obrta/srodne djelatnosti; Pravilnik o minimalnim tehničkim i drugim uvjetima za obavljanje obrtničkih i srodnih djelatnosti i izjava o ispunjavanju minimalnih tehničkih uvjeta.

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Federaciji Bosne i Hercegovine (Sl.n.FBiH, broj 85/21 od 22.10.2021.).
- Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o Jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa (Sl.n.FBiH, broj 96/21 od 1.12.2021.).

- Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je 08.04.2021. godine donijela Odluku o izmjeni Odluke o propisivanju mjere neposredne kontrole cijena utvrđivanjem maksimalne visine marži za pojedine osnovne životne namirnice i druge proizvode (Sl.n. FBiH br. 26/21 i 28/21), u kojoj je navedena lista proizvoda na koje se odnosi ograničenje marže. U Republici Srpskoj:
- Zakon o društvenom preduzetništvu Republike Srpske (Sl.gl.RS broj 111/21 od 14.12.2021.).
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Penzijskom rezervnom fondu Republike Srpske (Sl. gl. RS broj 111/21 od 14.12.2021.).
- Zakon o izmjeni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (Sl.gl.RS, broj 111/21 od 14.12.2021.).
- Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o koncesijama (Sl.gl.RS,broj 111/21 od 14.12.2021.).
- Zakon o izmjenama i dopunama Uredbe sa zakonskom snagom o Kompenzacionom fondu Republike Srpske (Sl.gl. RS broj 90/21 od 19.10.2021.).
- Zakon o izmjenama Zakona o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske (Sl.gl. RS broj 90/21 od 19.10.2021.).
- Zakon o izmjeni i dopunama Uredbe sa zakonskom snagom o Fondu solidarnosti za obnovu Republike Srpske (Sl.gl. RS broj 90/21 od 19.10.2021.).
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu hartija od vrijednosti (Sl.gl.RS, broj 63/21 od 13.07.2021.).
- Zakon o strateškom planiranju i upravljanju razvojem u Republici Srpskoj (Sl.gl. RS, broj 63/21 od 13.07.2021.).
- Zakon o izmjenama Zakona o porezu na dohodak (Sl.gl. RS broj 49/21 od 01.06.2021.).
- Zakon o izmjeni Zakona o zaduživanju, dugu i garanciji Republike Srpske (Sl. gl. RS broj 28/21 od 12.04.2021.).
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o gasu (Sl. gl. RS broj 15/21 od 03.03.2021.).
- Zakon o slobodnim zonama Republike Srpske (Sl. gl. RS broj 15/21 od 03.03.2021.).
- Vlada Republike Srpske je usvojila Uredbu o izmjeni Uredbe o ograničavanju marži u prometu robe, (Sl. gl. RS, broj 27/19), kojom se postojeće marže u prometu na malo umjesto dosadašnjih 10% smanjuju na 8%, a postojeće marže u prometu na veliko umjesto dosadašnjih 8% smanjuju na 6%. Osnovni razlog donošenja Uredbe o izmjeni Uredbe o ograničavanju marži u prometu robe je sve veći rast veleprodajnih i maloprodajnih cijena proizvoda koji se bilježi na tržištu Republike Srpske.

Podrška malom i srednjem preduzetništvu i stvaranje pozitivne poslovne klime

Zbog svih negativnih posljedica uzrokovanih pojavom COVID-19, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je usvojila Program ekonomske stabilizacije i oporavka za period 2020-2021. godina, u kojem je, osim analize efekata, navela ključne ciljeve, te načine i mjere, kojima bi se ti ciljevi ostvarili. U skladu sa tim je i dodjela finansijske pomoći obrtima i ostalim samostalnim djelatnostima u Federaciji Bosne i Hercegovine čiji je cilj opstanak obrta i ostalih samostalnih djelatnosti, očuvanje radnih mjesta. Finansijska sredstva za provedbu ove uredbe su osigurana u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine za 2021. godinu u iznosu od 60 mil. KM⁷⁷ a provodila se putem Federalnog ministarstva razvoja, preduzetništva i obrta⁷⁸(u daljem tekstu FMPRO).

⁷⁷ <https://fbihvlada.gov.ba/bs/vlada-fbih-obrtnicima-i-samostalnim-djelatnicima-u-fbih-uplaceno-60-miliona-km>

⁷⁸ <https://www.fmrpo.gov.ba/3980/>

Potrebno je i spomenuti i projekat “Jačanje konkurentnosti MSP-a“ za 2021. godinu za koji će plasirati putem FMPRO u vidu grant sredstava u iznosu od 2,4 mil. KM.

Odlukom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine aktiviran je Garancijski fond⁷⁹ u ukupnom iznosu od 100 mil. KM, kao mjera za oporavak privrede koji će se provoditi putem Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine. Vlada je usvojila kreditno garantne programe tri federalna ministarstva (Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta, Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije, te Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva) na osnovu kojih će se vršiti odobravanje kredita privrednicima uz korištenje sredstava Garancijskog fonda. To su sljedeći programi:

- Kreditno-garantni program za poljoprivredu i prehrambenu industriju;
- Kreditno-garantni program za mikro, mala i srednja preduzeća;
- Kreditno-garantni program za obrtnike i ostale samostalne privredne djelatnosti;
- Kreditno-garantni program za izvoznike;
- Kreditno-garantni program za velika preduzeća;

Ciljevi ovih kreditno-garantnih programa su da u uvjetima otežanog i onemogućenog poslovanja usljed pandemije bude obezbijeđen povoljniji pristup kreditnim sredstvima za održanje potrebne likvidnosti, održanje postojećeg stepena zaposlenosti i kreiranje novih radnih mjesta. Podrška privrednicima, kao krajnjim korisnicima Garancijskog fonda, se ogleda u mogućnosti da obezbijede povoljnija kreditna sredstva putem komercijalnih banaka koja će dijelom biti obezbijeđena garancijom Garancijskog fonda.

U Republici Srpskoj se podrška preduzetništvu i razvoju malih i srednjih preduzeća (u daljnjem tekstu MSP) provodi na osnovu mjera i strategije definisanih od strane Vlade Republike Srpske (Strategija razvoja malih i srednjih preduzeća Republike Srpske 2021-2027.⁸⁰).

Podrška i projekti se finansiraju preko **Investiciono razvojne banke Republike Srpske (udaljenjem tekstu IRBRS)** putem više kreditnih linija. Tako je u 2021. godini za preduzetnike i preduzeća izdvojeno 49,48 mil. KM, za početne poslovne aktivnosti (start-up firme) 96.000 KM, za mikrobiznis u poljoprivredi 2,9 mil. KM, krediti za poljoprivredu 440 hiljada KM, krediti za preduzetnike i preduzeća 49,5 mil. KM⁸¹.

U toku pandemije, takođe putem Kompenzacionog fonda Republike Srpske su isplaćivane naknade za saniranje posljedica i poteškoća nastalih usljed širenja koronavirusa.⁸² Isplate su vršene na osnovu ispostavljenih rješenja poreske uprave, po osnovu smanjenja obima poslovanja. Najveći dio je bio određen za sufinansiranje kapitalnih investicija u poljoprivrednoj proizvodnji (5 mil. KM).⁸³

Programi pomoći od strane međunarodnih institucija i organizacija

U okviru programa podrške malim i srednjim preduzećima EBRD će plasirati sredstva u iznosu 1 mil. EUR putem programa pod nazivom „Podrška MSP za pristup tržištu Evropske unije kroz povećanu konkurentnost“⁸⁴. Sredstva su namijenjena MSP sa ciljem poboljšanja konkurentnosti

⁷⁹ <https://rbfbih.ba/sredstava-garancijskog-fonda-federacije-bih/>

⁸⁰ <https://www.rars-msp.org/lat/dokumenti-lat/strategije-lat/>

⁸¹ <https://www.irbrs.net/PlasiraniKreditiBaza/PlasiraniKreditiLista.aspx?p=2&lang=cir>

⁸² <https://www.rars-msp.org/lat/kompenzacioni-fond-sufinansira-kapitalne-investicije/>

⁸³ <https://poreskaupravar.org/objavljen-spisak-poslovnih-subjekata-koji-su-dobili-pomoc-vlade-rs/>

⁸⁴ <https://www.ebrd.com/news/2020/ebd-and-eu-support-small-businesses-in-bosnia-and-herzegovina.html>

i usklađenosti sa EU tehničkim standardima (u pogledu energetske efikasnosti, obnovljivih izvora energije, efikasnosti vode, smanjenja otpada, reciklaže i poboljšanja zdravstvenih i sigurnosnih standarda).

EU finansira i program „PowerUp“ namjenjen za razvoj i inovacije MSP i start-up kompanija sa ciljem jačanje kapaciteta kompanija u ranoj fazi razvoja na području Zapadnog Balkana. Program se provodi putem pružanja konsultantskih usluga kompanije Deloitte⁸⁵. Kompanije odabrane za učešće u ovom programu dobit će podršku i obuku za dalji razvoj poslovanja usmjerenu na povećanje njihove sposobnosti privlačenja investicija i otpornosti na krize i slične vanjske šokove. Program je predviđen da traje od oktobra 2020. godine do februara 2021. godine.

Nastavlja se provođenje programa „EU4Business“ za koji je predviđeno da traje do marta 2022. godine⁸⁶. Ukupna vrijednost projekta je 16,1 mil.EUR. „EU4Business“ projekat koji zajednički finansiraju EU (15 mil. EUR) i Savezna Republika Njemačka (1,1 mil. EUR). Od ovoga iznosa najviše je namijenjeno izvozno orijentisanim sektorima 4,5 mil. EUR, i za oblast poljoprivredno prehrambenog, ruralnog sektora EUR, 3 mil. EUR .

U okviru USAID-ove inicijative razvija se program „Snaga lokalnog“. To je mreža koja će putem web platforme omogućiti razmjenu informacija između različitih aktera, dati pregled odnosa i uticaja unutar civilnog društva, javnih i lokalnih institucija i poslovnog sektora te omogućiti uspostavljanje inicijativa vezanih za razvoj lokalnih zajednica u Bosne i Hercegovine. Program Snaga lokalnog bi trebala u periodu od pet godina putem internet platforme raditi na uključivanju i umrežavanju svih postojećih i novih inicijativa usmjerenih na razvoj lokalne zajednice. Program implementira Sarajevska regionalna razvojna agencija i Razvojna agencija Republike Srpske.

Program „Challenge to Change“ (u daljem tekstu C2C⁸⁷) je otvoren za privredne subjekte iz cijele Bosne i Hercegovine, ali i Švedske, kao i startupe koji imaju inovativne poslovne ideje, proizvode ili usluge koji mogu dovesti do povećanja broja zaposlenih, povećanja konkurentnosti i održivog društveno ekonomskog razvoja u BiH. Na raspolaganju je „Challenge“ fond od 3,9 mil. EUR koji je otvoren za privredne subjekte koji će moći dobiti grant sredstva u iznosu maksimalno 30.000 EUR, što predstavlja 50% ukupne investicije.

Nastavljeno je i provođenje Projekta razvoja tržišne poljoprivrede II (u daljnjem tekstu „FARMA II“)⁸⁸. Projekat „FARMA II“ je petogodišnji projekat razvoja poljoprivrede i poljoprivrednog poduzetništva, koji se temelji na ostvarenjima iz prethodnih aktivnosti USAID-a i Vlade Švedske.

⁸⁵<https://www2.deloitte.com/ba/bs/pages/powerup/program-za-mala-srednja-preduzeca-start-up-kompanije-o-programu.html>

⁸⁶ <https://eu4business.ba/o-eu4business-projektu/>

⁸⁷ <https://c2c.ba/en/project/information/1>

⁸⁸ <http://farmabih.ba/en/activities/info/6>

Razvoj poslovnih, slobodnih zona i inkubatora

Prema raspoloživim podacima sa web portala preduzetničkih zona⁸⁹ trenutno u Federaciji Bosne i Hercegovine postoji preko 120 verifikovanih preduzetničkih zona. Prema podacima FMPRO u periodu prije izbijanja pandemije, za preduzetničke zone je izdvojeno ukupno 27,8 mil. KM.

U Republici Srpskoj prema podacima koji su prezentovani na portalu⁹⁰ Republičke agencije za razvoj malih i srednjih preduzeća trenutno ima 13 poslovnih zona⁹¹, devet privrednih klastera i četiri poslovna inkubatora.

U novom usvojenom zakonu o slobodnim zonama (Sl. gl. RS br.15/21 od 03.03.2021.) uređuju se uslovi za osnivanje i rad slobodnih zona, djelatnosti koje se mogu obavljati u slobodnim zonama i uslovi za njihovo obavljanje, prestanak rada slobodnih zona, kao i druga pitanja od značaja za rad slobodnih zona u Republici Srpskoj.

Cilj donošenja ovog zakona⁹² je unapređenje poslovnog okruženja i povećanje konkurentnosti kao osnova za privlačenje investicija, bolja iskorištenost industrijskih potencijala, uvođenje novih tehnologija i otvaranje novih radnih mjesta. Prema definiciji slobodna zona je dio teritorije Republike Srpske koji je posebno ograđen i označen i u kojem se obavljaju djelatnosti uz posebne uslove u skladu sa ovim zakonom, carinskim propisima i drugim propisima kojima se uređuje rad slobodnih zona. Osnivač slobodne zone može da bude jedno ili više domaćih ili stranih pravnih i fizičkih lica.

⁸⁹ <http://zonefbih.gov.ba/>

⁹⁰ <http://www.rars-msp.org/sr/poslovne-zone/c70>

⁹¹ <http://www.rars-msp.org/sr/preduzetnicka-infrastruktura/c69>

⁹² <https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/zakon-o-slobodnim-zonama.html>

DODATAK

Godišnji izvještaj 2021. godine

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura 2015=100	2020.	2021.																
		Jan-Dec.	Jan.	Febr.	Mart	K1	April	Maj	Juni	K2	Juli	Aug.	Sept.	K3	Okt.	Nov.	Dec.	K4	Jan-Dec.
Industrija ukupno	100,0	-6,2	0,1	6,6	15,1	7,3	25,5	15,2	18,0	19,6	10,5	9,1	9,3	9,6	8,2	6,7	7,2	7,4	10,7
Proizvodi za međufaznu potrošnju	32,5	-6,2	-1,4	7,0	18,1	8,2	20,1	19,0	19,8	19,6	10,5	15,2	12,7	12,8	9,3	10,2	2,1	7,2	11,8
Energija	28,8	-4,1	2,9	15,7	5,6	7,8	11,5	10,4	14,4	12,1	5,6	1,5	5,8	4,3	7,0	-1,8	4,4	3,2	6,6
Kapitalni proizvodi	12,8	-4,7	11,8	17,3	52,2	27,0	89,6	53,6	36,0	59,7	29,0	14,8	11,3	18,4	14,8	19,2	24,3	19,4	28,9
Trajni proizvodi za široku potrošnju	4,2	-14,6	0,4	10,6	52,4	18,7	132,2	42,7	26,3	67,1	2,2	-5,8	-7,8	-3,8	0,5	3,4	8,7	4,2	14,8
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	21,8	-9,3	-9,0	-8,3	4,5	-4,1	15,0	-5,0	4,3	4,8	7,0	9,8	5,5	7,4	4,1	6,2	6,7	5,7	3,4
B Vađenje ruda i kamena	10,5	-1,1	16,6	-9,0	-0,3	-8,2	-14,5	-5,1	8,4	-3,7	4,2	-0,8	1,7	1,7	-2,1	-9,1	-9,0	-6,7	-4,4
C Prerađivačka industrija	69,2	-7,6	-0,9	2,6	20,2	7,4	33,5	16,9	17,6	22,7	13,2	11,6	10,2	11,7	9,9	9,9	8,8	9,5	12,5
D Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom (izuzev grane 35.3) i	20,5	-4,9	8,6	23,9	9,3	13,5	24,8	19,4	21,4	21,9	6,6	5,3	7,1	6,3	9,4	2,1	8,1	6,5	11,7
B05 Vađenje ugljena i lignita	7,8	0,3	-19,1	-9,5	-3,9	-10,9	-19,1	-10,0	-2,2	-10,4	3,4	-9,3	1,5	-1,5	0,8	-13,9	-7,9	-7,0	-7,7
B07 Vađenje metalnih ruda	1,2	-14,2	18,4	11,3	20,0	16,0	-5,2	-4,2	59,3	16,6	12,6	27,9	3,7	14,7	-6,2	4,7	-22,8	-8,1	7,5
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1,5	11,8	-28,8	-21,4	3,4	-13,9	3,0	25,8	28,3	19,0	3,3	14,6	1,7	6,5	-7,9	2,3	-5,0	-3,5	2,1
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	9,2	-5,0	-5,0	0,9	-2,4	-2,1	1,7	-4,4	11,3	2,9	12,9	19,4	6,8	13,0	3,9	1,7	2,0	2,5	4,1
C11 Proizvodnja pića	2,8	-17,7	-13,1	5,4	7,7	0,6	14,3	-4,5	-12,0	-0,7	7,7	27,0	10,0	14,9	1,6	50,2	21,9	24,6	8,8
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,0	-45,0	-19,8	-20,1	5,7	-6,2	159,1	-39,3	127,0	82,3	-18,3	203,5	119,5	101,6	-75,3	-81,4	3,9	-50,9	-10,4
C13 Proizvodnja tekstila	1,7	2,4	-15,7	13,9	52,2	3,2	33,4	-4,6	58,6	29,1	76,1	8,2	9,3	31,2	11,2	21,5	17,3	16,7	17,3
C14 Proizvodnja odjeće	2,6	-14,5	-3,6	-24,8	-12,7	-14,0	-5,1	-31,9	-20,8	-19,3	-28,0	-21,4	-12,7	-20,7	-7,1	-7,1	3,0	-3,7	-14,9
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	3,7	-13,8	-14,0	-17,7	3,4	-9,8	62,9	5,4	9,1	25,8	-16,3	-26,2	6,7	-11,9	15,5	17,6	9,8	14,3	2,6
C16 Prerada drva i pro. od drva i pluta, osim namještaja; materijala	4,8	0,4	-20,6	-5,2	13,8	-3,8	24,1	6,4	12,5	14,3	21,0	4,7	9,0	11,6	7,7	36,7	1,7	15,4	9,5
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2,5	9,6	9,0	2,9	14,4	-8,2	14,2	8,6	7,6	10,1	12,5	15,2	19,2	15,6	34,8	-4,2	11,5	14,0	11,8
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1,2	-13,7	-15,4	9,3	24,1	5,7	49,6	42,4	25,2	39,1	25,8	37,0	12,3	25,0	-6,7	-8,8	0,8	-4,9	13,5
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	0,5	-17,1	21,7	16,2	12,6	16,7	43,0	51,4	55,8	50,1	29,9	25,1	21,9	25,6	22,3	15,3	-3,2	11,5	24,4
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	3,4	-4,0	6,5	30,6	32,1	22,4	31,4	16,1	28,4	25,3	19,5	24,5	16,7	20,2	13,1	12,4	11,1	12,2	19,6
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1,4	-3,4	-52,7	-30,4	3,6	-26,3	-1,3	6,6	7,0	4,1	26,4	54,2	9,7	30,1	8,9	-2,1	20,4	9,1	2,8
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	4,2	-1,7	-1,2	-2,8	15,5	4,0	43,2	18,3	8,0	23,2	3,6	14,5	9,3	9,1	10,1	19,4	24,8	18,1	13,1
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	3,5	0,5	-16,5	-18,3	17,4	-3,5	4,2	12,9	10,7	9,3	-1,2	3,3	0,3	0,8	-0,9	2,1	-6,3	-1,7	1,6
C24 Proizvodnja baznih metala	2,7	-25,0	-1,2	10,2	31,4	12,5	27,3	46,3	19,5	31,0	0,7	42,1	33,7	25,5	26,8	14,0	-6,6	11,4	18,5
C25 Proizv. gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	12,8	1,9	15,6	28,1	48,6	31,2	72,0	44,7	41,8	52,8	26,4	10,3	12,0	16,2	11,7	11,0	20,7	14,5	26,5
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0,3	18,3	7,7	9,5	45,4	19,8	67,5	-7,9	-8,8	16,9	-25,5	4,1	-2,1	-7,8	-14,3	-6,9	-28,7	-16,6	0,1
C27 Proizvodnja električne opreme	2,1	6,9	16,2	23,9	31,7	24,3	35,7	36,2	22,9	31,6	21,8	9,9	16,1	15,9	5,4	20,0	-0,5	8,3	19,2
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	2,2	-10,9	3,2	10,2	52,3	20,8	49,0	28,1	32,1	36,4	17,0	29,5	23,6	23,4	0,1	15,8	-9,6	2,1	19,7
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1,4	-23,6	0,5	4,2	29,8	11,2	106,4	98,2	52,0	85,5	37,1	30,3	8,0	25,1	9,5	13,2	-6,4	5,4	26,7
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,1	-23,8	12,1	-13,0	10,6	2,8	-23,8	-25,8	-58,6	-36,1	-22,6	-12,3	-42,7	-25,9	-20,8	-22,8	47,0	1,1	-15,0
C31 Proizvodnja namještaja	4,0	-16,4	-3,5	9,3	48,0	15,5	141,9	43,0	23,4	69,4	0,4	-5,9	-8,0	-4,5	2,4	3,5	10,1	5,3	14,1
C32 Ostala prerađivačka industrija	0,8	-4,2	-0,4	-8,2	-12,5	-8,9	20,4	-23,1	-20,1	-7,6	34,0	-31,5	0,9	1,1	-12,3	30,1	10,8	9,5	-5,2
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	1,3	-12,1	-13,8	-8,7	7,6	-5,0	23,4	20,8	19,2	21,1	3,1	-0,8	8,8	3,7	-9,3	7,7	18,1	5,5	6,1
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	20,5	-4,9	8,6	23,9	9,3	13,5	24,8	19,4	21,4	21,9	6,6	5,3	7,1	6,3	9,4	2,1	8,1	6,5	11,7

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Tabela 2: Industrijska proizvodnja u Fedaeraciji Bosne i Hercegovine

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura 2015=100	2020.	2021.																
		Jan-Dec.	Jan.	Febr.	Mart	K1	April	Maj	Jun	K2	Juli	Aug.	Sept.	K3	Okt.	Nov.	Dec.	K4	Jan-Dec.
Industrija ukupno	100,0	-5,9	-0,5	1,7	17,1	5,9	25,4	13,6	15,4	18,2	10,2	9,1	10,3	9,9	10,2	5,0	7,4	7,5	10,1
Proizvodi za međufaznu potrošnju	32,6	-4,4	0,6	1,9	18,6	7,1	20,1	22,8	18,6	20,5	11,6	16,8	14,2	14,2	7,7	8,8	7,1	7,9	12,3
Energija	26,3	-5,8	-0,6	5,8	12,7	5,5	8,4	2,4	3,4	4,7	-1,7	-3,8	7,7	0,7	10,6	-5,7	-1,9	1,0	2,9
Kapitalni proizvodi	13,2	-2,1	18,8	20,4	49,1	29,5	87,2	49,1	38,0	58,1	27,9	13,8	9,8	17,2	18,7	21,1	28,1	22,6	29,9
Trajni proizvodi za široku potrošnju	3,2	-20,9	-5,0	5,5	43,6	12,6	116,1	48,7	31,3	65,3	8,4	1,8	-5,4	1,6	3,4	5,1	9,8	6,1	15,8
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	24,7	-7,8	-12,8	-14,1	0,7	-8,7	12,6	-7,8	4,7	3,2	8,3	10,5	7,5	8,8	7,6	3,7	5,6	5,6	2,2
B Vadenje ruda i kamena	10,8	-1,5	-21,6	-16,7	0,8	12,4	-10,4	-2,7	-3,3	-5,5	-4,0	-6,8	1,2	-3,2	-4,1	-22,0	-8,2	-11,4	-8,2
C Prerađivačka industrija	73,2	-6,6	0,4	1,0	19,1	6,8	32,8	17,1	19,2	23,1	14,3	13,3	11,3	13,0	10,7	9,2	10,9	10,3	13,1
D Proizvodnja i snabdjevanje el. energijom i plinom (izuzev grane 35.3) 1	16,0	-5,7	4,2	12,8	18,3	11,0	19,3	9,7	10,4	13,1	0,2	0,5	11,6	4,1	17,4	1,7	0,4	6,5	8,4
B05 Vadenje ugljena i lignita	8,9	-4,4	-20,4	-14,4	1,8	-11,1	-11,6	-10,5	-11,1	-11,1	-7,6	-14,9	-1,1	-7,9	-3,6	-26,6	-9,9	-13,4	-10,9
B07 Vadenje metalnih ruda	0,3	13,8	-55,2	-19,1	40,6	-9,7	-34,3	33,6	82,9	27,4	4,0	-18,4	-22,2	-12,2	42,0	-23,0	-66,7	-15,9	-2,3
B08 Vadenje ostalih ruda i kamena	1,6	11,4	-22,4	-27,6	-9,1	-19,8	-1,7	34,2	24,0	18,8	9,4	29,4	13,6	17,5	-11,3	-2,7	3,4	-3,5	2,6
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	7,6	-1,4	-4,8	-6,1	-6,0	-5,6	7,8	-3,2	22,0	8,9	17,9	24,7	20,1	20,9	15,6	8,7	1,1	8,5	7,9
C11 Proizvodnja pića	3,7	-14,7	-10,7	5,1	-2,9	-2,9	-5,2	-7,9	-19,2	-10,8	-2,9	21,3	10,9	9,8	-2,9	13,0	11,8	7,3	0,2
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,1	-45,9	-19,8	-20,1	5,7	-6,2	159,1	-39,3	127,0	82,3	-18,3	203,5	119,5	101,6	-75,3	-81,4	3,9	-50,9	-10,4
C13 Proizvodnja tekstila	2,5	3,9	-18,5	-18,6	58,8	1,0	25,3	-11,3	64,8	26,3	90,2	5,1	9,4	34,9	12,0	22,9	18,7	17,9	16,3
C14 Proizvodnja odjeće	4,0	-10,5	-2,9	-25,4	-13,8	-14,4	-4,7	-32,1	-20,2	-19,0	-29,0	-21,1	-12,4	-20,9	-5,2	-6,3	4,6	-2,3	-14,7
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	2,8	-18,5	-30,2	-30,7	-13,7	-25,4	43,1	-2,0	5,9	15,7	-19,2	-34,9	-7,9	-20,7	18,9	17,6	1,6	12,7	-6,9
C16 Prerada drva i pro. od drva i pluta, osim namještaja; materijala	3,4	-10,0	-0,9	0,0	16,5	5,2	42,2	20,7	21,0	28,0	22,4	7,1	6,7	12,1	1,2	7,5	7,0	5,2	12,1
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2,9	13,4	12,2	6,9	29,6	14,3	24,2	14,0	10,4	16,2	6,1	12,8	19,8	12,9	34,6	-11,9	11,4	11,4	13,1
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1,5	-16,9	-19,8	14,0	34,7	8,4	56,0	54,9	24,1	45,0	21,3	32,6	20,6	24,9	0,1	-6,2	9,4	1,1	17,4
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	1,4	-14,0	22,8	16,3	10,9	16,5	41,3	48,3	55,1	48,2	32,6	29,7	23,9	28,7	25,1	16,5	-3,4	12,7	25,0
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	4,1	3,5	5,9	27,2	35,0	21,9	31,6	14,8	27,6	24,6	18,9	23,0	15,5	19,1	11,8	11,2	9,8	10,9	18,7
C21 Proizv. osnovnih farm. proizvoda i farmaceutskih preparata	2,4	-3,3	-52,9	-32,6	24,4	-23,3	3,1	1,3	2,6	2,3	37,2	61,3	-4,3	31,4	9,0	-9,8	24,8	8,0	3,1
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	3,9	-9,0	-1,7	-1,0	19,4	5,5	44,1	33,8	21,0	33,0	14,8	26,0	20,6	20,5	30,2	26,9	29,7	28,9	21,7
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4,0	-0,6	-15,8	-21,8	12,0	-6,5	1,7	13,8	8,2	7,9	0,3	11,0	-1,7	3,2	-0,3	6,5	-10,1	-1,3	1,3
C24 Proizvodnja baznih metala	5,6	-19,4	7,8	4,2	19,5	10,5	13,1	46,3	15,4	24,9	4,8	32,4	26,1	21,1	10,2	6,9	-7,0	3,4	13,5
C25 Proizv. gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	11,5	3,6	23,5	31,9	52,9	36,3	79,7	35,9	38,0	51,2	21,6	7,7	12,8	14,0	8,1	13,6	36,0	19,2	27,6
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0,3	-9,7	6,9	18,7	32,2	19,9	61,4	-10,5	2,7	17,8	2,5	4,7	53,3	20,2	-0,5	51,2	-34,9	5,3	14,2
C27 Proizvodnja električne opreme	1,4	12,0	8,5	20,5	21,9	17,1	31,0	20,1	12,1	21,1	17,8	1,3	19,5	12,8	7,2	22,8	3,9	11,3	15,3
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	2,1	-8,8	12,4	-0,9	43,2	17,9	45,4	31,2	31,8	36,1	21,1	35,4	19,4	25,3	11,4	24,8	-8,1	9,4	21,8
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	3,4	-27,8	-1,2	4,0	28,1	9,9	106,0	100,6	81,2	95,9	33,3	28,1	1,7	21,0	6,1	11,2	-14,1	1,1	26,0
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,0	58,4	237,6	112,4	228,1	189,1	208,7	-13,1	-95,2	33,4	-98,9	-94,2	-95,0	-96,0	-96,9	-95,8	-96,6	-96,4	-26,7
C31 Proizvodnja namještaja	3,1	-21,1	-6,5	5,8	43,2	12,1	113,8	49,7	29,5	64,4	6,7	1,0	-5,6	0,7	2,7	4,2	10,0	5,6	15,2
C32 Ostala prerađivačka industrija	0,8	-2,0	-1,1	-5,8	-15,7	-10,0	19,7	-28,9	-18,1	-9,1	32,1	-36,1	-1,8	-2,0	-13,7	25,4	9,0	6,9	-7,4
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	0,7	-0,7	-10,6	-4,5	0,4	-4,9	4,7	5,8	-1,3	3,1	-8,7	-7,7	1,4	-5,0	-12,3	0,7	-4,2	-5,3	-3,1
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	16,0	-5,7	4,2	12,8	18,3	11,0	19,3	9,7	10,4	13,1	0,2	0,5	11,6	4,1	17,4	1,7	0,4	6,5	8,4

Izvor: Federalni zavod za statistiku Bosne i Hercegovine

Tabela 3: Industrijska proizvodnja u Republici Srpskoj

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura 2015=100	2020.	2021.																
		Jan-Dec.	Jan.	Febr.	Mart	K1	April	Maj	Juni	K2	Juli	Aug.	Sept.	K3	Okt.	Nov.	Dec.	K4	Jan-Dec.
Industrija ukupno	100,0	-6,7	1,5	18,2	11,4	10,4	25,4	13,6	15,4	18,2	9,7	7,4	8,1	8,4	4,7	10,8	6,9	7,5	12,1
Proizvodi za međufaznu potrošnju	32,9	-10,9	-3,5	18,8	18,1	12,1	20,1	22,8	18,6	20,5	6,5	8,8	9,0	8,1	12,3	10,9	-9,2	4,7	9,7
Energija	39,8	-1,2	9,9	36,4	-4,7	12,0	8,4	2,4	3,4	4,7	16,5	9,1	2,5	9,4	0,7	4,3	15,0	6,7	12,8
Kapitalni proizvodi	5,9	-13,3	-16,9	5,8	71,0	17,8	87,2	49,1	38,0	58,1	34,3	18,7	18,7	23,9	-1,0	12,8	14,9	8,9	26,2
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2,0	5,7	16,0	29,6	76,4	37,4	116,1	48,7	31,3	65,3	-12,9	-23,3	-13,8	-16,7	-6,0	-0,9	7,1	0,1	13,0
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	19,3	-12,3	-1,7	3,6	13,6	5,5	12,6	-7,8	4,7	3,2	0,3	2,8	6,1	3,0	1,1	18,4	10,8	10,1	8,4
B Vadenje ruda i kamena	13,3	-0,4	-4,2	6,6	-2,1	0,3	-10,4	-2,7	-3,3	-5,5	18,7	8,6	2,3	9,9	0,9	9,6	-10,0	0,2	2,0
C Prerađivačka industrija	53,8	-10,3	-4,6	5,9	24,4	8,8	32,8	17,1	19,2	23,1	7,5	4,3	9,0	6,9	8,9	13,0	4,0	8,6	11,5
D Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom (izuzev grane 35.3) 1	32,9	-3,9	17,0	45,3	-1,7	18,1	19,3	9,7	10,4	13,1	14,5	11,4	-0,1	8,6	-2,5	2,7	20,9	7,0	16,7
B05 Vadenje ugljena i lignita	6,8	11,8	-16,4	3,5	-15,2	-10,3	-11,6	-10,5	-11,1	-11,1	29,8	0,5	6,5	12,3	9,6	9,7	-4,8	4,8	-0,8
B07 Vadenje metalnih ruda	5,5	-17,8	89,9	17,4	16,5	22,2	-34,3	33,6	82,9	27,4	14,9	38,4	7,8	20,3	-11,6	7,9	-18,8	-7,5	9,3
B08 Vadenje ostalih ruda i kamena	0,9	13,3	-59,5	9,8	54,0	15,8	-1,7	34,2	24,0	18,8	-12,2	-22,3	-27,5	-20,6	3,3	16,3	-25,4	-1,9	0,6
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	8,8	-8,2	-9,5	8,1	2,4	0,5	7,8	-3,2	22,0	8,9	-1,0	4,4	-2,6	0,3	-4,6	0,6	5,8	0,6	2,0
C11 Proizvodnja pića	2,5	-20,8	-19,5	6,3	46,8	11,0	-5,2	-7,9	-19,2	-10,8	38,8	42,0	8,4	29,7	10,4	159,4	48,1	72,6	31,7
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	159,1	-39,3	127,0	82,3	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0
C13 Proizvodnja tekstila	0,8	-12,5	6,4	16,7	24,7	16,6	25,3	-11,3	64,8	26,3	31,1	37,3	8,3	25,6	6,7	13,5	11,7	10,6	23,1
C14 Proizvodnja odjeće	1,5	-44,7	-12,5	-16,7	1,1	-9,5	-4,7	-32,1	-20,2	-19,0	-13,8	-25,4	-16,9	-18,7	-24,7	-16,5	-12,8	-18,0	-17,6
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	5,7	-10,3	10,1	-0,5	23,9	11,1	43,1	-2,0	5,9	15,7	-13,1	-14,6	21,6	-2,0	12,6	17,5	19,2	16,4	13,3
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	6,0	-1,9	-20,8	-14,7	14,2	-5,8	42,2	20,7	21,0	28,0	8,2	-4,3	19,1	7,7	12,4	51,9	-8,1	18,7	6,2
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	0,6	0,9	-2,2	-10,2	-16,0	-9,7	24,2	14,0	10,4	16,2	43,2	24,6	16,9	28,3	35,5	29,2	12,1	25,6	7,3
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	0,6	-13,7	12,2	-10,8	-15,3	-6,6	56,0	54,9	24,1	45,0	46,9	61,1	-17,3	30,2	-32,8	-16,9	-16,3	-22,0	-0,3
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	0,0	-55,2	0,1	13,6	39,7	19,9	41,3	48,3	55,1	48,2	-2,1	-23,4	-5,7	-10,4	-15,8	-2,2	0,3	-5,9	15,4
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2,1	-45,1	11,4	58,8	14,7	25,9	31,6	14,8	27,6	24,6	25,5	36,9	26,5	29,7	25,1	21,8	22,2	23,0	27,2
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	0,6	1,8	-52,5	-22,0	-25,3	-33,1	3,1	1,3	2,6	2,3	-11,9	38,3	82,3	36,2	8,5	41,9	7,0	19,1	2,0
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	2,9	19,6	13,4	-12,6	5,5	0,8	44,1	33,8	21,0	33,0	-29,2	-24,3	-22,1	-25,2	-34,7	-11,0	6,8	-12,9	-13,6
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	2,6	4,7	-20,2	-5,6	40,8	7,7	1,7	13,8	8,2	7,9	-5,8	-17,6	6,1	-5,7	-0,9	-8,0	3,8	-1,7	2,0
C24 Proizvodnja baznih metala	3,6	-47,4	-31,5	42,2	223,7	23,2	13,1	46,3	15,4	24,9	-15,4	89,3	76,2	50,0	192,1	60,9	-5,1	82,6	44,6
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	7,0	-13,8	-12,7	15,2	35,6	14,1	79,7	35,9	38,0	51,2	48,2	21,5	9,9	26,5	30,6	1,3	-15,7	5,4	22,6
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0,3	61,2	8,5	1,2	68,8	19,6	61,4	-10,5	2,7	17,8	-43,9	3,8	-31,9	-24,0	-23,5	-33,9	-23,9	-27,1	-11,3
C27 Proizvodnja električne opreme	1,3	-11,7	39,5	31,5	54,0	42,0	31,0	20,1	12,1	21,1	32,2	34,6	8,9	25,2	1,7	14,3	-8,0	2,7	28,6
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	2,3	-20,6	-11,9	29,9	76,5	26,5	45,4	31,2	31,8	36,1	11,0	20,7	30,5	20,8	-15,7	4,6	-11,9	-7,7	16,2
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0,7	-5,2	10,3	5,7	38,3	18,1	106,0	100,6	81,2	95,9	53,9	38,1	41,8	44,6	24,4	20,9	22,6	22,7	29,8
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,5	-30,0	6,9	-15,4	7,5	-0,7	208,7	-13,1	-95,2	33,4	-20,3	-10,4	-41,8	-24,2	-18,7	-21,0	50,7	3,7	-14,7
C31 Proizvodnja namještaja	1,9	-12,7	6,9	24,3	61,5	27,5	113,8	49,7	29,5	64,4	-16,2	-23,2	-14,3	-17,9	2,0	1,0	11,3	4,7	12,0
C32 Ostala prerađivačka industrija	0,5	-27,7	12,6	-41,8	69,4	13,3	19,7	-28,9	-18,1	-9,1	46,6	28,8	24,4	33,3	4,6	99,3	27,1	43,7	22,2
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	1,3	-31,3	-21,2	-17,1	24,4	-5,3	4,7	5,8	-1,3	3,1	31,1	14,3	23,6	23,0	-3,8	22,0	63,3	27,2	26,3
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	32,9	-4,9	17,0	45,3	-1,7	18,1	19,3	9,7	10,4	13,1	14,5	11,4	-0,1	8,6	-2,5	2,7	20,9	7,0	16,7

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srpske

Tabela 4: Realni sektor - industrija i usluge (Rast g/g u %)

		2020	2021	2020				2021			
				K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
Industrija	Industrijska proizvodnja - fizički obim	-6,2	10,7	-3,8	-14,1	-6,5	-0,1	7,3	32,6	31,2	7,4
	<i>Intermedijarni proizvodi</i>	-6,3	11,8	-5,4	-14,6	-8,1	4,4	8,2	39,7	29,7	7,2
	<i>Energija</i>	-4,1	6,6	2,3	-7,8	-8,3	-2,7	7,8	24,7	43,5	3,2
	<i>Kapitalni proizvodi</i>	-4,5	28,9	-12,1	-21,1	2,3	14,1	27,0	65,1	24,9	19,4
	<i>Trajni proizvodi za široku potrošnju</i>	-14,6	14,8	-21,2	-40,8	3,9	7,1	18,7	62,3	5,4	4,2
	<i>Netrajni proizvodi za široku potrošnju</i>	-9,3	3,4	-5,1	-14,1	-8,3	-9,5	-4,1	10,9	15,4	5,7
Građevinarstvo	Obim građevinskih radova - Ukupno	0,3	2,1	-2,6	-0,9	2,7	1,9	3,3	2,8	1,5	0,9
	<i>Visokogradnja</i>	0,0	4,6	-5,0	-0,5	3,4	1,7	2,7	6,6	11,1	-2,3
	<i>Niskogradnja</i>	0,7	-0,1	-0,4	-1,2	2,0	2,0	3,9	-0,6	-6,6	3,7
Prevoz	Cestovni (prevezeno robe)	-5,2	-	-8,6	-13,0	-12,8	-4,5	-4,9	5,5	7,7	-
	Cestovni (prevezeni putnici)	-53,9	-	-15,9	-82,9	-60,8	-47,2	-37,4	221,3	16,8	-
	Gradsko - Prigradski prevoz (prevezeni putnici)	-33,6	-	-13,4	-66,4	-25,4	-21,9	-10,6	120,4	2,3	-
	Željeznički (prevezeno robe)	-15,9	-	-14,3	-26,5	-16,3	-5,6	-2,3	18,4	15,4	-
	Željeznički (prevezeni putnici)	-72,5	-	-18,9	-91,8	-79,6	-77,7	-59,3	242,8	92,7	-
	Avionski (prevezeni putnici)	-72,7	-	-14,3	-94,9	-80,1	-76,4	-70,8	643,5	310,8	-
Maloprodaja	Realni rast prometa	-8,3	18,1	3,8	-16,9	-11,1	-6,9	1,9	26,6	26,4	17,2
	<i>Motorna goriva u s.p.</i>	-21,0	23,7	-11,8	-31,9	-22,1	-16,8	-2,0	37,1	33,3	26,8
	<i>Trgovina na malo, osim motornih goriva u s.p.</i>	-4,6	16,8	8,6	-12,5	-7,9	-4,2	2,8	24,2	24,7	15,0
Turizam	Dolasci turista - ukupno	-69,7	91,7	-19,5	-93,6*	-69,3*	-67,4*	-19,9	1162,5*	124,1*	19,5*
	<i>Domaći turisti</i>	-31,8	52,3	-18,6	-80,3*	11,6*	-31,8*	29	811,8*	17,2*	52,3*
	<i>Strani turisti</i>	-83,6	152,7	-19,9	-98,1*	-90,1*	-83,7*	-51,9	3750,0*	474,8*	152,7*

Izvor: BHAS zvanična saopštenja

* prosjek mjesečnih stopa

Tabela 5: Realni sektor po entitetima (rast g/g u %)

(u zaglavlju tabele ispod: Federacija Bosne i Hercegovine - FBiH, Republika Srpska - RS)

			2020	2021	2020				2021			
					K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
Proizvodnja i građevinarstvo	Industrijska proizvodnja - fizički obim	FBiH	-5,9	10,1	-3,8*	-14,8*	-4,1*	-1,9*	5,9*	18,1*	9,9*	7,5*
		RS	-6,6	12,1	-3,4*	-12,6*	-10,9*	0,7*	10,4*	23,9*	8,4*	7,5*
	Građevinarstvo (vrijednost radova)	FBiH	1,6	4,1	0,4^	0,8^	2,2^	2,9^	3,0^	4,1^	4,7^	3,8^
		RS	-1,9	-0,7*	-8,0^	-3,8^	3,8^	0,4^	4,8^	0,2^	-3,5^	-4,4^
Prevoz	Cestovni (prevezeno robe)	FBiH	-9	2,0	-8,2	-8,0	-14,2	-6,7	-5,5	4,0	4,7	2,5
		RS	-15,5	15,5*	-25,5	-24,2	-10,7	-1,4	-5,4	7,8	10,8	46,3
	Cestovni (prevezeni putnici)	FBiH	-46,7	0,1	-19,8	-82,3	-50,0	-37,5	-34,9	158,8	1,1	-9,2
		RS	-62,8	10,1	-51,1	-82,5	-73,4	-61,8	-44,4	291,0	41,2	15,8
	Gradsko - prigradski prijevoz (prevezeni putnici)	FBiH	-31,8	12,1	-21,0	-63,7	-22,3	-19,7	-8,2	114,2	0,7	-8,4
		RS	-41,9	12,7	-30,0	-80,2	-37,3	-34,2	-23,7	169,6	16,7	0,9
	Željeznički (prevezeno robe)	FBiH	-15,1	4	-11,9	-22,8	-15,1	-10,0	-3,4	13,0	9,4	-2,4
		RS	-16,8	15,4	-18,4	-33,4	-17,8	5,3	3,5	34,0	29,5	0,0
Ugostiteljstvo	Željeznički (prevezeni putnici)	FBiH	-75,3	55,3	-31,2	-93,8	-82,6	-81,5	-64,6	311,8	137,9	226,6
		RS	-63,7	3,4	-19,4	-85,0	-70,8	-68,3	-52,0	150,0	14,3	23,1
	Nominalni rast prometa	FBiH	-46,2	80,5*	-8,2	-70,3	-50,5	-42,7	-9,8	142,2	106,6	83,0
	Nominalni rast prometa	RS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Turizam	Dolasci domaćih turista	FBiH	-30,8*	-	-19,3*	-81,0*	16,3*	-39,2*	46,8*	-	23,6*	313,8*
		RS	-52,5	41,8	-15,3	-79,5*	6,1*	-28,9*	25,0	719,9*	6,4*	33,1*
	Dolasci stranih turista	FBiH	-74,8*	-	-22,7*	-98,9*	-93,0*	-84,5*	-40,8*	-	-	264,7*
		RS	-69,7	79,9	-11,6	-94,9*	-74,4*	-79,8*	-43,4	3357,5*	184,3*	236,3*

Izvor: Zvanična saopštenja entitetskih zavoda za statistiku

^ Realni rast proizvodnje u građevinarstvu

* prosjek mjesečnih/kvartalnih stopa

Tabela 6: Tržište rada

(u zaglavlju tabele ispod: Bosna i Hercegovina - BiH, Federacija Bosne i Hercegovine - FBiH, Republika Srpska - RS, Brčko Distrikt - BD)

Period	Broj zaposlenih lica*				Broj registrovanih nezaposlenih lica				Stopa registrovane nezaposlenosti**				Prosječne neto plate				Prosječne penzije***			
	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD
	osobe								%				KM							
2019.	820.974	531.483	272.366	17.807	411.230	313.570	89.896	7.763	33,4	37,1	24,8	30,4	921	928	906	915	401	415	378	358
2020.	813.085	520.162	274.227	17.844	415.231	321.581	86.695	6.955	33,8	38,2	24,0	28,0	956	956	956	948	412	423	394	368
2021.	823.599	525.397	279.030	17.795	394.402	311.679	76.033	6.689	32,4	37,2	21,4	27,3	998	996	1.004	961	421	428	409	374
I 2021.	811.317	516.137		17.873	415.027	324.862	82.898	7.267	33,8	38,6		28,9	969	974	962	942	419	428	406	375
II 2021.	810.406	517.693		17.840	410.776	321.668	81.984	7.124	33,6	38,3		28,5	961	951	984	944	419	428	406	374
III 2021.	812.437	519.334	275.358	17.745	406.718	318.648	81.053	7.017	33,4	38,0	22,7	28,3	989	996	978	950	421	431	406	374
IV 2021.	819.962	522.139		17.739	402.146	315.019	80.129	6.998	32,9	37,6		28,3	985	990	978	953	420	429	406	374
V 2021.	822.110	523.852		17.768	395.999	311.752	77.455	6.792	32,5	37,3		27,7	981	982	981	949	420	429	406	373
VI 2021.	826.025	526.919		17.752	393.781	311.389	75.681	6.711	32,3	37,1		27,4	997	999	994	961	420	429	406	373
VII 2021.	824.860	525.292		17.877	395.383	313.574	75.108	6.701	32,4	37,4		27,3	1.002	995	1019	970	420	429	406	373
VIII 2021.	823.458	524.009		17.885	392.551	312.018	73.913	6.620	32,3	37,3		27,0	1.007	1.000	1025	965	420	429	406	372
IX 2021.	831.543	531.024	282.702	17.817	384.209	305.395	72.240	6.574	31,6	36,5	20,4	27,0	1.006	998	1026	972	423	428	414	377
X 2021.	831.300	530.989		17.764	382.348	304.592	71.477	6.279	31,5	36,5		26,1	1.007	999	1027	973	423	428	414	377
XI 2021.	834.970	534.119		17.746	378.079	301.513	70.476	6.090	31,2	36,1		25,5	1.023	1.022	1030	972	422	428	414	376
XII 2021.	834.796	533.260		17.728	375.804	299.717	69.987	6.100	31,0	36,0		25,6	1.042	1.046	1.038	983	422	428	414	376

Izvor: BHAS, entitetski zavodi za statistiku, Federalni zavod za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta, Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske.

* Za Bosnu i Hercegovinu podaci o broju zaposlenih lica do septembra 2021. godine su konačani, a nakon toga su privremeni. U Republici Srpskoj broj zaposlenih lica se objavljuje samo za mart i septembar.

** Stopa registrovane nezaposlenosti je izračunata kao odnos broja registrovanih nezaposlenih lica i ukupne radne snage (zaposlena i nezaposlena lica).

*** Prosječne penzije u Bosni i Hercegovini su izračunate na osnovu entitetskih nivoa penzija ponderisanih odnosom ukupnog broja penzionera u svakom entitetu (bez obzira na mjesto prebivališta).

Tabela 7: Pregled emitovanih obveznica Vlade Republike Srpske

Redni broj	Oznaka obveznice	Iznos u KM	Datum emisije	Rok dospijeca	Kamatna stopa
1.	RSBD-O24	25.000.000	22.03.2021./23.03.2021.	10 godina	2,500%
2.	RSBD-O25	20.000.000	24.03.2021.	7 godina	1,990%
UKUPNO		45.000.000			

Izvor: Ministarstvo finansija Republike Srpske

Tabela 8: Pregled emitovanih obveznica Vlade Federacije Bosne i Hercegovine

Redni broj	Oznaka obveznice	Iznos u KM	Datum emisije	Rok dospijeca	Kamatna stopa
1.	FBH7O121	30.000.000	27.04.2021	7 godina	1,066%
2.	FBH1O221	30.000.000	08.06.2021.	10 godina	1,077%
3.	FBH3O321	30.000.000	29.06.2021.	6 godina	0,750%
UKUPNO		90.000.000			

Izvor: Ministarstvo finansija Federacije Bosne i Hercegovine

Tabela 9: Pregled emitovanih trezorskih zapisa Vlade Republike Srpske

Redni broj	Oznaka	Datum aukcije	Rok dospijeca /mjeseci	Vrijednost emisije (u KM)	Kamatna stopa %
1.	RS21-T01	12.01.2021.	6 mjeseci	30.000.000	0,3589%
2.	RS21-T02	04.02.2021.	6 mjeseci	25.000.000	0,5001%
3.	RS21-T03	17.02.2021.	6 mjeseci	20.000.000	0,6000%
4.	RS21-T04	11.03.2021.	6 mjeseci	20.000.000	0,5631%
UKUPNO				95.000.000	

Izvor: Ministarstvo finansija Republike Srpske

Tabela 10: Pregled emitovanih trezorskih zapisa Vlade Federacije Bosne i Hercegovine

Redni broj	Oznaka	Datum aukcije	Rok dospijeca /mjeseci	Vrijednost emisije (u KM)	Kamatna stopa %
1.	FBHTZ121	11.05.2021.	6 mjeseci	50.000.000	0,014%
2.	FBHTZ221	22.06.2021.	12 mjeseci	50.000.000	-0,002%
UKUPNO				100.000.000	

Izvor: Ministarstvo finansija Federacije Bosne i Hercegovine

Tabela 11: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)

u mil. KM

Period	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	Pričuveni (primarni) novac (M0)	Transakcijski novac (M1)	Kvazi novac (QM)	M2 ukupno
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11=3+4+5	12=6+7	13=8+9+10	14=12+13
I-III 2019.	4.782,7	5.214,4	135,8	4.007,7	7.920,8	2.699,6	2.300,4	7.460,6	10.132,9	11.928,5	12.460,6	24.389,1
I-VI 2019.	4.924,0	5.495,8	149,8	4.126,6	8.208,0	2.786,6	2.387,5	7.440,0	10.569,6	12.334,6	12.614,1	24.948,6
I-IX 2019.	5.114,2	5.683,8	162,0	4.268,5	8.628,2	2.907,6	2.481,7	7.481,8	10.960,0	12.896,7	12.871,1	25.767,8
2019.	5.199,9	5.743,6	176,6	4.330,1	8.921,1	2.998,0	2.490,3	7.593,2	11.120,2	13.251,2	13.081,5	26.332,7
I-III 2020.	5.684,0	5.172,4	186,4	4.683,9	8.790,1	3.023,2	2.564,2	7.476,0	11.042,7	13.474,0	13.063,5	26.537,5
I-VI 2020.	5.834,8	5.226,8	204,8	4.818,9	8.954,6	2.995,8	2.617,3	7.283,6	11.266,4	13.773,5	12.896,7	26.670,2
I-IX 2020.	6.033,0	5.314,8	219,4	4.896,9	9.479,6	2.984,9	2.766,2	7.263,8	11.567,2	14.376,5	13.014,9	27.391,4
2020.	6.172,5	5.901,1	231,8	5.043,4	10.011,8	3.034,7	2.902,5	7.256,6	12.305,4	15.055,2	13.193,8	28.249,0
I-III 2021.	6.222,3	5.654,8	244,7	5.053,8	10.367,4	3.035,0	3.033,2	7.336,5	12.121,7	15.421,2	13.404,7	28.825,9
I-VI 2021.	6.441,3	5.941,7	261,3	5.211,3	10.931,2	3.111,9	3.043,9	7.326,3	12.644,3	16.142,5	13.482,1	29.624,6
I-IX 2021.	6.814,9	6.346,9	292,5	5.436,2	11.658,5	3.107,5	3.119,6	7.326,9	13.454,2	17.094,7	13.554,0	30.648,7
2021.	6.923,8	7.219,6	304,9	5.533,1	12.383,6	3.044,2	3.300,2	7.243,9	14.448,3	17.916,6	13.588,3	31.505,0
Stope rasta g/g												
I-III 2019.	10,1%	0,2%	58,3%	10,2%	11,8%	-34,0%	21,8%	31,3%	5,2%	11,2%	6,9%	9,0%
I-VI 2019.	9,1%	9,4%	52,8%	9,9%	9,9%	-32,7%	17,6%	30,8%	9,7%	9,9%	6,3%	8,1%
I-IX 2019.	8,4%	4,5%	43,9%	8,2%	7,2%	-29,8%	26,2%	30,3%	6,7%	7,5%	8,6%	8,1%
2019.	9,5%	4,0%	40,7%	8,8%	9,2%	-30,3%	27,0%	31,3%	6,9%	9,1%	8,6%	8,9%
I-III 2020.	18,8%	-0,8%	37,2%	16,9%	11,0%	12,0%	11,5%	0,2%	9,0%	13,0%	4,8%	8,8%
I-VI 2020.	18,5%	-4,9%	36,7%	16,8%	9,1%	7,5%	9,6%	-2,1%	6,6%	11,7%	2,2%	6,9%
I-IX 2020.	18,0%	-6,5%	35,4%	14,7%	9,9%	2,7%	11,5%	-2,9%	5,5%	11,5%	1,1%	6,3%
2020.	18,7%	2,7%	31,2%	16,5%	12,2%	1,2%	16,6%	-4,4%	10,7%	13,6%	0,9%	7,3%
I-III 2021.	9,5%	9,3%	31,3%	7,9%	17,9%	0,4%	18,3%	-1,9%	9,8%	14,5%	2,6%	8,6%
I-VI 2021.	10,4%	13,7%	27,6%	8,1%	22,1%	3,9%	16,3%	0,6%	12,2%	17,2%	4,5%	11,1%
I-IX 2021.	13,0%	19,4%	33,3%	11,0%	23,0%	4,1%	12,8%	0,9%	16,3%	18,9%	4,1%	11,9%
2021.	12,2%	22,3%	31,5%	9,7%	23,7%	0,3%	13,7%	-0,2%	17,4%	19,0%	3,0%	11,5%

Izvor: CBBiH

Tabela 12: Indeks potrošačkih cijena (CPI)

Kod	00			01			02			03			04			05			06		
Opis koda	UKUPAN INDEKS			Hrana i bezalkoholna pića			Alkoholna pića i duvan			Odjeća i obuća			Stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti			Namještaj, kućanski aparati i redovno održavanje kuće			Zdravstvo		
Vrsta indeksa	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g
2019.	-	-	100,6	-	-	101,1	-	-	105,1	-	-	89,3	-	-	102,4	-	-	99,6	-	-	101,2
2020.	-	-	99,0	-	-	101,0	-	-	104,5	-	-	90,0	-	-	99,6	-	-	98,9	-	-	101,0
2021.	-	-	102,0	-	-	103,5	-	-	101,9	-	-	91,1	-	-	101,3	-	-	100,2	-	-	100,7
I 2021.	100,1	100,4	98,3	102,8	101,1	100,1	131,6	102,0	101,9	53,8	93,9	89,1	108,6	99,9	99,0	95,0	100,7	98,6	106,3	100,1	100,9
II 2021.	100,6	100,5	98,7	103,8	100,9	100,4	131,8	100,2	102,1	53,6	99,5	88,5	108,9	100,3	99,5	94,6	99,5	98,8	106,4	100,1	100,8
III 2021.	101,4	100,8	99,5	105,0	101,2	101,1	131,7	99,9	101,9	54,9	102,4	89,7	108,9	100,1	100,0	94,0	99,4	98,0	106,4	100,0	100,7
IV 2021.	101,1	99,7	100,9	105,5	100,6	101,0	132,0	100,2	102,0	55,6	101,4	91,2	104,7	96,1	100,9	94,9	100,9	99,0	106,5	100,1	100,6
V 2021.	101,1	100,0	101,7	105,6	100,0	101,5	132,1	100,1	101,9	55,6	100,0	91,7	104,1	99,4	101,2	94,8	100,0	99,7	106,5	100,0	100,6
VI 2021.	101,2	100,1	101,7	105,5	100,0	101,9	131,9	99,9	101,9	55,0	98,9	92,5	104,1	100,1	100,9	95,3	100,5	99,7	106,6	100,1	100,6
VII 2021.	101,1	99,9	101,9	104,9	99,4	102,3	131,9	100,0	101,8	51,6	93,9	90,0	104,3	100,1	101,1	95,1	99,8	99,3	106,6	100,1	100,7
VIII 2021.	101,3	100,2	102,3	105,4	100,5	103,6	132,2	100,3	101,9	51,1	98,9	90,5	104,3	100,0	100,9	95,7	100,6	99,9	106,7	100,1	100,7
IX 2021.	102,1	100,8	103,0	106,7	101,2	105,1	131,9	99,8	101,7	54,6	106,9	92,8	104,7	100,4	101,2	96,1	100,4	100,9	107,0	100,2	100,9
X 2021.	104,1	102,0	104,3	108,3	101,5	106,7	132,0	100,1	101,9	55,6	101,9	91,3	110,7	105,7	102,0	97,0	101,0	102,4	107,0	100,0	100,9
XI 2021.	105,3	101,2	105,5	110,2	101,8	108,5	132,0	100,0	101,9	55,6	100,0	92,9	112,7	101,8	103,7	97,5	100,5	102,6	107,1	100,1	100,9
XII 2021.	106,0	100,7	106,4	112,5	102,0	110,6	131,8	99,9	102,2	53,7	96,5	93,7	114,0	101,2	105,0	98,0	100,5	103,8	106,9	99,8	100,6

Izvor: BHAS

Tabela 12: Indeks potrošačkih cijena - nastavak

Kod	07			08			09			10			11			12		
Opis koda	Prevoz			Komunikacije			Rekreacija i kultura			Obrazovanje			Restorani i hoteli			Ostala dobra i usluge		
Vrsta indeksa	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g	bazni indeks	m/m	g/g
2019.	-	-	101,0	-	-	99,5	-	-	101,2	-	-	100,5	-	-	100,9	-	-	99,6
2020.	-	-	91,4	-	-	100,5	-	-	100,5	-	-	100,1	-	-	102,1	-	-	100,0
2021.	-	-	105,9	-	-	99,8	-	-	100,6	-	-	100,2	-	-	101,0	-	-	100,6
I 2021.	98,5	101,1	90,6	96,7	100,0	100,1	105,2	100,0	100,0	102,2	100,0	100,3	104,3	100,1	100,6	98,8	100,3	100,6
II 2021.	100,2	101,7	92,6	96,7	100,0	99,9	105,1	100,0	99,9	102,2	100,0	100,3	104,3	100,0	100,4	98,1	99,2	99,9
III 2021.	102,3	102,1	96,4	96,7	100,0	99,8	105,1	99,9	99,8	102,2	100,0	100,3	104,3	100,0	100,4	98,6	100,5	100,4
IV 2021.	102,3	100,0	105,8	96,6	99,9	99,7	105,0	99,9	99,8	102,2	100,0	100,3	104,4	100,1	100,4	98,5	100,0	100,0
V 2021.	102,6	100,3	110,2	96,7	100,1	99,8	105,2	100,2	100,0	102,2	99,9	100,2	104,6	100,1	100,5	98,8	100,2	100,0
VI 2021.	103,6	100,9	108,6	96,5	99,9	99,6	105,5	100,3	100,3	102,2	100,0	100,2	104,7	100,1	100,6	99,0	100,2	100,4
VII 2021.	105,5	101,9	109,7	96,5	100,0	99,6	106,6	101,0	100,8	102,2	100,0	100,2	104,8	100,1	100,5	99,1	100,0	100,6
VIII 2021.	106,1	100,6	109,5	96,6	100,0	99,7	107,0	100,4	101,1	102,2	100,0	100,2	104,8	100,0	100,5	98,9	99,9	100,5
IX 2021.	106,3	100,2	109,2	96,6	100,0	99,7	106,9	99,9	101,4	102,2	100,0	99,9	104,8	100,0	100,4	99,1	100,2	100,7
X 2021.	110,1	103,5	113,5	96,5	100,0	99,7	106,9	100,0	101,4	102,4	100,2	100,2	106,3	101,4	101,8	99,7	100,6	101,3
XI 2021.	112,0	101,8	115,7	96,5	100,0	99,7	106,8	100,0	101,5	102,4	100,0	100,2	107,0	100,6	102,5	99,9	100,3	101,1
XII 2021.	111,1	99,2	114,1	96,5	100,0	99,8	107,0	100,2	101,8	102,4	100,0	100,2	107,5	100,5	103,1	100,2	100,3	101,7

Tabela 13: Rast i sektorska struktura kredita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Kredit općoj vladi	Kredit nefinancijskim javnim poduzećima	Kredit nefinancijskim privatnim poduzećima	Kredit stanovništvu	Ostali kredit*	Ukupni kredit
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
K1 2018.	917,3	385,4	8.510,8	8.749,5	121,9	18.695,1
K1-K2 2018.	1.061,2	410,8	8.565,6	8.993,9	146,5	19.178,0
K1-K3 2018.	1.078,1	411,0	8.537,3	9.154,1	150,9	19.331,4
K1-K4 2018.	1.045,3	421,3	8.623,0	9.241,3	158,4	19.489,3
K1 2019.	1.042,1	415,3	8.755,6	9.405,7	135,5	19.754,1
K1-K2 2019.	1.002,5	417,6	8.973,9	9.661,9	167,4	20.223,3
K1-K3 2019.	1.081,9	416,3	8.922,4	9.858,0	163,5	20.442,0
K1-K4 2019.	1.098,1	497,6	9.034,0	9.975,5	167,5	20.772,8
K1 2020.	1.109,5	475,1	8.841,8	9.902,0	162,0	20.490,5
K1-K2 2020.	1.101,9	535,9	8.740,9	9.844,5	172,8	20.396,0
K1-K3 2020.	1.109,2	526,8	8.639,7	9.924,9	168,8	20.369,4
K1-K4 2020.	1.161,2	535,7	8.588,4	9.894,8	167,30	20.347,4
K1 2021.	1.178,1	513,9	8.657,0	9.971,0	152,56	20.472,6
K1-K2 2021.	1.152,2	505,3	8.805,1	10.203,1	142,86	20.808,5
K1-K3 2021.	1.185,0	506,1	8.757,7	10.351,1	167,32	20.967,2
K1-K4 2021.	1.180,2	510,7	8.776,8	10.435,5	174,06	21.077,3
Stopa rasta (g/g)						
K1 2018.	-10,2%	2,4%	7,7%	6,9%	25,6%	6,3%
K1-K2 2018.	4,2%	10,6%	6,6%	7,2%	28,4%	7,0%
K1-K3 2018.	10,7%	7,5%	5,1%	7,4%	27,1%	6,7%
K1-K4 2018.	8,2%	4,9%	3,6%	7,3%	31,0%	5,8%
K1 2019.	13,6%	4,9%	2,9%	7,5%	11,1%	5,7%
K1-K2 2019.	-5,5%	1,7%	4,8%	7,4%	14,3%	5,5%
K1-K3 2019.	0,4%	1,3%	4,5%	7,7%	8,3%	5,7%
K1-K4 2019.	5,4%	18,1%	4,8%	7,9%	5,7%	6,6%
K1 2020.	6,5%	14,4%	1,0%	5,3%	19,6%	3,7%
K1-K2 2020.	9,9%	28,3%	-2,6%	1,9%	3,2%	0,9%
K1-K3 2020.	2,5%	26,6%	-3,2%	0,7%	3,2%	-0,4%
K1-K4 2020.	5,7%	7,7%	-4,9%	-0,8%	-0,1%	-2,0%
K1 2021.	6,2%	8,2%	-2,1%	0,7%	-5,8%	-0,1%
K1-K2 2021.	4,6%	-5,7%	0,7%	3,6%	-21,5%	2,0%
K1-K3 2021.	6,8%	-3,9%	1,4%	4,3%	-0,9%	2,9%
K1-K4 2021.	1,6%	-4,7%	2,2%	5,5%	4,0%	3,6%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim kreditima su krediti dani ostalim finansijskim institucijama, neprofitnim organizacijama i ostali krediti.

Tabela 14: Rast i sektorska struktura depozita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Depoziti opće vlade	Depoziti nefinancijskih javnih poduzeća	Depoziti nefinancijskih privatnih poduzeća	Depoziti stanovništva	Ostali depoziti*	Ukupni depoziti
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
K1 2018.	2.489,5	1.492,0	3.183,8	11.459,0	1.520,8	20.145,0
K1-K2 2018.	2.729,2	1.517,1	3.429,3	11.651,8	1.544,3	20.871,7
K1-K3 2018.	2.799,7	1.482,4	3.723,2	12.146,4	1.598,1	21.749,8
K1-K4 2018.	2.799,7	1.482,4	3.723,2	12.146,4	1.598,1	21.749,8
K1 2019.	2.976,5	1.512,3	3.408,6	12.508,5	1.607,8	22.013,7
K1-K2 2019.	3.073,3	1.499,2	3.587,7	12.709,9	1.640,0	22.510,0
K1-K3 2019.	3.392,4	1.544,3	3.864,8	12.892,4	1.676,0	23.369,9
K1-K4 2019.	3.355,3	1.510,7	4.052,6	13.240,9	1.660,9	23.820,4
K1-2020.	3.334,4	1.646,8	3.862,4	13.090,7	1.671,9	23.606,2
K1-K2-2020.	3.386,7	1.488,2	4.140,1	13.126,0	1.645,7	23.786,7
K1-K3 2020.	3.475,9	1.531,5	4.350,5	13.336,4	1.615,3	24.309,8
K1-K4 2020.	3.264,0	1.556,0	4.706,9	13.760,7	1.694,6	24.982,2
K1 2021.	3.164,7	1.719,8	4.732,4	14.118,6	1.657,2	25.392,7
K1-K2 2021.	3.647,6	1.733,6	5.019,5	14.352,5	1.660,6	26.413,8
K1-K3 2021.	3.838,6	1.725,8	5.339,1	14.490,3	1.732,7	27.126,6
K1-K4 2021.	4.019,2	1.804,1	5.535,4	14.695,5	1.778,4	27.832,6
Stopa rasta g/g						
K1 2018.	40,1%	14,8%	15,8%	5,4%	8,4%	11,3%
K1-K2 2018.	43,1%	14,4%	20,9%	6,4%	7,0%	13,1%
K1-K3 2018.	27,4%	21,8%	14,2%	7,3%	5,4%	11,6%
K1-K4 2018.	26,3%	7,1%	11,8%	7,8%	9,0%	10,6%
K1 2019.	19,6%	1,4%	7,1%	9,2%	5,7%	9,3%
K1-K2 2019.	12,6%	-1,2%	4,6%	9,1%	6,2%	7,8%
K1-K3 2019.	22,7%	-4,3%	9,3%	9,0%	5,1%	9,5%
K1-K4 2019.	19,8%	1,9%	8,8%	9,0%	3,9%	9,5%
K1 2020.	12,0%	8,9%	13,3%	4,7%	4,0%	7,2%
K1-K2 2020.	10,2%	-0,7%	15,4%	3,3%	0,3%	5,7%
K1-K3 2020.	2,5%	-0,8%	12,6%	3,4%	-3,6%	4,0%
K1-K4 2020.	-2,7%	3,0%	16,1%	3,9%	2,0%	4,9%
K1 2021.	-5,1%	4,4%	22,5%	7,9%	-0,9%	7,6%
K1-K2 2021.	7,7%	16,5%	21,2%	9,3%	0,9%	11,0%
K1-K3 2021.	10,4%	12,7%	22,7%	8,7%	7,3%	11,6%
K1-K4 2021.	23,1%	15,9%	17,6%	6,8%	4,9%	11,4%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim depozitima su depoziti sektora ostalih finansijskih institucija, neprofitnih organizacija i ostali depoziti.

Tabela 15: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM s valutnom klauzulom (u %, na godišnjem nivou)

Godina	Mjesec	POTROŠAČKI KREDITI				STAMBENI KREDITI					OSTALI KREDITI			
		promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	krediti preko 5 god. IPFKS	preko 10 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS
			s originalnim dospijjećem preko 1 god.				s originalnim dospijjećem preko 1 god.					s originalnim dospijjećem preko 1 god.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
2020.	01.	NA	NA	6,80	NA	3,53	3,53	3,59	3,87	3,78	6,04	6,04	5,46	5,95
2020.	02.	NA	NA	NA	NA	3,57	3,57	3,80	3,90	3,98	6,00	6,00	5,24	5,88
2020.	03.	NA	NA	5,83	NA	3,53	3,53	3,53	3,66	3,75	6,12	6,12	5,25	5,85
2020.	04.	NA	NA	NA	NA	3,72	3,72	NA	4,17	4,27	5,80	5,82	5,53	5,71
2020.	05.	NA	NA	6,54	NA	3,76	3,76	NA	4,22	4,03	5,54	5,61	5,91	6,05
2020.	06.	4,40	NA	6,71	5,20	3,88	3,86	3,69	3,79	4,12	5,27	5,26	5,51	5,82
2020.	07.	NA	NA	5,84	NA	3,86	3,81	4,12	3,83	3,49	5,85	5,83	5,41	6,28
2020.	08.	NA	NA	NA	NA	3,92	3,91	4,52	3,87	3,49	6,27	6,27	5,84	6,45
2020.	09.	NA	NA	NA	NA	3,73	3,72	4,47	3,90	3,52	5,94	5,98	5,74	6,60
2020.	10.	NA	NA	NA	NA	3,59	3,59	3,75	3,89	3,55	6,19	5,84	5,84	6,27
2020.	11.	NA	NA	NA	NA	3,59	3,59	3,69	3,85	3,77	5,82	5,82	5,95	6,23
2020.	12.	NA	NA	NA	NA	3,67	3,67	4,58	3,90	3,84	5,86	5,88	5,68	6,38
2021.	01.	NA	NA	NA	NA	3,605	3,60	NA	3,93	3,64	5,91	5,98	5,93	6,39
2021.	02.	NA	NA	NA	NA	3,625	3,62	NA	3,97	3,64	6,09	6,10	5,75	6,34
2021.	03.	NA	NA	NA	NA	3,541	3,54	4,26	3,99	3,54	6,00	6,01	5,60	5,76
2021.	04.	NA	NA	NA	6,29	3,56	3,55	4,29	3,97	3,77	5,69	5,70	5,40	5,69
2021.	05.	NA	NA	NA	NA	3,64	3,64	NA	4,62	3,74	5,70	5,71	5,47	5,48
2021.	06.	NA	NA	NA	NA	3,62	3,62	NA	4,65	3,64	5,53	5,54	5,48	5,41
2021.	07.	NA	NA	NA	NA	3,53	3,52	NA	4,75	3,58	5,40	5,41	5,13	5,33
2021.	08.	NA	NA	6,63	6,12	3,32	3,32	4,07	4,41	3,90	5,68	5,68	5,25	5,58
2021.	09.	NA	NA	NA	NA	3,35	3,34	NA	4,24	3,76	5,64	5,64	5,24	5,46
2021.	10.	NA	NA	NA	NA	3,372	3,37	NA	4,21	3,85	5,59	5,594	5,07	5,39
2021.	11.	NA	NA	NA	NA	3,455	3,45	NA	3,97	3,93	5,49	5,489	4,82	5,32
2021.	12.	NA	NA	NA	NA	3,338	3,33	4,570	3,87	3,74	5,38	5,376	4,82	5,42

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose na nove poslove

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 16: Kamatne stope na kredite nefinancijskim poduzećima u KM s valutnom klauzulom (u %, na godišnjem nivou)

Godina	Mjesec	do iznosa od 0,25 miliona EUR				preko 0,25 miliona EUR do 1 miliona EUR				Preko iznosa 1 miliona EUR			
		promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS
			s orginalnim dospijećem preko 1 god.				s orginalnim dospijećem preko 1 god.				s orginalnim dospijećem preko 1 god.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2020.	01.	4,05	4,52	3,99	4,71	2,77	3,49	3,65	NA	NA	NA	NA	NA
2020.	02.	3,80	3,93	4,22	4,49	2,61	3,54	2,93	NA	2,22	2,21	NA	2,26
2020.	03.	3,73	3,62	4,21	NA	2,97	3,38	2,44	3,17	2,66	NA	NA	NA
2020.	04.	4,06	4,14	4,24	4,21	4,04	4,22	NA	NA	3,23	NA	NA	NA
2020.	05.	4,00	3,93	4,33	4,30	3,24	3,30	2,61	4,42	2,64	2,60	2,60	3,78
2020.	06.	4,30	4,39	4,49	4,78	3,78	3,89	3,61	3,96	3,17	3,17	2,79	4,09
2020.	07.	4,26	4,21	4,70	4,69	3,53	3,51	2,83	3,91	3,69	3,74	3,47	NA
2020.	08.	4,72	4,77	4,31	5,21	3,56	3,88	NA	3,39	3,55	3,55	NA	NA
2020.	09.	4,29	4,59	4,16	5,10	4,40	4,16	2,85	3,74	3,81	3,81	NA	NA
2020.	10.	4,26	4,23	4,25	4,26	4,37	4,74	2,96	4,89	4,37	4,37	NA	3,89
2020.	11.	4,28	4,3	4,57	4,17	3,68	4,04	2,84	NA	NA	NA	NA	3,47
2020.	12.	4,40	4,36	4,01	3,71	4,09	4,10	3,57	3,70	3,19	3,19	NA	3,92
2021.	01.	4,51	4,53	4,31	3,95	3,95	3,94	3,66	4,22	NA	NA	NA	NA
2021.	02.	4,30	4,61	4,40	3,99	3,58	3,98	NA	3,19	3,36	3,36	NA	NA
2021.	03.	4,56	4,54	4,69	4,15	3,71	4,11	3,82	NA	3,93	3,93	NA	NA
2021.	04.	4,390	4,736	4,03	4,11	4,20	4,51	2,41	4,24	4,33	4,27	NA	NA
2021.	05.	4,360	4,376	4,31	4,03	3,85	4,39	NA	NA	3,95	3,95	NA	NA
2021.	06.	4,472	4,528	4,27	3,76	3,74	3,76	3,47	3,91	3,45	3,45	NA	NA
2021.	07.	4,08	4,09	4,36	4,17	3,94	3,97	3,04	NA	3,69	3,69	NA	NA
2021.	08.	4,19	4,19	4,03	3,60	3,78	3,95	3,14	NA	3,38	3,38	2,68	3,53
2021.	09.	4,12	4,15	3,60	3,58	3,78	3,76	3,01	4,30	3,09	3,09	NA	NA
2021.	10.	4,389	4,390	3,451	NA	3,878	3,878	NA	3,444	NA	NA	NA	NA
2021.	11.	4,191	4,188	3,752	4,255	3,257	3,515	2,679	NA	3,787	4,004	NA	NA
2021.	12.	4,115	4,122	3,358	3,382	3,613	3,689	3,018	3,228	3,292	3,197	NA	NA

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose na nove poslove

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 17: Kamatne stope na depozite (u %, na godišnjoj razini)

Depoziti stanovništvu											
Godina	Mjesec	Depoziti u KM i depoziti s valutnom klauzulom				Depoziti u EUR				Depoziti u stranoj valuti	
		s dogovorenim dospijanjem			Depoziti po viđenju	s dogovorenim dospijanjem			Depoziti po viđenju	s dogovorenim dospijanjem	Depoziti po viđenju
		do 1 god.	preko 1 do 2 god.	preko 2 god.		do 1 god.	preko 1 do 2 god.	preko 2 god.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2020.	01.	0,23	0,88	1,23	0,06	0,36	0,98	1,43	0,05	0,62	0,04
2020.	02.	0,29	0,82	1,38	0,07	0,53	1,20	1,18	0,05	0,53	0,04
2020.	03.	0,38	1,02	1,26	0,07	0,31	0,91	1,30	0,05	0,45	0,04
2020.	04.	0,42	0,98	1,14	0,07	0,42	0,90	1,38	0,05	0,25	0,04
2020.	05.	0,39	0,97	1,18	0,07	0,47	0,89	1,10	0,05	0,80	0,04
2020.	06.	0,49	0,83	1,32	0,08	0,58	1,06	1,18	0,05	0,51	0,04
2020.	07.	0,43	0,67	0,97	0,07	0,38	0,99	1,32	0,05	0,62	0,04
2020.	08.	0,29	0,76	1,06	0,07	0,33	1,04	1,24	0,05	0,48	0,04
2020.	09.	0,31	0,85	1,20	0,07	0,29	1,04	1,26	0,05	0,30	0,04
2020.	10.	0,49	0,8	1,12	0,07	0,3	0,97	1,2	0,05	0,44	0,04
2020.	11.	0,23	0,95	0,97	0,07	0,28	1,13	1,14	0,05	0,86	0,04
2020.	12.	0,18	1,03	1,14	0,07	0,18	1,15	1,27	0,05	0,52	0,04
2021.	01.	0,13	1,04	1,04	0,07	0,15	0,97	1,07	0,05	0,44	0,03
2021.	02.	0,16	0,76	1,19	0,07	0,18	0,97	1,15	0,05	0,63	0,03
2021.	03.	0,26	0,55	1,02	0,07	0,17	1,13	1,32	0,04	0,35	0,03
2021.	04.	0,45	0,6	0,99	0,04	0,46	1,29	1,16	0,04	0,43	0,03
2021.	05.	0,31	0,59	0,85	0,04	0,38	1,05	1,27	0,04	0,62	0,03
2021.	06.	0,25	0,76	0,83	0,04	0,20	0,95	1,11	0,04	0,40	0,03
2021.	07.	0,26	0,85	0,87	0,04	0,28	1,05	1,18	0,04	0,31	0,03
2021.	08.	0,23	0,61	0,86	0,04	0,23	1,08	1,01	0,04	0,25	0,03
2021.	09.	0,2	0,53	0,73	0,04	0,24	0,92	0,93	0,04	0,23	0,03
2021.	10.	0,155	0,543	0,673	0,041	0,203	0,803	1,049	0,042	0,216	0,03
2021.	11.	0,133	0,560	0,585	0,041	0,159	0,733	0,794	0,054	0,140	0,03
2021.	12.	0,098	0,466	0,619	0,045	0,231	0,945	0,930	0,055	0,208	0,03
Depoziti nefinancijskih poduzeća											
2020.	01.	0,43	0,93	1,29	0,03	NA	NA	NA	0,02	NA	0,03
2020.	02.	0,37	0,49	1,60	0,03	NA	0,82	NA	0,02	NA	0,03
2020.	03.	0,69	0,80	NA	0,03	NA	1,24	NA	0,02	NA	0,03
2020.	04.	0,42	1,02	NA	0,03	NA	NA	NA	0,01	NA	0,02
2020.	05.	0,45	1,21	1,53	0,03	NA	1,08	NA	0,02	NA	0,02
2020.	06.	0,41	0,60	1,19	0,03	1,04	0,45	1,75	0,01	0,62	0,02
2020.	07.	0,78	1,01	1,29	0,03	0,73	0,99	1,60	0,01	NA	0,02
2020.	08.	0,96	1,20	NA	0,03	0,35	1,07	1,83	0,02	NA	0,02
2020.	09.	0,59	0,22	1,26	0,03	NA	1,43	1,30	0,02	NA	0,02
2020.	10.	0,28	0,5	1,01	0,03	0,24	0,89	1,9	0,03	NA	0,03
2020.	11.	0,59	0,63	1,09	0,03	0,22	0,98	1,7	0,03	NA	0,03
2020.	12.	0,92	1,36	1,47	0,03	0,37	1,27	1,22	0,01	NA	0,03
2021.	01.	0,36	0,57	1,07	0,02	NA	0,88	1,35	0,01	NA	0,03
2021.	02.	0,42	0,82	0,95	0,02	0,04	1,07	1,26	0,01	NA	0,03
2021.	03.	0,65	0,27	1,10	0,02	NA	1,06	1,23	0,02	NA	0,03
2021.	04.	0,65	0,76	0,98	0,02	0,30	1,08	1,59	0,01	NA	0,05
2021.	05.	0,53	0,86	1,06	0,02	NA	NA	1,15	0,01	NA	0,04
2021.	06.	0,37	1,00	1,60	0,03	0,61	1,19	1,52	0,01	NA	0,05
2021.	07.	0,47	0,81	1,24	0,02	0,61	1,06	NA	0,01	NA	0,04
2021.	08.	0,32	0,62	1,23	0,02	0,29	0,57	1,44	0,01	NA	0,04
2021.	09.	0,47	0,40	0,81	0,02	NA	0,23	1,01	0,01	NA	0,05
2021.	10.	0,361	0,337	NA	0,040	0,112	0,818	NA	0,005	NA	0,04
2021.	11.	0,337	0,397	0,691	0,023	0,243	0,533	1,362	0,005	NA	0,04
2021.	12.	0,234	0,244	NA	0,018	0,434	0,305	0,953	0,006	NA	0,04

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope na depozite po viđenju se odnose na postojeće poslove

Kamatne stope na depozite sa dogovorenim dospjecom se odnose na nove poslove

Depoziti u stranoj valuti obuhvaćaju sve strane valute osim EUR

Tabela 18: Uvoz i izvoz roba prema HS klasifikaciji za decembar 2021. godine

Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)		IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				
		2020	2021	2021/2020 promjena %		2020	2021	2021/2020 promjena %		2020	2021	2021/2020 promjena %		Pokrivenost uvoza izvozom
		u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	
	UKUPNO	10515	14273	35,7	35,7	16886	21596	27,9	27,9	-6371	-7323	14,9	14,9	66,1%
1	ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA	165	158	-4,2	-0,1	528	627	18,8	0,59	-363	-469	29,2	1,66	25,2%
2	PROIZVODI BILJNOG PORIJEKLA	254	281	10,6	0,26	768	829	7,9	0,36	-514	-548	6,6	0,53	33,9%
3	MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA I BILJNOG PORIJEKLA	108	89	-17,6	-0,18	148	165	11,5	0,10	-40	-76	90,0	0,57	53,9%
4	PREHRAMBENE PRERAĐEVINE	328	385	17,4	0,54	1603	1788	11,5	1,10	-1275	-1403	10,0	2,01	21,5%
5	PROIZVODI MINERALNOG PORIJEKLA	870	1412	62,3	5,15	1747	2716	55,5	5,74	-877	-1304	48,7	6,70	52,0%
6	PROIZVODI HEMIJSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH INDUSTRIJA	782	981	25,4	1,89	1681	1916	14,0	1,39	-899	-935	4,0	0,57	51,2%
7	PLASTIČNE MASE, GUMA I KAČUK	521	661	26,9	1,33	1237	1622	31,1	2,28	-716	-961	34,2	3,85	40,8%
8	KOŽA I KRZNO	91	109	19,8	0,17	285	307	7,7	0,13	-194	-198	2,1	0,06	35,5%
9	DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	718	976	35,9	2,45	285	382	34,0	0,57	433	594	37,2	-2,53	255,5%
10	CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	291	392	34,7	0,96	411	480	16,8	0,41	-120	-88	-26,7	-0,50	81,7%
11	TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	600	663	10,5	0,60	1124	1359	20,9	1,39	-524	-696	32,8	2,70	48,8%
12	OBUČA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	650	735	13,1	0,81	301	334	11,0	0,20	349	401	14,9	-0,82	220,1%
13	PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLIČNIH MATERIJALA, KERAMIČKI PROIZVODI, STAKLO I STAKLENI PROIZVODI	118	162	37,3	0,42	355	432	21,7	0,46	-237	-270	13,9	0,52	37,5%
14	BISERI, PLEMENITI METALI I NJIHOVI PROIZVODI, DRAGO I POLUDRAGO KAMENJE	35	50	42,9	0,14	1997	51	-97,4	-11,52	-1962	-1	-99,9	-30,78	98,0%
15	BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	1739	3095	78,0	12,90	2516	3314	31,7	4,73	-777	-219	-71,8	-8,76	93,4%
16	MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI UREĐAJI	1582	2042	29,1	4,37	1088	2974	173,3	11,17	494	-932	-288,7	22,38	68,7%
17	TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	332	393	18,4	0,58	317	1419	347,6	6,53	15	-1026	-6940,0	16,34	27,7%
18	SATOV I, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	32	54	68,8	0,21	11	315	2763,6	1,80	21	-261	-1342,9	4,43	17,1%
19	ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	162	235	45,1	0,69	436	14	-96,8	-2,50	-274	221	-180,7	-7,77	1678,6%
20	RAZNI PROIZVODI	1127	1392	23,5	2,52	0	0	0,0	0,00	1127	1392	23,5	-4,16	68,7%
21	UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI PREDMETI I ANTIKVITETI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%
98	NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Tabela 19: Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini po glavnim trgovinskim partnerima u 2021. godini

u 000 KM

Zemlje					Promjena u %					Promjena u %					Promjena u %
	2020		2021			2020		2021			2020		2021		
	KM	u %	KM	u %		KM	u %	KM	u %		KM	u %	KM	u %	
EU	7.618	72,4%	10.395	72,8%	36,5%	10.265	60,8%	12.731	58,9%	24,0%	-2.647	41,5%	-2.336	31,9%	-11,7%
CEFTA	1.684	16,0%	2.406	16,9%	42,9%	2.145	12,7%	2.762	12,8%	28,8%	-461	7,2%	-356	4,9%	-22,8%
Ostali partneri	1.213	11,5%	1.472	10,3%	21,4%	4.476	26,5%	6.104	28,3%	36,4%	-3.263	51,2%	-4.632	63,2%	42,0%
Njemačka	1.631	15,5%	2.138	15,0%	31,1%	2.075	12,3%	2.567	11,9%	23,7%	-444	7,0%	-429	5,9%	-3,4%
Hrvatska	1.363	13,0%	1.864	13,1%	36,8%	1.523	9,0%	1.923	8,9%	26,3%	-160	2,5%	-59	0,8%	-63,1%
Italija	1.015	9,7%	1.608	11,3%	58,4%	1.949	11,5%	2.601	12,0%	33,5%	-934	14,7%	-993	13,6%	6,3%
Srbija	1.152	11,0%	1.723	12,1%	49,6%	1.896	11,2%	2.427	11,2%	28,0%	-744	11,7%	-704	9,6%	-5,4%
Slovenija	954	9,1%	1.219	8,5%	27,8%	841	5,0%	984	4,6%	17,0%	113	-1,8%	235	-3,2%	108,0%
Austrija	1.005	9,6%	1.285	9,0%	27,9%	683	4,0%	824	3,8%	20,6%	322	-5,1%	461	-6,3%	43,2%
Turska	314	3,0%	358	2,5%	14,0%	897	5,3%	1.270	5,9%	41,6%	-583	9,2%	-912	12,5%	56,4%
Rusija	109	1,0%	107	0,7%	-1,8%	359	2,1%	630	2,9%	75,5%	-250	3,9%	-523	7,1%	109,2%
Kina	26	0,2%	36	0,3%	38,5%	1.356	8,0%	1.702	7,9%	25,5%	-1.330	20,9%	-1.666	22,7%	25,3%
Ostale zemlje	2.946	28,0%	3.935	27,6%	33,6%	5.307	31,4%	6.669	30,9%	25,7%	-2.361	37,1%	-2.734	37,3%	15,8%
UKUPNO	10.515	100%	14.273	100,0%	35,7%	16.886	100%	21.597	100,0%	27,9%	-6.371	100,0%	-7.324	100,0%	15,0%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Tabela 20: Platni bilans Bosne i Hercegovine

PLATNI BILANS BOSNE I HERCEGOVINE u milionima KM	2018	2019	2020	2021	Promjena 2021 /2020
TEKUĆI RAČUN	-1.094	-985	-1.286	-802	-37,6%
Roba - saldo	-7521	-7.965	-6.291	-7.196	14,4%
Izvoz robe, fob	10418	10.180	9.423	12.713	34,9%
Uvoz robe, fob	17940	18.145	15.714	19.909	26,7%
Usluge - saldo	2612	2.793	1.510	2.587	71,4%
Potražuje - ukupno	3832	4.140	2.403	3.735	55,4%
Duguje - ukupno	1220	1.347	893	1.149	28,6%
Primarni dohodak - saldo	-195	-115	-296	-350	18,3%
Potražuje - ukupno	1026	1.132	784	971	24,0%
Duguje - ukupno	1221	1.248	1.079	1.321	22,4%
Sekundarni dohodak - saldo	4010	4.303	3.791	4.157	9,7%
Od čega: Personalni transferi - potražuje	2851	3.015	2.523	3.043	20,6%
KAPITALNI RAČUN	305	387,205	318	284	-10,4%
FINANSIJSKI RAČUN	-801	-395,75	-773	9	-101,1%
Direktne investicije	-960	-543	-581	-796	37,1%
Od čega: Reinvestirane zarade - Pasiva	486	436	586	401	-31,6%
Portfolio investicije	256	218	11	111	916,5%
Ostale investicije	-1205	-1.004	-1.449	-2.002	38,1%
Neto finansijska aktiva	286	-12	-177	-59	-66,6%
Valuta i depoziti	-59	-28	-228	-121	-46,6%
Ostalo	346	16	50	62	24,4%
Neto finansijska pasiva	1491	992	1.272	1.942	52,7%
Valuta i depoziti	393	75	-811	-286	-64,8%
Zajmovi	463	323	1.489	889	-40,3%
Vladin sektor	-48	-47	817	364	-55,5%
Ostali sektori	511	370	672	525	-21,8%
Trgovinski krediti i avansi	618	619	582	750	28,7%
Rezervna aktiva	1114	935	1.246	2.695	116,3%
NETO GREŠKE I PROPUSTI	-12,217	202	196	526	168,9%

Izvor: Centralna banka Bosne i Hercegovine

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 30/03, 42/03, 81/06, 94/07 i 24/08), člana 54. stava (1) tačke b) i člana 56. Poslovnika o radu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 22/03) Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na _____. sjednici, održanoj _____ godine, donijelo

Z A K L J U Č A K

1. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je dokument ***Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi godišnji izvještaj 2021. godine.***

broj: _____ od _____. godine.

Broj: _____ , _____. godina.

S a r a j e v o

M. P.

Predsjedavajući
Vijeća ministara Bosne i Hercegovine
Dr. Zoran Tegeltija

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 30/03, 42/03, 81/06, 94/07 i 24/08), članka 54. stavka (1) točke b) i članka 56. Poslovnika o radu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 22/03) Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na _____. sjednici, održanoj _____ godine, donijelo je

Z A K L J U Č A K

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je dokument ***Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi godišnji izvještaj 2021. godine.***

broj: _____ od _____. godine.

Broj: _____, _____. godina.

S a r a j e v o

M. P.

Predsjedatelj
Vijeća ministara Bosne i Hercegovine
Dr. Zoran Tegeltija

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 30/03, 42/03, 81/06, 94/07 и 24/08), члана 54. става (1) тачке б) и члана 56. Пословника о раду Савјета министара Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 22/03) Савјет министара Босне и Херцеговине на _____ сједници, одржаној _____ године, донио је
(број сједнице) (датум сједнице)

ЗАКЉУЧАК

1. Савјет министара Босне и Херцеговине усвојио је документ ***Босна и Херцеговина Економски трендови годишњи извјештај 2021. године.***

број: _____ од _____ године.

Број: _____, _____ година.

С а р а ј е в о

М. П. Предсједавајући
Савјета министара Босне и Херцеговине
Др Зоран Тегелтија